

FORVALTNINGSREVISJON

Elevenes psykososiale miljø og arbeidsmiljø ved skolene

Diiddanuori suohkan
Tjeldsund kommune

Rapport 2022

Forord

På grunnlag av bestilling fra kontrollutvalget i Tjeldsund kommune har KomRev NORD gjennomført forvaltningsrevisjon rettet mot grunnskoleelevenes psykososiale miljø og arbeidsmiljøet ved grunnskolene i kommunen. Kontrollutvalgets plikt til å påse at forvaltningsrevisjon gjennomføres, følger av lov om kommuner og fylkeskommuner § 23-2 bokstav c. Ifølge kommuneloven § 23-3 innebærer forvaltningsrevisjon å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.

Krav til revisors uavhengighet følger av kommuneloven § 24-4 og av forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 16, 17, 18 og 19. Før igangsetting av forvaltningsrevisjonen har revisjonen vurdert egen uavhengighet overfor Tjeldsund kommune. Vi kjenner ikke til forhold som er egnet til å svekke tilliten til vår uavhengighet og objektivitet.

Vi takker administrasjonen i Tjeldsund kommune for godt samarbeid i forbindelse med forvaltningsrevisjonen.

Tromsø, 16.11.2022

Margrete Mjølhus Kleiven

*Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor,
Prosjektleder f.o.m. 1.9.2022*

Dag Ove Andreassen

*Forvaltningsrevisor, prosjektleder t.o.m.
30.8.2022*

Astrid Indrebø

Ansvarlig for kvalitetssikring

SAMMENDRAG

Etter bestilling fra kontrollutvalget i Tjeldsund kommune har KomRev NORD gjennomført forvaltningsrevisjon som retter seg mot grunnskolene i kommunen. Vi besvarer i denne rapporten følgende to problemstillinger:

- 1) **Er Tjeldsund kommunes arbeid med grunnskoleelevenes psykososiale miljø i tråd med gjeldende regelverk og anbefalinger på området?**
- 2) **Hvordan opplever de ansatte ved Tjeldsund kommunes grunnskoler arbeidsmiljøet?**

Den første problemstillingen retter seg mot kommunens og skolenes systematiske arbeid for å sikre elevenes rettigheter etter opplæringslova kapittel 9A om psykososialt skolemiljø. Under denne problemstillingen har vi utledet revisjonskriterier fra opplæringslova og kommunelovens bestemmelse om internkontroll. Vi har undersøkt hvorvidt Tjeldsund kommune har formalisert internkontroll i henhold til regelverket. Vi har også undersøkt hvorvidt skolene arbeider med skolemiljøet generelt og i enkeltsaker. Det inngår undersøkelser av hvorvidt kommunens egne retningslinjer for å sikre et trygt og godt skolemiljø følges ved skolene. Kommunestyret vedtok i mai 2020 retningslinjer for arbeidet på området og i disse er det informasjon om elevenes rettigheter, hvilke tiltak skolene skal ha og føringer for når de ulike tiltakene skal gjennomføres. Med enkeltsaker mener vi tilfeller hvor en elev har uttrykt å ikke oppleve et trygt og godt skolemiljø. Dette utløser såkalt tiltaksplikt for skolen herunder at det utarbeides en skriftlig aktivitetsplan.

Den andre problemstillingen er en kartlegging av arbeidsmiljø ved kommunens grunnskoler. Kartleggingen er gjort ved gjennomføring av en elektronisk spørreundersøkelse blant ansatte.

Våre undersøkelser av Tjeldsund kommunes arbeid med grunnskoleelevenes skolemiljø og kartleggingen av ansattes arbeidsmiljø er gjort ved alle kommunens fem grunnskoler; Grov skole, Skånland skole, Sandstrand oppvekstsenter, Ramsund skole og Kongsvik skole.

Revisors konklusjon på problemstilling 1 er at Tjeldsund kommunes arbeid med grunnskoleelevenes psykososiale miljø i stor grad er i tråd med gjeldende regelverk og anbefalinger på området.

Vår konklusjon bygger på følgende oppsummerte funn og vurderinger:

Formalisert internkontroll

Tjeldsund kommune har utarbeidet retningslinjer for skolenes arbeid med trygt og godt skolemiljø i Tjeldsund kommune. Retningslinjene er vedtatt av kommunestyret. Kommunens retningslinjer omtaler sentrale rettigheter og plikter, jf. opplæringslovens kapittel 9A. Herunder er aktivitetsplikten og dens delplikter – følge med, varsle, gripe inn og undersøke – omtalt. Rutinene gir føringer for hvordan skolen skal arbeide med det psykososiale skolemiljøet, og hvordan skolene skal agere i konkrete saker hvor en elev opplever å ikke ha det trygt og godt på skolen. Rutinene omhandler dermed også delplikten om å sette inn tiltak. Basert på revisors funn er ***revisors vurdering at Tjeldsund kommune har oppfylt revisjonskriteriet om å ha utarbeidet rutiner og prosedyrer for hvordan skolene skal arbeide for å innfri rettigheter og plikter til elevenes skolemiljø.***

Revisor har også vurdert at Tjeldsund kommune har oppfylt revisjonskriteriet om at kommunen bør ha rutiner for å evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll. I retningslinjene som kommunen har utarbeidet inngår det rutiner og prosedyrer som omtaler når og hvordan disse skal evalueres. Både retningslinjene og skolenes sosialpedagogiske planer skal revideres årlig. Av årshjul som inngår som en del av rutinene fremgår det hvilken periode av året rutiner, planer o.l. skal revideres på, og hvilke organer som skal involveres i prosessen.

Skolenes arbeid med skolemiljøet generelt og i enkeltsaker

Brukermedvirkning: Formelle organer og informasjon

Våre undersøkelser viser at ved alle kommunens grunnskoler er samarbeidsutvalget og skolemiljøutvalget samme organet. Vi har utledet og gjort vurdering opp mot revisjonskriterium utledet fra opplæringslova § 11-1 om at grunnskolene skal ha skolemiljøutvalg med korrekt sammensetning og forholdstall. **Revisors vurdering er at grunnskolene i Tjeldsund kommune i stor grad – men ikke fullt ut – har oppfylt revisjonskriteriet om å ha skolemiljøutvalg med korrekt sammensetning og forholdstall.** Vurderingen er begrunnet i at det for skolene *Grov* og *Skånland* er dokumentasjon som viser at elevene og foreldrene var i flertall noe som er i tråd med lovens krav. For *Ramsund skole* er ikke forholdstallet i orden slik som foreskrevet i loven, men for denne skolen ser vi at intensjonen med sammensetningen er ivaretatt fordi det er innført en stemmeregel som gjør at elever og foreldre har stemmeflertall i utvalget. Ved *Sandstrand oppvekstsenter* og *Kongsvik skole* er ikke elever og foreldre i flertall i utvalget.

Ifølge opplæringslova § 11-2 skal det ved hver grunnskole for årstrinnene 5-7 og 8-10 være et elevråd med representanter for elevene. Representantene skal velges senest tre uker etter at skolen har startet på høsten. Alle grunnskolene har dokumentert at det har vært oppnevnt elevråd, men det har ikke ved alle skolene blitt valgt representanter innenfor fristen som gjelder. **Revisors samlede vurdering er at grunnskolene i Tjeldsund kommune i stor grad – men ikke fullt ut – har oppfylt revisjonskriteriet om å ha oppnevnt elevråd med representanter fra elevene og at elevene skal senest velges tre uker etter at skoleåret begynner.** Skolene *Sandstrand*, *Ramsund* og *Kongsvik* har oppnevnt elevråd med representanter fra elevene og representantene har ifølge foreliggende opplysninger blitt valgt senest tre uker etter at skoleåret begynner. For skolene *Grov* og *Skånland* er ikke dette fullt ut ivaretatt slik som loven forespeiler.

Skolene har ifølge opplæringslova § 9A-9 informasjonsplikt. Elevene og foreldre skal ha informasjon om rettighetene etter opplæringslova, det skal gis informasjon om aktivitetsplikten og om muligheten til å melde sak til Statsforvalteren. De ulike rådene skal holdes informert om alt som er viktig for skolemiljøet og så tidlig som mulig tas med i arbeidet med skolemiljøtiltak.

Tjeldsund kommunes retningslinjer for trygt og godt skolemiljø inneholder informasjon om elevenes rettigheter herunder om muligheten til å melde sak til statsforvalteren. Alle skolene i kommunen har for revisor dokumentert at disse retningslinjene er gjort kjent og gjennomgått i møter med foreldre. Gjennomgang har vært både på foreldremøter og i møter i FAU. Det er også dokumentert at det er informasjon om trygt og godt skolemiljø i elevrådet og at skolemiljø har vært tema i avholdte møter i skolemiljøutvalg. Revisor har ikke undersøkt hvordan den enkelte elev eventuelt får informasjon om sine rettigheter og vi har ikke detaljer om hvordan den aktuelle informasjonen faktisk er gitt. Med disse to nevnte forbehold viser vår undersøkelse at skolene *Grov*, *Skånland*, *Sandstrand oppvekstsenter*, *Ramsund* og *Kongsvik* synes å informere elever og foreldre om deres rettigheter etter opplæringslova kapittel 9A og om

skolens aktivitetsplikt samt muligheten til å melde en sak til statsforvalteren. **Revisors samlede vurdering er at grunnskolene i Tjeldsund kommune har oppfylt revisjonskriteriet om å informere elever og foreldre om deres rettigheter etter opplæringslova kapittel 9A og om skolens aktivitetsplikt samt muligheten til å melde en sak til statsforvalteren.**

Varsler, undersøkelser og aktivitetsplaner

Når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, skal skolen så langt det finnes egnede tiltak sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse viser at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. I opplæringslova § 9A-4 inngår krav til den skriftlige aktivitetsplanen som skal lages. Det er krav til at involverte elever blir hørt. For å vurdere skolenes oppfyllelse av revisjonskriteriet utledet fra opplæringslovas bestemmelse om tiltaksplikt har vi undersøkt dokumentasjon i elevmapper som inneholder sak om at elev har opplevd at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Dette utgjorde til sammen 29 saker. Skolene har i det klare flertallet av sakene brukt malen for aktivitetsplan som er utarbeidet og ligger i rutiner for trygt og godt skolemiljø. **Revisors samlede vurdering er at grunnskolene i Tjeldsund kommune i stor grad – men ikke fullt ut – har oppfylt revisjonskriteriet:**

«Grunnskolene i Tjeldsund kommune må, i saker hvor tiltaksplikten er utløst:

- **Sørge for at saken undersøkes og at en skriftlig plan utarbeidet så snart som mulig**
- **Lage en skriftlig plan hvor det skal fremgå:**
 - **Hvilke problem tiltakene skal løse**
 - **Hvilke tiltak skolen har planlagt**
 - **Når tiltakene skal gjennomføres**
 - **Hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene**
 - **Når tiltakene skal evalueres**
- **Sørge for at involverte elever blir hørt**
- **Dokumentere hva som faktisk er gjort for å oppfylle tiltaksplikten, herunder hvordan skolen følger opp tiltak, evaluerer virkningen av tiltak og eventuelt legger til/endrer tiltak dersom det er nødvendig».**

I rapportens kapittel 5.7 er revisors vurdering av den enkelte grunnskoles oppfyllelse av de ovennevnte revisjonskriteriene for de undersøkte sakene.

Dokumentere at rutiner og prosedyrer følges, dokumentere rutiner for evaluering og forbedring

Kommunestyret vedtok i mai 2020 «Retningslinjer for et trygt og godt skolemiljø ved skolene i Tjeldsund kommune». Disse retningslinjene har gitt føringer for skolene i deres skolemiljøarbeid. **Revisors vurdering er at Tjeldsund kommune ikke fullt ut har oppfylt revisjonskriteriet om å kunne dokumentere at rutiner og prosedyrer for hvordan skolene skal arbeide for å innfri rettigheter og plikter til elevens skolemiljø blir fulgt.** Bakgrunnen for at vi har vurdert at revisjonskriteriet ikke er fullt ut oppfylt er at skolene ikke kan dokumentere å ha fulgt opp alle føringene i de overordnede retningslinjene. Våre undersøkelser viser at skolene sikrer at ansatte, foreldre og elever får informasjon og det er opprettet organer for å sikre brukermedvirkning. Vår undersøkelse viser enkelte avvik fra regelverket når det gjelder tiltaksplikten og dette har vi også vektlagt i vår vurdering under revisjonskriteriet om å dokumentere at rutiner og prosedyrer blir fulgt.

Vår undersøkelse viser at skolene bruker de nevnte retningslinjene. Vi er forelagt møtereferat fra rektormøte våren 2021 som viste at evaluering og revidering av «retningslinjer for et trygt og godt skolemiljø ved skolene i Tjeldsund kommune» var gjort som forutsatt. Denne ble også revidert i juni 2022, og gjeldende retningslinjer er datert 16.6.2022. **Revisors vurdering er at**

Tjeldsund kommune har oppfylt revisjonskriteriet om å kunne dokumentere at rutiner for å evaluere og eventuelt forbedre internkontrollen blir fulgt.

Problemstilling 2 omhandler hvordan de ansatte ved Tjeldsund kommunes grunnskoler opplever arbeidsmiljøet.

Det var 83 av totalt 96 inviterte til spørreundersøkelsen som besvarte den. Det gir en svarprosent på 81. I spørreundersøkelsen ble respondentene bedt om å besvare mange av spørsmålene med bruk av svaralternativer og det var anledning til å gi utdypende kommentarer. Hvert svaralternativ var tilordnet en tallverdi og vi gjengir i rapporten også gjennomsnittsskår både for skolene samlet og for den enkelte skole. Spørsmålene/påstandene vi hadde formulert gjaldt egen arbeidshverdag, arbeidsmengde, medvirkning, arbeidsglede og arbeidssituasjon, rettmessig behandling, opplevelser av psykososialt og fysisk arbeidsmiljø samt HMS.

Resultatene av våre undersøkelser kan oppsummeres til:

De samlede resultatene viser at respondentene gjennomsnittlig er *svært enige* i påstandene:

- Det er fastsatt klare og tydelige mål for jobben jeg skal gjøre
- Jeg opplever at jeg har tilstrekkelig kompetanse til å utføre jobben min på en god måte
- Totalt sett føler jeg meg trygg på at jobben jeg gjør tilfredsstillende kravene som stilles til den
- Jeg opplever jobben min som meningsfull
- Jeg snakker positivt om jobben min til andre

På spørsmål om opplevd arbeidsmengde tilsvarte gjennomsnittsskåren svaralternativet *høy*. Respondentene var i gjennomsnitt *i middels grad* tilfredse med egen arbeidsbelastning. På spørsmål om opplevd stress, var det hyppigst valgte svaralternativet «I løpet av en arbeidsuke føler jeg meg noen ganger stresset på jobb». 42 % av respondentene valgte svaralternativet «I løpet av en vanlig arbeidsuke føler jeg meg ofte stresset på jobb».

Flertallet av respondentene (65 %) oppga at de hadde gjennomført medarbeidersamtale i 2021. Om lag en femtedel oppga at de ikke hadde fått tilbud om medarbeidersamtale i 2021, mens 10 % oppga at de hadde fått tilbud, men ikke fått gjennomført samtale. Det var også 6 % som benyttet svaralternativet «vet ikke». Blant dem som ikke har gjennomført medarbeidersamtale kan være vikarer og ansatte som hadde vært tilsatt i kort tid da spørreundersøkelsen ble gjennomført.

Når det gjelder vold i arbeidsdagen, har det klare flertallet (69 %) oppgitt at de ikke har opplevd det i løpet av de siste to årene. Det var 12 % som svarte at de hadde opplevd det én gang i løpet av de siste to årene, mens 19 % svarte at de hadde opplevd det noen ganger.

Flertallet av respondentene (65 %) svarte at de aldri hadde opplevd å bli urettmessig behandlet på sin arbeidsplass i løpet av de siste årene, mens 21 % hadde opplevd det noen ganger. På spørsmål om en hadde observert at noen var blitt urettmessig behandlet de siste to årene, var det en noe mindre andel som svarte med alternativet «nei, aldri» (42 %). Det var også 13 % som svarte «vet ikke», mens de øvrige svarte at de hadde observert dette en gang, noen ganger eller ofte.

Gjennomsnittsskåren på spørsmål om hvordan respondentene opplever det psykososiale arbeidsmiljøet tilsvarte svaralternativet godt. Vi stilte også spørsmål om respondentenes

opplevelser av pandemiens innvirkning på arbeidsmengde og arbeidsmiljø, og svarene viser at respondentene gjennomsnittlig opplever at pandemien har hatt innvirkning.

Svarene på spørsmål om hvorvidt respondentene opplever at det er lagt til rette for å melde fra om kritikkverdige forhold, bruk av skademeldingsskjema og spørsmål om HMS-avvik, kan indikere at ikke alle i tilstrekkelig grad er kjent med dette. Det kan imidlertid også være at bruk av dette ikke har vært relevant for alle respondenter, og at det er årsaken til at ikke alle er kjent med det. Gjennomsnittsskåren for påstandene «Jeg har fått tilstrekkelig opplæring i bruk av avviksmelding innenfor HMS» og «Meldte HMS-avvik blir løpende håndtert og utbedret» tilsvarte svaralternativet «verken enig eller uenig», noe som indikerer forbedringspotensial på disse områdene.

På spørsmålene om inneklime og fysisk arbeidsmiljø tilsvarte den samlede gjennomsnittsskåren blant respondentene svaralternativet «verken godt eller dårlig».

I rapportens kapittel 6 gjengir vi alle spørsmålene, viser svarfordelingen på det enkelte spørsmål, oppsummerer fritekstkommentarer i spørreundersøkelsen og presenterer gjennomsnittsskår for den enkelte skole på de ulike spørsmålene. Vi viser til dette kapitlet for detaljert informasjon om resultatene.

På bakgrunn av revisors funn, vurderinger og konklusjon på problemstilling 1 anbefaler revisor Tjeldsund kommune v/skolene

- å påse at samtlige organer for elev- og foreldremedvirkning blir opprettet i henhold til regelverket
- å videreutvikle det systematiske arbeidet med elevenes psykososiale skolemiljø herunder påse at føringer som er gitt i kommunens overordnede retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø blir fulgt
- å påse at det i saker hvor aktivitetsplikten er utløst, sikres at aktivitetsplanene tilfredsstillende krav til minimumsinhold
- å påse at det i saker hvor aktivitetsplikten er utløst, sikres dokumentasjon for hva som faktisk er gjort for å oppfylle aktivitetsplikten samt at tiltak evalueres i alle saker

Under problemstilling 2 inngår resultater fra spørreundersøkelse om opplevd arbeidsmiljø. Revisor har vi ikke gjort vurderinger, men vi anbefaler Tjeldsund kommune å se hen til resultatene fra spørreundersøkelsene i arbeidet med de ansattes fysiske og psykososiale arbeidsmiljø.

Sammendrag	2
1 Bakgrunn og bestilling	1
1.1 Bestilling	1
1.2 Om grunnskolene i Tjeldsund kommune	1
2 Problemstillinger og revisjonskriterier	3
2.1 Problemstillinger	3
2.2 Revisjonskriterier	3
2.2.1 Kilder for utledning av revisjonskriterier	3
2.2.2 Kommunens internkontroll på det reviderte området	3
2.2.3 Elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø	5
2.2.4 Informasjonsplikt, ordensreglement og organer for brukervedvirkning.....	10
3 Metode, datamateriale og avgrensning	13
3.1 Metode og datamateriale	13
3.2 Arbeidsmiljøundersøkelsen	15
3.3 Gyldighet og pålitelighet.....	16
3.4 Avgrensninger	17
4 Rutiner og prosedyrer for skolemiljøarbeid	18
4.1 Internkontroll, rutiner og retningslinjer i Tjeldsund kommune.....	18
4.1.1 Innledning	18
4.1.2 Sosialpedagogisk plan	19
4.1.3 Brukervedvirkning	19
4.1.4 Tiltak for å avdekke at elever ikke har det trygt og godt på skolen.	20
4.1.5 Håndtering av krenkende handlinger	22
4.1.6 Henvendelser og klageadgang	22
4.1.7 Evaluering og revisjon	23
4.1.8 Årshjul for arbeid med skolemiljøet.....	23
4.2 Revisors vurderinger	26
5 Skolenes arbeid med skolemiljø og enkeltsaker	27
5.1 Innledning.....	27
5.2 Skolenes sosialpedagogiske planer	28
5.3 Brukervedvirkning: Informasjon og formelle organer	31
5.4 Tiltak for å avdekke at elever ikke har det trygt og godt på skolen.	36
5.5 Evaluering og revisjon	40
5.6 Varsler, undersøkelser og aktivitetsplaner	40
5.7 Revisors vurderinger	46
5.8 Revisors konklusjon	52
6 Arbeidsmiljøet ved grunnskolene	53
7 Uttalelse	70
8 Anbefalinger	71
9 Referanser	72
Vedlegg	73
Vedlegg 1: Mal for aktivitetsplan.....	73

1 BAKGRUNN OG BESTILLING

1.1 Bestilling

I møte den 23.3.2021, sak 2/21, vedtok kontrollutvalget å iverksette prosess med bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt *Psykososialt skolemiljø og arbeidsmiljø ved skolene*. Forvaltningsrevisjon med slikt tema er prioritert nr. 1 i vedtatte plan for forvaltningsrevisjon i Tjeldsund kommune. I møte 28.5.2021 besluttet kontrollutvalget å utsette behandling av KomRev NORDs overordnede prosjektskisse til neste møte. I møte den 24.8.2021 under sak 19/21 behandlet kontrollutvalget overordnet prosjektskisse utarbeidet av KomRev NORD IKS. Kontrollutvalget vedtok å bestille en forvaltningsrevisjon rettet mot elevenes psykososiale miljø ved grunnskolene i Tjeldsund kommune samt å gjennomføre undersøkelser rettet mot arbeidsmiljøet ved skolene i kommunen. Kontrollutvalgets formål med bestilling av prosjektet kommer til uttrykk i kommunens plan for forvaltningsrevisjon hvor det står at en forvaltningsrevisjon kan bidra til å sikre at elevene ved Tjeldsund kommunes grunnskoler har et trygt og godt skolemiljø, herunder å bidra til forebygging og bekjempelse av mobbing. Også lærernes arbeidsmiljø er i planen nevnt som aktuelt tema i en forvaltningsrevisjon rettet mot kommunens skoler.

1.2 Om grunnskolene i Tjeldsund kommune

Tjeldsund kommune har fem kommunale grunnskoler:

- Grov skole
- Skånland skole
- Sandstrand oppvekstsenter
- Ramsund skole
- Kongsvik skole

Skoleledelsen i Tjeldsund kommune består av en rektor ved hver av skolene, samt kommunalsjef for oppvekst og forebygging i Tjeldsund kommune. Forvaltningsrevisjonen omfatter alle de fem kommunale grunnskolene. Med utgangspunkt i Tjeldsund kommunes årsmelding for enheter 2021 er nærmere informasjon om den enkelte skole nedenfor.

Skånland skole

Skolen har både barnetrinn og ungdomstrinn (1-10 skole) og SFO. Skoleåret 2021/2022 hadde skolen 226 elever og er kommunens største skole. Budsjetterte årsverk ved skolen i 2021 var 35,16, mens årsverk faktisk kompetanse var 31,02. 3,14 stillinger var besatt av personer uten fullverdig kompetanse for å undervise i grunnskolen, hvorav en av disse tok videreutdanning for å kvalifisere seg for grunnskolen. Skolens årsverk fordeler seg på administrasjon, lærere, assistenter/fagarbeidere, merkantilt personale og samisk språkressurs. Samlet sykefravær blant ansatte var i 2021 på 8,5 %.

Grov skole

Skolen har både barnetrinn og ungdomstrinn (1-10 skole) og SFO. Skoleåret 2021/2022 hadde skolen 84 elever. Budsjetterte årsverk var 16,8 og faktisk kompetanse var i tråd med dette. Skolens årsverk fordeler seg på lærere/ledelse, miljøterapeut, SFO/småskoleassistent og sekretær. Samlet sykefravær blant ansatte var i 2021 på 6,7 %.

Sandstrand oppvekstsenter

Oppvekstsenteret består av en avdeling for barnehage og en avdeling for skole. Skolen har barnetrinn (1-7 skole) og SFO. Skoleåret 21/22 var det 27 elever ved skolen. Avdeling for skole har tilnærmet seks lærerstillinger. Enhetsleder/rektor har 60 % stilling til administrasjon/ledelse og 40 % stilling knyttet til elevrettede oppgaver. Ved avdeling skole var samlet sykefravær 11,4 % i 2021.

Ramsund skole

Skolen har både barnetrinn og ungdomstrinn (1-10 skole) og SFO. Skoleåret 21/22 var det 84 elever ved skolen. Skolen har 15,38 budsjetterte årsverk og 14,5 årsverk faktisk kompetanse. Årsverkene fordeler seg på undervisningsstillinger, assistenter og SFO-leder/miljøterapeut. Samlet sykefravær ved skolen i 2021 var 14,3 %.

Kongsvik skole

Skolen har både barnetrinn og ungdomstrinn (1-10 skole) og SFO. Skoleåret 21/22 var det 32 elever ved skolen. Budsjetterte årsverk i 2021 var 8,5, mens årsverk med faktisk kompetanse var 7,1. Disse fordeler seg på pedagogisk personell, ledelse, assistent/fagarbeider og SFO. Sykefraværet ved skolen var 9,8 % i 2021.

2 PROBLEMSTILLINGER OG REVISJONSKRITERIER

2.1 Problemstillinger

For denne forvaltningsrevisjonen gjelder følgende problemstillinger:

- 1. Er Tjeldsund kommunes arbeid med grunnskoleelevenes psykososiale miljø i tråd med gjeldende regelverk og anbefalinger på området?**
- 2. Hvordan opplever de ansatte ved Tjeldsund kommunes grunnskoler arbeidsmiljøet?**

Problemstilling 1 er formulert normativt og vi utleder i neste kapittel revisjonskriterier for å kunne besvare den. Problemstilling 2 er formulert deskriptivt som vil si at vi besvarer den som en kartlegging. For denne utleder vi ikke revisjonskriterier og gjør heller ikke vurderinger.

2.2 Revisjonskriterier

2.2.1 Kilder for utledning av revisjonskriterier

Revisjonskriterier er krav, normer og/eller standarder som kommunens praksis på det reviderte området skal vurderes opp mot. Revisjonskriterier utledes fra autoritative eller anerkjente kilder innenfor det aktuelle området. De relevante kildene for utledning av revisjonskriterier i denne forvaltningsrevisjonen er:

- Lov av 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova).
- Lov av 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).
- Prop. 57 L (2016-2017) Endringer i opplæringslova og friskolelova (skolemiljø)
- Prop. 46 L (2017-2018) Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- NOU 2016:4 Ny kommunelov
- Utdanningsdirektoratets rundskriv: Skolemiljø (3-2017)

2.2.2 Kommunens internkontroll på det reviderte området

Opplæringsloven § 9 A-3 lyder:

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering. Skolen skal førebyggje brot på retten til eit trygt og godt skolemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremje helsa, trivselen og læringa til elevane.

Som det fremgår av bestemmelsen, skal skolen arbeide forebyggende for å unngå brudd på retten til et trygt og godt skolemiljø. Før 1.1.2021 fulgte det av bestemmelsen at det var rektor sitt ansvar at dette ble gjort. Fra 1.1.2021 trådte nye bestemmelser om internkontroll i kommuneloven i kraft. Bestemmelser om internkontroll i flere særlover ble samtidig endret, slik at det er kommunelovens krav til internkontroll som gjelder for de fleste tjenesteområder. I opplæringsloven innebar dette – i tillegg til nevnte endring i § 9A-3 – endring i lovens § 13-10. Før 1.1.2021 fulgte det av denne bestemmelsen at kommunene skulle ha et tilfredsstillende kontrollsystem for å sikre at skolen drives i samsvar med lov og forskrift, og at det foreligger system for å sikre kvaliteten av dette. Kravet til internkontroll følger nå av kommuneloven § 25-1:

Kommuner og fylkeskommuner skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges. Kommunedirektøren i kommunen og fylkeskommunen er ansvarlig for internkontrollen.

Internkontrollen skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold.

Ved internkontroll etter denne paragrafen skal kommunedirektøren

- a) Utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering*
- b) Ha nødvendige rutiner og prosedyrer*
- c) Avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik*
- d) Dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig*
- e) Evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll*

Ansvar for denne internkontrollen ligger på kommunedirektøren, men i praksis må hele administrasjonen delta.¹ Forarbeidene redegjør videre for at: «Bestemmelsen viderefører et krav om internkontroll, men har en ny og mer omfattende regulering enn dagens bestemmelse. De samlede kravene i bestemmelsen utgjør et minstekrav til hvordan kommunens internkontroll skal være.²» Loven stiller opp krav om at internkontrollen skal være *systematisk*. Dette innebærer at arbeidet med internkontrollen ikke skal være tilfeldig, hendelsesbasert eller spontant. Det er kommunedirektøren som vurderer hvordan det er hensiktsmessig å oppfylle kravet til at internkontrollen skal være systematisk. Det skal gjøres konkrete vurderinger i den aktuelle virksomheten eller aktivitet innad i kommunen for å vurdere hvor omfattende og hva slags internkontroll det er behov for. I den forbindelse må blant annet risiko kartlegges og vurderes. Det stilles ikke krav om noen bestemt fremgangsmåte.

Bestemmelsens tredje ledd presiserer nærmere innholdet i kommunedirektørens internkontrollansvar. Det konkrete innholdet i kravene må ses i sammenheng med både første og andre ledd.

I bokstav a er det et krav om å utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering. Det kreves en overordnet oversikt over oppgaver, mål og organisering. Inkludert i kravet om å beskrive kommunens organisering ligger å beskrive hvordan ansvar, oppgaver og myndighet er fordelt innad i kommunen, både sentralt og innenfor de ulike tjenesteområder og virksomheter. Slik beskrivelse kan lages på ulike måter. Det kan for eksempel gjøres som en oversikt over lederstrukturer, rapporterings- og styringslinjer, delegeringer, funksjonsbeskrivelser med beskrivelse av ansvar og oppgaver for personell innen et bestemt arbeidsområde og så videre. Det kan her også henvises til delegeringsreglement og andre relevante dokumenter.

Bokstav b slår fast at kommunedirektøren må ha nødvendige rutiner og prosedyrer. Rutinene og prosedyrene kan være både muntlige og skriftlige. Hva som er nødvendig å etablere av rutiner og prosedyrer må ses i sammenheng med de øvrige kravene i internkontrollbestemmelsen, og vil måtte bero på en konkret vurdering av bl.a. risiko for avvik. Det følger indirekte av kravet om å ha rutiner og prosedyrer at disse må gjelde for virksomheten, gjøres kjent og være tilgjengelige. I hvilken grad rutinene og prosedyrene skal dokumenteres i form av skriftliggjøring, vil følge av dokumentasjonskravet i bokstav d.

Bokstav c fastslår at internkontrollen skal sikre at avvik og risiko for avvik avdekkes, og at avvik og risiko for avvik som er avdekket, følges opp. Dette er kommunedirektørens oppfølgingsplikt. Både konstaterte avvik og risiko for avvik skal følges opp. Allerede oppståtte feil skal korrigeres. Samtidig må kommunedirektøren forebygge at feil oppstår.

¹ NOU 2016:4 Ny kommunelov, punkt 4.5.1 annet avsnitt.

² Prop.46 L (2017-2018) Kapittel 25 side 412 første avsnitt.

Kommunedirektøren må skaffe oversikt over områder i kommunen hvor det er fare for manglende etterlevelse av lover og forskrifter, og sette inn relevante forebyggende og risikoreduserende tiltak for å hindre og forebygge regelbrudd. Kommunedirektøren vurderer og beslutter hva som konkret skal gjøres for å avdekke avvik og risiko for avvik, og på hvilken måte oppfølgingen av avvik og risiko for avvik skal gjøres.

Bokstav d fastslår at internkontrollen skal dokumenteres i den formen og i det omfanget som er nødvendig. Dokumentasjonskravet gjelder de ulike delene av internkontrollen som systemer, rutiner, instruksjoner og liknende, samt gjennomføring av konkrete kontroller og aktiviteter. Hva som er nødvendig å dokumentere, må vurderes ut fra en skjønnsmessig vurdering basert på rammene og kravene i bestemmelsen for øvrig. En høy risiko for avvik innenfor et tjenesteområde vil for eksempel tilsi at kommunen skriftlig dokumenterer rutiner og andre prosedyrer. Innenfor disse rammene kan kommunedirektøren selv vurdere hvordan og hvor mye av internkontrollen som skal dokumenteres.

Bokstav e fastslår at skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll skal evalueres og ved behov forbedres. Det skal gjøres en evaluering av hvordan den aktuelle virksomheten jobber med internkontroll. Forbedringer gjøres nødvendige innenfor tidsrammer, kostnadsrammer og prioriteringer i kommunen³.»

Vi utleder som revisjonskriterier at Tjeldsund kommune bør

- **Ha utarbeidet rutiner og prosedyrer for hvordan skolene skal arbeide for å innfri rettigheter og plikter til elevenes skolemiljø**
- **Ha rutiner for å evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll**

Som det fremgår av kommunelovens bestemmelse, skal kommunen ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges. De sentrale kravene til skolemiljø, og den enkelte elevs rettigheter, følger av opplæringslovens kapittel 9A. I kapittel 2.2.3 redegjør vi nærmere for opplæringslovens kapittel 9A.

2.2.3 Elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø

Rettighetene til den enkelte elev når det kommer til dens psykososiale skolemiljø fremgår i opplæringsloven kapittel 9 A. Det følger av § 9 A-2 at alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Videre følger det av § 9 A-3 at skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Av bestemmelsens andre ledd fremgår det at skolen skal forebygge brudd på retten til et trygt og godt skolemiljø ved å jobbe kontinuerlig for å fremme helse, trivselen og læringen til elevene. I forarbeidene til opplæringsloven, Prop. 57 L (2016-2017), vises det i punkt 8.3.4. til at: *Kravet om systematisk arbeid handler til dels om at det må etableres gode rutiner for å oppfylle kravene og dels om å forplikte skolene til å ta et helhetlig og overordnet ansvar for skolemiljøet. For å oppnå målet om et trygt og godt skolemiljø som fremmer helsen, miljøet og tryggheten til eleven, må det systematiske arbeidet være en integrert del av skolevirksomheten på den enkelte skole. Det systematiske arbeidet må tilpasses lokale forhold på den enkelte skole, og detaljerte krav fra statens side kan komme i veien for gode lokale løsninger. En mer overordnet utforming av kravet til systematisk arbeid er også valgt i forbindelse med andre system- og internkontrollkrav i opplæringsloven og i andre lover. Etter departementets vurdering er det derfor ikke hensiktsmessig å ha detaljerte krav til det systematiske arbeidet.*

³ Prop.46 L (2017-2018) Kapittel 25 s. 412-414.

Skolens *aktivitetsplikt* er hjemlet i § 9 A-4, og innebærer at alle som arbeider på skolen skal følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og de skal gripe inn mot krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering dersom det er mulig. Videre følger det av bestemmelsens andre ledd at alle som arbeider på skolen skal varsle rektor dersom de får mistanke eller kjennskap om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Av tredje ledd følger det at når skolen får mistanke eller kjennskap om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal skolen snarest undersøke saken. Det følger av bestemmelsens fjerde ledd at når en elev sier at den ikke har et trygt og godt skolemiljø skal skolen så langt det finnes egnede tiltak sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø. Dette gjelder også når en undersøkelse viser at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Av femte ledd følger det at skolen skal sørge for at de involverte elevene blir hørt, og at elevenes beste skal være et grunnleggende hensyn i skolens arbeid.

Når det settes inn tiltak i en sak skal skolen lage en skriftlig plan, jf. § 9 A-4 sjette ledd. Bestemmelsen redegjør også for hva som skal stå i en slik skriftlig plan. Planen skal inneholde informasjon om hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som er ansvarlige for at tiltakene gjennomføres og informasjon om når tiltakene skal evalueres. Av bestemmelsens sjuende ledd følger at skolen skal kunne dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten etter første til femte ledd.

Av § 9 A-5 fremgår det at aktivitetsplikten er skjerpet dersom en som arbeider på skolen får mistanke eller kjennskap om at en annen som arbeider på skolen har utsatt en elev for krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Den ansatte skal da straks varsle rektor, som igjen skal varsle skoleeieren (kommunen). Dersom det er en i skoleledelsen som står bak krenkelsen skal den ansatte varsle skoleeieren direkte. Undersøkelser og tiltak skal ifølge bestemmelsen settes i verk straks.

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet en veileder for skolemiljø.⁴ I denne redegjøres det nærmere for innholdet og grensene i pliktene som påhviler skolen for å ivareta elevenes psykososiale miljø. I veilederens kapittel 3 redegjøres det for at retten til et trygt og godt skolemiljø etter opplæringsloven § 9 A-2 er individuell, og at det er elevens egen subjektive oppfatning som avgjør om skolemiljøet er trygt og godt. Videre står det at:

«At skolemiljøet skal være trygt betyr blant annet at elevene ikke skal komme til skade og at elevene skal føle at skolen er et trygt sted å være. Trygghet handler også om å vite at skolen tar tak hvis noe skjer. Hvis skolemiljøet er trygt, men ikke godt, skal skolen også handle.»

I saker som gjelder skolemiljøet har skolen og skoleeier en plikt til å handle i henhold til aktivitetsplikten i oppl. § 9 A-4 og § 9 A-5, slik at elevens rett til et trygt og godt skolemiljø blir oppfylt. Eleven/foreldrene kan melde saken til statsforvalteren etter oppl. § 9 A-6, som fatter enkeltvedtak i første instans. Utdanningsdirektoratet er klageinstans for statsforvalterens vedtak. Skolen har også en plikt til å jobbe kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, jf. oppl. § 9 A-3 andre ledd.

Dette innebærer at det er elevens subjektive oppfatning om den har det både trygt og godt som skal legges til grunn. Hvis en elev oppfatter å ikke ha det trygt eller godt på skolen, plikter skolen å handle i henhold til aktivitetsplikten som er redegjort for ovenfor.

⁴ Rundskriv Skolemiljø Udir-3-2017.

Om at skolene skal ha nulltoleranse for krenkelser jf. opplæringsloven § 9 A-3 skriver Udir: *Ekseplene som nevnes i loven er mobbing, vold, diskriminering og trakassering, men skolene skal ha nulltoleranse også for mindre alvorlige krenkelser. Verken direkte handlinger som for eksempel hatytringer, eller mer indirekte krenkelser, som utestenging, isolering og baksnakking skal tolereres. Hva som er en krenkelse skal tolkes vidt, men ikke slik at alle kritiske utsagn eller uenigheter er krenkelser. Skolens oppgave er også å lære elever å tenke kritisk og å respektere andres meninger og overbevisninger, jf. Prop 57 L (2016-2017) punkt 4.5.3. Prinsippet om nulltoleranse ble tatt inn i opplæringsloven for å understreke hvor viktig det er at skolene har tydelige holdninger på dette området.»*

Om aktivitetsplikten skriver Utdanningsdirektoratet i sin veileder⁵:

«Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. For å sikre elevene denne retten, har skolen en aktivitetsplikt etter oppl. § 9 A-4. Formålet med aktivitetsplikten er å sikre at skolene handler raskt og riktig når en elev ikke har det trygt og godt på skolen.

Skolens aktivitetsplikt er delt i fem delplikter, alle på skolen har plikt til å følge med, gripe inn og varsle hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen har plikt til å undersøke og sette inn egnede tiltak som sørger for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.

Aktivitetsplikten innebærer også at skolen skal sørge for elevenes medvirkning. Dette gjøres ved at involverte elever blir hørt og at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i skolens arbeid. Skolen må ta hensyn til barnets beste i alle vurderinger og handlinger for å oppfylle aktivitetsplikten.

I veilederen redegjøres det videre for **når** aktivitetsplikten gjelder:

Aktivitetsplikten utløses når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Ordlyden «trygt og godt skolemiljø» sikter til elevenes psykososiale skolemiljø og retten etter oppl. § 9 A-2. Å ha et trygt og godt skolemiljø omfatter mer enn frihet fra krenkelser. Elevene har rett til et skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

I veilederen inngår det også informasjon om hvilke ansatte som omfattes av aktivitetsplikten. Plikten til å følge med, gripe inn og varsle gjelder alle som arbeider på skolen – det vil si alle som arbeider eller yter tjeneste på skolen. Det omfatter også renholdsarbeidere, vaktmestere og andre som oppholder seg jevnlig på skolen. Plikten til å undersøke saken og eventuelt sette inn tiltak hviler på skolen.

Plikten til å følge med, omfatter alle som jobber på skolen. Det følger av Utdanningsdirektoratets veileder at plikten til å følge med må ses i sammenheng med skolens plikt til å drive et systematisk arbeid for å forebygge og avdekke om elever ikke har et trygt og godt skolemiljø på skolen, jf. opplæringsloven § 9 A-3. Plikten til å følge med innebærer en plikt for den enkelte til å være årvåken og aktivt observere hvordan elevene agerer hver for seg og seg imellom. Plikten kan innebære alt fra inspeksjonsordninger til tilsyn i garderober. I Utdanningsdirektoratets veileder er elevenes rett til medvirkning understreket. Elever er en svært viktig kilde til informasjon for skolen. Som eksempel er det i veilederen nevnt at det kan være nyttig å involvere elevene for å finne ut om det er noen bestemte steder på skolen som de ansatte bør følge særlig med på, eller om det er bestemte elevmiljøer de ansatte bør være

⁵ Rundskriv Skolemiljø Udir-3-2017.

oppmerksomme på. Det følger av forarbeidene til loven at skolen har et skjerpet ansvar overfor elever med en særskilt sårbarhet. Slik sårbarhet kan være knyttet til for eksempel elevenes religion, seksuelle orientering, kjønnsuttrykk, funksjonsevne, at eleven har atferdsvansker eller forhold ved elevens familie og hjemmesituasjon. At en elev tidligere har vært utsatt for krenkelser, kan også gjøre en elev særskilt sårbar. Skolene må kjenne til at enkelte grupper er overrepresentert blant de som krenkes. Det er derfor viktig at skolene følger særskilt med på hvordan disse elevene har det på skolen.

Plikten til å gripe inn gjelder for alle som jobber på skolen. Det kan for eksempel dreie seg om å stoppe en slåsskamp eller annen fysisk krenkelse, om å stanse en utfrysningssituasjon eller stanse og irettesette elever som krenker andre verbalt. Plikten til å gripe inn er begrenset til inngrep som er mulig å gjennomføre. Grensen for å gripe inn er at den ansatte ikke kan stå i fare for å skade seg selv eller krenke noen av elevene for å stanse situasjonen. Skolen har ikke hjemmel til å bruke vold eller fysisk makt. Plikten til å gripe inn kan også være begrenset av straffelovens bestemmelser og må vurderes opp mot grensen til hva som er lovlig. Regler om nødrett og nødverge kan komme til anvendelse. Det er imidlertid en streng unntaksbestemmelse, som kun kommer til anvendelse i ekstraordinære tilfeller.

Det følger av opplæringslovens § 9 A-4 andre ledd at alle som jobber ved skolen skal varsle rektor hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeieren i alvorlige tilfeller. Av forarbeidene til loven følger at det er lav terskel for hva som skaper «mistanke om» eller «kjennskap til» at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. *Plikten til å varsle rektor* gjelder all mistanke. Det kan være basert på observasjoner, beskjeder fra foreldre eller medelever eller samtaler med eleven selv. Plikten til å varsle må ses i sammenheng med plikten til å følge med. Rektor kan delegerer til en annen person på skolen å ta imot varsler, men rektor har likevel ansvaret for at varslingsene håndteres på en forsvarlig måte. Å utarbeide og gjennomføre rutiner for varsling er en del av det systematiske arbeidet, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

Det følger av opplæringsloven § 9 A-5 at det er skjerpet aktivitetsplikt dersom en ansatt på skolen krenker en elev. Dersom en ansatt på skolen får mistanke om eller kjennskap til at en annen som jobber på skolen utsetter en elev for krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering, skal vedkommende straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeier. Dersom det er en i ledelsen ved skolen som står bak krenkelsene, skal skoleeier varsles direkte av den som fikk mistanke om eller kjennskap til krenkelsene. Undersøkelse og tiltak skal iverksettes straks.

Plikten til å undersøke følger av opplæringsloven § 9 A-4 tredje ledd. Ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal skolen snarest undersøke saken. Av forarbeidene til loven følger at plikten til å undersøke skal ha samme lave terskel som plikten til å varsle. At en elev selv sier fra om krenkelser eller at han eller hun ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, utløser alltid en plikt for skolen til å undersøke saken nærmere. Plikten til å undersøke innebærer at skolen undersøker elevenes opplevelse av skolemiljøet, ikke at skolen skal skaffe og vurdere bevis for eller mot at eleven er blitt krenket eller mobbet. Undersøkelsene må ha som formål å få frem fakta om en situasjon, bakgrunnen for elevens opplevelse og hvilke forhold i elevens omgivelser som påvirker hvordan han eller hun opplever skolemiljøet.

Plikten til å sette inn tiltak følger av opplæringsloven § 9 A-4 fjerde ledd. Når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, skal skolen så langt det finnes egnede tiltak sørge for at

eleven får et trygt og godt skolemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse viser at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det følger av lovens forarbeider at som en del av tiltaksplikten må skolen følge opp tiltakene, evaluere virkningene og eventuelt legge til eller endre tiltak hvis det er nødvendig for å gi eleven et trygt og godt skolemiljø. Plikten løper så lenge en elev ikke opplever å ha det trygt og godt på skolen, og så lenge det finnes egnede tiltak som kan gi eleven et godt og trygt skolemiljø. Hva som er egnede tiltak, beror på faglige og konkrete skjønnsvurderinger. Et overordnet premiss for hva som er å regne som et egnet tiltak, er hensynet til barnets beste og barnets rett til å bli hørt.

Om dokumentasjonskravene som er hjemlet i opplæringsloven § 9 A-4 syvende ledd viser Utdanningsdirektoratet til at dokumentasjonskravet gjelder alle delene av aktivitetsplikten, som innebærer at skolen må kunne dokumentere hvordan:

- De følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø
- De griper inn mot krenkelser
- De varsler rektor
- Rektor varsler skoleeier om alvorlige tilfeller
- Skolen undersøker saken
- De setter inn egnede tiltak
- De hører involverte elever
- De tar hensyn til elevenes beste

Om hvordan skolene skal oppfylle dokumentasjonsplikten skriver Utdanningsdirektoratet følgende:

Opplæringsloven § 9 A-4 syvende ledd pålegger skolen å dokumentere det arbeidet de gjør for å oppfylle aktivitetsplikten. For plikten til å følge med, kan det tenkes at dokumentasjonsplikten i stor grad vil være knyttet til aktiviteter som omfatter flere elever, grupper eller hele skolen. For plikten til å gripe inn og varsle vil dokumentasjonsplikten i større grad omfatte hva skolen har gjort i en enkelt situasjon.

Dokumentasjonsplikten i oppl. § 9 A-4 syvende ledd retter seg mot det arbeidet skolen faktisk gjør for å oppfylle aktivitetsplikten, og ikke generelt arbeid som skolen gjør for å oppnå et trygt og godt skolemiljø. Det er derfor viktig å skille dette dokumentasjonskravet fra de kravene som knytter seg til systematisk arbeid etter oppl. § 9 A-3⁶.

Den enkelte skole skal sørge for at det skjer en forsvarlig og hensiktsmessig dokumentasjon av skolens arbeid, jf. Prop. 57 L (2016-2017) punkt 5.5.7.3 og 10.1. Hva som skal dokumenteres og på hvilken måte må tilpasses både den enkelte skole og formålet med dokumentasjonen. Skoleeier og skoler bør ikke lage et mer omfattende system for dokumentasjon enn nødvendig. Bortsett fra skriftlighet, er det ikke andre formkrav. Det er viktig at dokumentasjonen er i et slikt format at skolen kan overlevere den til statsforvalteren i en håndhevingsak eller i tilsyn. Det er ikke krav til at skolene skal ha egne system for å dokumentere arbeidet med aktivitetsplikten, men mange skoler har allerede ulike system for hvordan dette arbeidet skal dokumenteres. Eksempler på dette er:

- *observasjonslogger fra inspeksjon i friminuttene*
- *meldeskjemaer som de som jobber på skolen bruker når de varsler om kjennskap eller mistanke til at en elev ikke har det trygt og godt*

⁶ § 9 A-3 andre ledd ble endret den 1.1.2021. Innholdet i bestemmelsen redegjorde tidligere for at skolen skulle arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene slik at kravene i eller i medhold av kapittel 9 A blir oppfylte. Det var rektor som hadde ansvaret for skolens systematiske arbeid.

- *oversikter over henvendelser fra elever og foreldre om skolemiljø*
- *referater eller notater fra samtaler med elever*
- *egne system, som arkivsystemet ESA, fra skoleeier for registrering av skolemiljø saker og aktivitetsplaner*

Med bakgrunn i det ovennevnte utleder vi følgende revisjonskriterier:

Tjeldsund kommune må:

- ***Kunne dokumentere at rutiner og prosedyrer for hvordan skolene skal arbeide for å innfri rettigheter og plikter til elevenes skolemiljø blir fulgt***
- ***Kunne dokumentere at rutiner for å evaluere og eventuelt forbedre internkontrollen blir fulgt***

Grunnskolene i Tjeldsund kommune må, i saker hvor tiltaksplikten er utløst:

- ***Sørge for at saken undersøkes og at en skriftlig plan utarbeides så snart som mulig***
- ***Lage en skriftlig plan hvor det skal fremgå***
 - ***Hvilke problem tiltakene skal løse***
 - ***Hvilke tiltak skolen har planlagt***
 - ***Når tiltakene skal gjennomføres***
 - ***Hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene***
 - ***Når tiltakene skal evalueres***
- ***Sørge for at involvert(e) elev(er) blir hørt***
- ***Dokumentere hva som faktisk er gjort for å oppfylle tiltaksplikten, herunder hvordan skolen følger opp tiltak, evaluerer virkningen av tiltak og eventuelt legger til/endrer tiltak dersom det er nødvendig***

2.2.4 Informasjonsplikt, ordensreglement og organer for brukermedvirkning

Av opplæringsloven § 9 A-9 første ledd følger det at skolen skal informere elevene og foreldrene om rettighetene etter opplæringslovens kapittel 9 A. Skolen skal også informere om aktivitetsplikten etter §§ 9 A-4 og 9 A-5, og om muligheten til å melde saken til statsforvalteren etter § 9 A-6. Av bestemmelsens andre ledd følger det at skolen snarest mulig skal informere elever og foreldre dersom de finner ut at noe ved skolemiljøet kan skade helsen til elevene. I tredje ledd fremgår det at samarbeidsutvalget, skoleutvalget, skolemiljøutvalget, elevrådet og foreldrene skal holdes informerte om alt som er viktig for skolemiljøet, og så tidlig som mulig involveres i arbeidet med skolemiljøtiltak. De har også rett til innsyn i all dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, og har rett til å uttale seg og komme med innlegg i alle saker som er viktige for skolemiljøet. Det følger av § 9 A-10 at kommunen skal gi forskrift om ordensreglement for den enkelte grunnskole. Ordensreglementet skal inneholde regler om orden og oppførsel, hvilke tiltak som kan brukes mot elever som bryter reglementet, og om hvordan slike saker skal behandles. Av bestemmelsens tredje ledd fremgår det at ordensreglementet skal gjøres kjent for elevene og foreldrene på skolen.

Om skolens plikt til å informere elever og foreldre om deres rettigheter etter opplæringsloven kapittel 9 A og om skolens aktivitetsplikt og muligheten til å melde saken til statsforvalteren skriver Utdanningsdirektoratet⁷:

Elevene og foreldrene skal få nok informasjon til å kunne vurdere om elevens rettigheter er oppfylt og hvordan de kan gå fram for å sikre at elevenes rettigheter oppfylles. Skolene forutsettes å gi informasjon til elever og foreldre i egnet form og på egnede tidspunkter, slik at formålet med informasjonsplikten blir oppfylt, jf. Prop. 57 L (2016-2017) punkt 8.4.4. Det kan for eksempel være riktig å gi informasjon flere ganger i året, i konkrete situasjoner og ved henvendelser om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Informasjonen skal være tilgjengelig for alle mottakerne. Informasjonen skal være forståelig, og det kan være nødvendig med tolk. Det er ikke nok å la elevene videreformidle informasjon til foreldrene. Skolene kan for eksempel gi informasjon på foreldremøter, i klassen, på skolens nettsted, gjennom læringsplattformer og/eller på e-post, men må i alle tilfeller sikre at informasjonen når alle den er ment å nå. Skolene kan vise til www.nullmobbing.no når de informerer, men Kunnskapsdepartementet understreker i forarbeidene at nettsiden ikke kan erstatte skolens informasjonsplikt. Nettsiden kan imidlertid lenkes til eller skolen kan velge å gjenbruke opplysningene i egen informasjon til elever og foreldre.

I opplæringslovens kapittel 11 fremgår det hvilke organer for brukermedvirkning en skole er pliktig til å ha. Av § 11-1 følger det at hver grunnskole skal ha et samarbeidsutvalg. Dette skal bestå av to representanter for undervisningspersonalet, en for andre ansatte, to for foreldrerådet, to for elevene og to for kommunen hvorav en av disse er rektor ved skolen.

Av § 11-1a følger det at hver grunnskole skal ha et skolemiljøutvalg. I dette utvalget skal elevene, foreldrerådet, de ansatte, skoleledelsen og kommunen være representert. Dette utvalget skal være satt sammen slik at representantene for elever og foreldre sammen utgjør flertallet. Jf. bestemmelsens andre ledd kan samarbeidsutvalget også være skolemiljøutvalg. Når samarbeidsutvalget fungerer som skolemiljøutvalg må det oppnevnes tilleggsrepresentanter for elevene og foreldrene, slik at de samlet får flertall.

Av § 11-2 følger det at for hver grunnskole for årstrinn 5.-7. og 8.-10. skal det være et elevråd med representanter for elevene. Kommunen fastsetter antallet elevrepresentanter, og de skal velges senest tre uker etter at skolen har startet opp på høsten. En av undervisningspersonalet på skolen skal ha som oppgave å hjelpe elevrådet i arbeidet.

På bakgrunn av det ovennevnte utleder vi som revisjonskriterier at **grunnskolene i Tjeldsund kommune skal:**

- **Ha samarbeidsutvalg med korrekt sammensetning og forholdstall**
- **Ha skolemiljøutvalg med korrekt sammensetning og forholdstall**

Videre utleder vi som revisjonskriterier at **grunnskolene i Tjeldsund kommune skal:**

- **Ha oppnevnt et elevråd med representanter fra elevene. Representantene skal senest velges tre uker etter at skoleåret begynner**
- **Informere elever og foreldre om deres rettigheter etter opplæringsloven kapittel 9 A og om skolens aktivitetsplikt og muligheten til å melde saken til statsforvalteren**

⁷ Rundskriv Skolemiljø Udir-3-2017.

Revisjonskriteriene vi har utledet, oppgis i tekstboks innledningsvis i kapitlene de brukes i.

3 METODE, DATAMATERIALE OG AVGRENSING

3.1 Metode og datamateriale

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i henhold til gjeldende standard for forvaltningsrevisjon⁸. Forvaltningsrevisjonen ble igangsatt i september 2021. Vår kontaktperson har vært kommunalsjef for oppvekst og forebygging i Tjeldsund kommune, Grete Synnøve Jacobsen. Våre undersøkelser for å besvare problemstillingene omfatter samtlige av de fem kommunale grunnskolene i kommunen.

For å besvare problemstillingen «*Er Tjeldsund kommunes arbeid med grunnskoleelevenes psykososiale miljø i tråd med gjeldende regelverk og anbefalinger på området?*» har revisor innhentet skriftlig dokumentasjon fra Tjeldsund kommunes internkontroll, herunder rutiner og retningslinjer for hvordan skolene skal sørge for at elevene har et trygt og godt skolemiljø. Vi har også etterspurt dokumentasjon på at rutiner og retningslinjer i praksis blir fulgt på den enkelte skole. Som et ledd i dette har revisor utarbeidet en egenerklæring som de fem rektorene ved skolene i Tjeldsund kommune har fylt ut. I egenerklæringen ble rektorene bedt å redegjøre for hvordan skolene arbeidet for å oppfylle lovkravene i opplæringsloven kapittel 9 A. Vi har også innhentet redegjørelser for hvordan skolene dokumenterer varsler og undersøkelser som ikke leder til at skolen setter inn tiltak. Vi har fått tilsendt referater fra møter i rådsorganer ved de ulike skolene, referater fra rektormøter og ledersamtaler som er avholdt i løpet av de siste to årene. Vi har også blitt forelagt noen inspeksjonsplaner – disse viser hvordan den enkelte skole har organisert hvilke voksne som er ute og fører tilsyn når elevene har friminutter. Vi har også blitt forevist hvordan kvalitetssystemet «1310»⁹ som Tjeldsund kommune anvender fungerer i praksis. I løsningen er det satt opp en rekke forhold som den enkelte enhetsleder (rektor) må rapportere om – herunder sjekkpunkter som omhandler det psykososiale skolemiljøet.

På forespørsel fra revisor har skolene i kommunen utarbeidet en komplett oversikt saker hvor det har vært utarbeidet skriftlige aktivitetsplaner i perioden høsten 2020 – desember 2021. Vi ba også om at oversikten burde inneholde informasjon om eventuelle varsler som ikke har ført til at det ble opprettet skriftlig aktivitetsplan, samt dato for varsel og arkivnummer til den aktuelle elevmappen.

Vi mottok en liste med saker i slutten av desember 2021, og denne inneholdt totalt 51 oppføringer. I mars 2022 fikk revisor digital tilgang til kommunens arkivsystem ACOS. Ved gjennomgangen vår søkte vi opp samtlige elevmapper som var listet opp i oversikten fra kommunen. Det var aktivitetsplaner fra den nevnte tidsperioden i flertallet av elevmappene vi gjennomgikk, og vi har undersøkt innholdet i disse. Det var i to elevmapper aktivitetsplaner som var opprettet i løpet av 2022, og vi har inkludert også disse. I gjennomgangen av elevmapper fant vi saker hvor Statsforvalteren hadde vurdert og konkludert på skolens etterlevelse av aktivitetsplikten. Revisor har vurdert det som relevant å omtale Statsforvalterens vurdering og konklusjon i disse sakene, men vi har ikke gjort egne vurderinger av disse sakene. Vi omtaler innholdet i og gjør vurderinger av aktivitetsplanene for de tilfellene saken ikke var innklaget og avgjort av Statsforvalteren. I det følgende omtaler vi antallet aktivitetsplaner

⁸ RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon fastsatt av NKRFs styre 12.08.2020 og gjort gjeldende som god kommunal revisjonsskikk for forvaltningsrevisjoner med oppstartsbrev sendt etter 30.09.2020

⁹ Nå Moava Internkontroll oppvekst. Dette er et digitalt verktøy beregnet på skoler og barnehager, og løsningen er laget for å hjelpe skolene og kommuner å drive internkontrollarbeid innenfor oppvekstsektoren.

utarbeidet ved hver av skolene for undersøkelsesperioden vår samt antallet saker hvor det foreligger vedtak fra Statsforvalteren:

- Ti saker på Skånland skole. Av listen fremgikk det at det for sju av disse oppføringene hadde det ikke blitt opprettet aktivitetsplan. Rektor hadde satt opp ti saker hvor det var gjort arbeid i forbindelse med skolemiljøet til enkelte elever. I seks var det ingen informasjon om skolemiljøet til eleven, og i den siste var det informasjon om at en ønsket å avvente å opprette sak. I denne saken var det satt inn tiltak – på tross av at en forventet å utarbeide aktivitetsplan. Det var opprettet aktivitetsplaner i tre av disse sakene hvorav Statsforvalteren hadde vurdert og konkludert på etterlevelse av aktivitetsplikten i én av disse tre. Vi omtaler derfor for Skånland skole to aktivitetsplaner og ett vedtak fra Statsforvalteren.
- 14 saker på Sandstrand oppvekstsenter. En av sakene på listen var tilsynelatende en dobbeltføring, en annen var datert utenfor undersøkelsesperioden vår. Ved undersøkelse av de resterende fant revisor at det i to tilfeller ikke forelå aktivitetsplan i elevmappen og én av elevmappene hadde informasjon om at eleven hadde opplevd å ikke ha det trygt og godt på skolen. En av de resterende ti sakene var behandlet av Statsforvalteren. Vi har undersøkt ni aktivitetsplaner ved Sandstrand oppvekstsenter og omtaler ett vedtak fra Statsforvalteren.
- To på Grov skole. Det var opprettet aktivitetsplan i begge sakene og revisor har undersøkt disse.
- 20 på Kongsvik skole. En av oppføringene var listet opp med teksten «finner ikke». Revisor legger til grunn at skolen er kjent med en sak som burde vært lagt til, men at denne ikke var arkivert korrekt. Ved gjennomgang av sakene fant revisor ytterligere én sak hvor det ble vist til at saken skulle ligge som journalnummer 21 – men i elevens mappe var det bare 20 journalsaker. Fra Kongsvik skole fant vi til sammen 17 saker med aktivitetsplan som var relevant å inkludere i undersøkelsen. Blant disse var det tre av sakene hvor Statsforvalteren hadde truffet vedtak. Vi har undersøkt 14 aktivitetsplaner fra Kongsvik skole og omtaler tre vedtak fra Statsforvalteren.
- Seks saker på Ramsund skole. Fire av sakene var klaget inn til Statsforvalteren. Vi har dermed gjennomgått to aktivitetsplaner ved Ramsund skole. Vi omtaler også de fire sakene som er behandlet av Statsforvalteren.

Totalt har vi gjennomgått 38 saker hvor det var opprettet skriftlig aktivitetsplan ved de fem skolene. Av disse sakene omtaler vi og gjør vurderinger av 29 aktivitetsplaner og vi omtaler Statsforvalterens vedtak i ni saker.

Vi har ved gjennomgangen anvendt en velutprøvd sjekkliste som er brukt i tidligere lignende undersøkelser som KomRev NORD IKS har gjennomført.

I mars/april 2022 gjennomførte Statsforvalteren i Troms og Finnmark tilsyn med Tjeldsund kommune og Ramsund skole. Tilsynet gjaldt praktisering av opplæringslovens kapittel 9A. Per september 2022 var ikke rapporten fra tilsynet ferdigstilt.

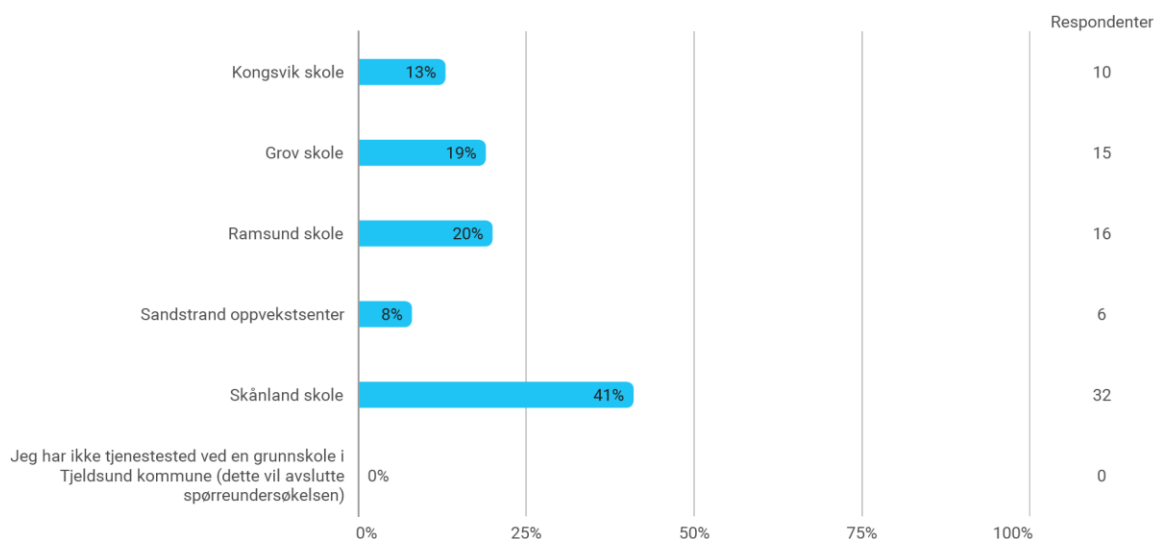
3.2 Arbeidsmiljøundersøkelsen

Revisor har gjennomført en spørreundersøkelse ved grunnskolene i Tjeldsund kommune. Spørreundersøkelsen er blitt utformet med utgangspunkt i et spørreskjema som KomRev NORD IKS har anvendt i lignende kartlegginger av arbeidsmiljø i andre eierkommuner. Før ferdigstilling av spørreundersøkelsen, fikk administrasjonen utkast til undersøkelsen til gjennomgang for eventuelle innspill. Administrasjonen involverte også tillitsvalgte i gjennomgang av undersøkelsen. Tilbakemeldingene ble gjennomgått i et møte, og revisor gjorde noen endringer i spørsmålene som følge av tilbakemeldingene fra administrasjonen og tillitsvalgte.

Listen av respondenter ble utformet av kommunen v/administrasjonen på forespørsel fra revisor. Listen inneholdt totalt 96 e-postadresser til ansatte ved skolene i kommunen.

Spørreundersøkelsen ble sendt ut per e-post til de 96 ansatte ved skolene den 7. februar 2022. Undersøkelsen er gjennomført elektronisk, med bruk av SurveyXact¹⁰. Undersøkelsen ble sendt til administrativt ansatte, undervisningspersonale og vikarer ved de fem grunnskolene. I invitasjonen til å besvare undersøkelsen ble det oppgitt at svarfrist var satt til 18. februar. Den 21. februar sendte revisor en oppdatering via SurveyXact, hvor de ansatte som ikke hadde fullført eller besvart spørreundersøkelsen ble informert om at svarfristen var blitt utsatt til 25. februar 2022. Spørreundersøkelsen ble avsluttet denne datoen, og det var da kommet inn totalt 78 svar, som tilsvarer en svarprosent på 81.

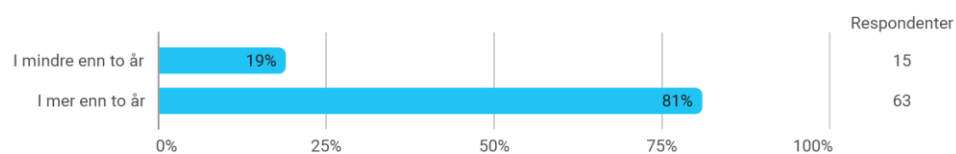
Tabell 1: Ved hvilken grunnskole i Tjeldsund kommune har du tjenestested?

Tabell 1 viser hvor de ulike respondentene som har besvart spørreundersøkelsen har sitt tjenestested. Som redegjort for i kapittel 1.2, er det ulikt antall ansatte ved de ulike skolene. Ved å sammenligne tjenestestedet som fremgår av listen administrasjonen har utarbeidet, ser vi hvor stor andel av de ansatte ved den enkelte skole som har besvart undersøkelsen:

- 10 av 10 ansatte ved Kongsvik skole
- 15 av 18 ansatte ved Grov skole
- 16 av 19 ansatte ved Ramsund skole
- 6 av 9 ansatte ved Sandstrand oppvekstsenter
- 32 av 40 ansatte ved Skånland skole

¹⁰ Verktøy for gjennomføring av spørreundersøkelser.

Tabell 2: Hvor lenge har du hatt tjenestested ved en grunnskole i Tjeldsund kommune?

Tabell 2 viser at 63 av respondentene har hatt tjenestested ved en av grunnskolene i Tjeldsund kommune i mer enn to år. Det er 15 respondenter som har hatt tjenestested ved en av skolene i mindre enn to år.

I spørreundersøkelsene ble respondentene bedt om å besvare mange av spørsmålene ved bruk av svaralternativer. Eksempelvis var et spørsmål «Hvordan vil du vurdere inneklimaet på din arbeidsplass?», og respondentene kunne da velge mellom fem svaralternativer; svært dårlig, dårlig, verken godt eller dårlig, godt og svært godt. Det var også anledning til å svare «vet ikke» på alle spørsmål. Hvert svaralternativ er tilordnet en tallverdi, som gjør at gjennomsnittskåren samlet og for den enkelte skole kan beregnes. Svaralternativet «vet ikke» er tilordnet tallverdien null og påvirker dermed ikke gjennomsnittskåren.

I spørreundersøkelsen hadde respondentene anledning til å gi utdypende kommentarer til flere av spørsmålene gjennom fritekstkommentarer. Enkelte ansatte ved en av skolene ga i fritekstkommentarer beskrivelser av situasjoner og konflikter de opplevde å være i/ha med ledelsen ved sin skole. Revisor vurderte at vi måtte informere kommunalsjef om at vi fikk denne typen informasjon. På samme tidspunkt tok kommunen kontakt med oss, og viste til at det var kommet konkrete bekymringsmeldinger tilknyttet samme skole. Det ble dermed avholdt et møte mellom administrasjonen og KomRev NORD hvor vi gjennomgikk arbeidsmiljøundersøkelsen, og de konkrete tilbakemeldingene som var kommet.

Den 28. mars 2022 ble vi informert om hvordan kommunen hadde håndtert de konkrete bekymringsmeldingene som de hadde fått. Kommunen viste til at undersøkelser ble igangsatt. Kommunen skulle gjennomføre en dypere/grundigere arbeidsmiljøundersøkelse ved den konkrete skolen, slik at alle ansatte fikk mulighet til å bli hørt. Ifølge kommunen var det planlagt at arbeidet skulle gjennomføres før sommerferien 2022.

Flere av skolene i kommunen er små, og det er nokså små forhold. Ved å gjengi konkret hvilken skole – og hvilke tilbakemeldinger som er kommet inn – vil det være fare for at respondenter som har gitt uttrykk for sine opplevelser er mulig å identifisere. Vi har dermed valgt å ikke omtale disse forholdene konkret i denne rapporten. Respondentene ble ved sin deltakelse i spørreundersøkelsen lovt at de ikke skulle være identifiserbare.

3.3 Gyldighet og pålitelighet

Med gyldige data menes at dataene som samles inn i undersøkelsen, skal utgjøre et relevant og tilstrekkelig grunnlag for å vurdere den reviderte virksomheten opp imot revisjonskriteriene og å svare på problemstillingene. Revisor vurderer at det datamaterialet som er presentert som «revisors funn» i rapporten, oppfyller dette gyldighetskravet.

Datamaterialet som ligger til grunn for besvarelse av problemstillingen om skolemiljø, består av kommunens retningslinjer/rutiner, egenerklærings skjema besvart av rektorene ved alle skolene og offentlige tilgjengelige spørreundersøkelser som Ungdata. Vi har også gjennomført mappegjennomgang hvor vi har undersøkt totalt 29 aktivitetsplaner og ni klagesaker som var

behandlet av Statsforvalteren. Disse var blitt opprettet i perioden høsten 2020 til starten av 2022. Gjennom mappegjennomgangen har vi undersøkt hvordan kommunen i praksis har jobbet med saker hvor skolens aktivitetsplikt er blitt aktivert. På bakgrunn av at vi har undersøkt samtlige saker hvor skolene har opplyst om at aktivitetsplikten er aktivert, mener vi at vi har gyldige og relevant datamateriale for å vurdere skolens oppfyllelse av de utledede revisjonskriteriene som gjelder saker hvor aktivitetsplikten er utløst. Vi anser at den samlede dokumentasjonen og de opplysningene vi har fått når det gjelder Tjeldsund kommunes og skolenes arbeid utgjør relevante og tilstrekkelige data for å gjøre vurderinger av om kommunens arbeid med grunnskoleelevenes psykososiale miljø er i tråd med regelverk og anbefalinger på området, jf. ordlyden i problemstilling 1.

For å besvare problemstillingen «*Hvordan opplever de ansatte ved Tjeldsund kommunes grunnskoler arbeidsmiljøet*» har revisor valgt å kartlegge de ansattes opplevelser ved å gjennomføre en arbeidsmiljøundersøkelse. Svarprosenten på spørreundersøkelsen ble 81. Svarprosenten ved den enkelte skole varierte fra 66,7 % til 100 %. Revisor har for denne problemstillingen ikke gjort vurderinger opp mot utledete revisjonskriterier. Vi vurderer resultatene fra spørreundersøkelsen som tilstrekkelige til å belyse ansattes opplevelser av arbeidsmiljøet. Vi presiserer at resultatene fra spørreundersøkelsen kun er representative for dem som har besvart undersøkelsen.

Med pålitelige data menes at dataene skal være mest mulig nøyaktige. Revisor har vurdert eventuelle feilkilder i det innsamlede datamaterialet. Vi har sammenlignet de ulike typene data med hverandre for å avdekke eventuelle motsetninger i opplysninger som fremkommer i dem. Vi har også fremlagt datamaterialet for kommunen. Påliteligheten og gyldigheten i det presenterte datamaterialet er også på et overordnet nivå sikret gjennom KomRev NORDs interne kvalitetssikringssystem.

3.4 Avgrensninger

Retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø i Tjeldsund kommune ble vedtatt av kommunestyret i Tjeldsund kommune 20. mai 2020. Våre undersøkelser av arbeidet med skolemiljøet ved skolene tar derfor utgangspunkt i perioden høsten 2020 (nytt skoleår) og til årsskiftet 2021/2022.

I våre undersøkelser av aktivitetsplaner, har vi lagt til grunn kommunens skriftlige dokumentasjon. Revisor har ikke anledning til å undersøke hva som faktisk er gjort, dersom dette ikke er dokumentert. Plikten til å utarbeide skriftlig aktivitetsplan inntreer når skolen får kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Revisor har ikke grunnlag for å vurdere i hvor mange tilfeller plikten til å lage en slik aktivitetsplan faktisk er utløst. Revisor har altså ikke mulighet til å kontrollere om det har vært tilfeller ved skolene hvor det burde vært utarbeidet aktivitetsplan, men hvor dette ikke har blitt gjort. Slike tilfeller blir kun synlige dersom elev/foresatte klager til skolen eller statsforvalteren, eller det på annen måte er dokumentert.

4 RUTINER OG PROSEDYRER FOR SKOLEMILJØARBEID

Er Tjeldsund kommunes arbeid med grunnskoleelevenes psykososiale miljø i tråd med gjeldende regelverk og anbefalinger på området?

Revisjonskriterier

Tjeldsund kommune bør

- Ha utarbeidet rutiner og prosedyrer for hvordan skolene skal arbeide for å innfri rettigheter og plikter til elevenes skolemiljø
- Ha rutiner for å evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll

4.1 Internkontroll, rutiner og retningslinjer i Tjeldsund kommune

4.1.1 Innledning

Retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø i Tjeldsund kommune ble vedtatt av kommunestyret i møte den 20. mai 2020. Det fremgår av dokumentet at:

«Retningslinjene tar utgangspunkt i gjeldende lovverk om elevenes skolemiljø, og har som hensikt å kvalitetssikre arbeidet med å oppfylle kravene i loven. Elever, foresatte og ansatte ved skolen skal her kunne orientere seg om hvilke rutiner som til enhver tid gjelder¹¹.»

Videre er det redegjort for regelverk om skolemiljø:

Kapittel 9A i opplæringsloven skal bidra til at elevene har det trygt og godt på skolen, slik at elevene trives og lærer best mulig. Reglene gir elevene individuell rett og inneholder framgangsmåte for hvordan skolen og fylkesmannen¹² skal behandle sakene. De kommunale retningslinjene skal sikre at alle ansatte i skolen gjennomfører og iverksetter rutiner og plikter som er utarbeidet og lovpålagt. Opplæringslovens kapittel 9A gjelder også på skolefritidsordningen, på skoleveien og på aktiviteter i skolens regi. Forhold utenfor skoletiden som påvirker elevenes trivsel på skolen omfattes også av lovverket. Dette er særlig aktuelt i forbindelse med digitale krenkelseser.

I dokumentet er det informasjon om relevante lovbestemmelser i nasjonal lovgivning, samt at det vises til FNs barnekonvensjon og relevante artikler i denne. Dokumentet inneholder definisjoner på psykososialt miljø, krenkende handlinger, mobbing, utestenging, fysisk vold, psykisk vold, rasisme, diskriminering og seksuell trakassering. Det vises også til at det er elevens egen oppfatning av å bli krenket som bestemmer i hvilken grad ord eller handlinger faller innenfor definisjonene.

Aktivitetsplikten og dens fem handlingsplikter er omtalt under formålet med retningslinjene, lovverk og mål for arbeidet. Det fremgår her at alle ansatte har plikt til å følge med, gripe inn, varsle rektor, undersøke og sette inn tiltak. Det er også presisert at ansatte straks skal varsle rektor dersom en ansatt utsetter en elev for krenkende handlinger som mobbing, vold, diskriminering og trakassering (skjerpet aktivitetsplikt). I retningslinjene fremgår at rektor har

¹¹ Retningslinjene side 2.

¹² 1. januar 2021 ble tittelen endret fra fylkesmann til statsforvalter.

plikt til å undersøke, sette inn egnede tiltak som sørger for at eleven får et trygt og godt skolemiljø og varsle skoleeier hvis en ansatt har utsatt en elev for krenkende handlinger som mobbing, vold, diskriminering og trakassering.

Det fremgår av dokumentet at å opprettholde og videreutvikle trygge og gode skoler uten mobbing og andre krenkelser krever helhetlig, langsiktig og systematisk arbeid og at dette kan deles i tre: 1) å skape et trygt og godt skolemiljø. 2) å forebygge mobbing og krenkelser. 3) å håndtere mobbing og andre krenkelser når dette oppstår.

4.1.2 Sosialpedagogisk plan

Det fremgår av punkt 4 om forebygging i «Retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø i Tjeldsund kommune» at hver skole skal ha en *sosialpedagogisk plan*. Om forebygging og sosialpedagogisk plan står følgende:

Rektor har ansvar for forebyggende tiltak som skal forhindre at elever blir utsatt for krenkende handlinger. Hver skole skal ha en sosialpedagogisk plan der skolens forebyggende arbeid og rutiner er beskrevet på følgende områder:

- *Hvordan utvikle og ivareta et godt læringsmiljø*
- *Skole – hjem samarbeid*
- *God klasseledelse*
- *Tilsyn i friminutt*
- *Systematisk internkontroll og dokumentasjon av elevenes psykososiale miljø*
- *Elev- og foreldremedvirkning gjennom rådsorganer som elevråd, FAU, SU, SMU.¹³*
- *Trivselsfremmende og inkluderende tiltak*

Et kontinuerlig arbeid med skolemiljøet skal forstås som systematisk arbeid som drives gjennom hele skoleåret. Rektor har det overordnede ansvar for at rutiner og prosedyrer i kommunens retningslinjer og skolens sosialpedagogiske plan gjøres kjent og følges.

Den enkelte ansatte skal:

- *Delta aktivt i skolens systematiske arbeid for å fremme et godt psykososialt miljø og gjennomføre tiltak beskrevet i sosialpedagogisk plan*
- *Følge med, gripe inn og varsle ved kjennskap til eller mistanke om mobbing eller krenkende handlinger, i tråd med handlingsplikten*
- *Straks melde til rektor når krenkende handlinger varsles eller avdekkes*
- *Straks melde til rektor hvis en ansatt utsetter en elev for krenkende handling som mobbing, vold, diskriminering eller trakassering*
- *Bistå med undersøkelser*
- *Bistå med kartlegging og analyse av skolemiljøet, samt lojalt følge opp skolens tiltak for å bedre skolemiljøet.*

4.1.3 Brukermedvirkning

I retningslinjenes punkt 5 fremgår det informasjon om brukermedvirkning. Det følger av retningslinjene at:

¹³ Foreldrerådets arbeidsutvalg, samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg.

«Rutiner, plikter og rettigheter vedrørende kapittel 9 A i opplæringsloven skal presenteres for ansatte, elever, foresatte og rådsorganer hver høst. Elevene skal jevnlig minnes på rutiner, plikter og rettigheter jfr. kapittel 9A i opplæringsloven gjennom skoleåret.»

Om hjem-skole samarbeid står det i retningslinjene:

«Foresatte oppfordres til å ta kontakt med skolen hvis man oppfatter signaler om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Det er ønskelig med et positivt og konstruktivt samarbeid med hjemmene. Dette er viktig for å skape et godt læringsmiljø for det enkelte barn, for klassen og for alle elever ved skolen. Samarbeidet skal bære preg av respekt.»

Retningslinjene viser videre til at det hver høst skal opprettes rådsorganer ved skolen. Retningslinjene følger lovens krav om dette, og legger opp til at det skal opprettes elevråd, foreldreutvalg, samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg. Om elevmedvirkning står det i retningslinjene at:

«Elevene skal engasjeres i planlegging og gjennomføring av det systematiske skolemiljøarbeidet. Elevene skal også ta aktiv del i kartlegging av skolemiljøet samt utarbeidelse og evaluering av planer/rutiner knyttet opp mot skolemiljø. Etter opplæringslovens § 11-2 siste ledd har elevrådet som en av sine oppgaver å arbeide for å skape et godt lærings- og skolemiljø.»

4.1.4 Tiltak for å avdekke at elever ikke har det trygt og godt på skolen.

I punkt 6 i retningslinjene fremgår det informasjon om kommunens rutiner for å avdekke at elever ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt. Innledningsvis i dette punktet forklares det hva handlingsplikten til de ansatte på skolen består av. Det redegjøres også for at handlingsplikten gjelder alle ansatte ved skolen, og at dette innebærer at ansatte som jevnlig har oppdrag på skolen omfattes av handlingsplikten, eksempelvis saksbehandlere ved PPT, vaktmester og rengjøringspersonalet. Delpликтene i aktivitetsplikten er i dokumentet illustrert i følgende handlingssløyfe:

I dokumentet er det listet opp hvilke tiltak skolene har for å avdekke. Disse er gjengitt i tabell 3 nedenfor.

Tabell 3: Skolenes tiltak for å avdekke, Tjeldsund kommunes retningslinjer

Hva:	Hvordan:	Ansvarlig:
Ansattes observasjonsplikt	Ansatte ved skolen er til enhver tid i sitt arbeid med elevene forpliktet til å observere og undersøke om det foreligger krenkelser. Være spesielt observant på de «sårbare elevene». Det skal reageres straks når krenkelser avdekkes. Rektor skal varsles om alle krenkelser som avdekkes. Ved alvorlige krenkelser skal rektor orienteres med en gang.	Alle ansatte
Tilsyn	Være proaktive, synlige og våkne i forhold til å oppdage krenkende atferd. Gripe inn ved mistanke eller kunnskap om krenkelser.	Alle ansatte
Undervisning	Være tett på elevene og på vakt i forhold til krenkende atferd. Ta opp temaet skolemiljø, der dette faller naturlig inn i undervisningen.	Alle ansatte
Daglige observasjoner og klasselærermøter	Ansattes observasjoner deles og drøftes på team og i klasselærermøter.	Alle ansatte
Elevundersøkelsen	Elevundersøkelsen i regi av Utdanningsdirektoratet gjennomføres årlig for de obligatoriske årstrinn. Det er frivillig å gjennomføre Elevundersøkelsen for de resterende årstrinn. Ledelsen analyserer resultatene og tar disse opp til drøfting i elevgruppene og i personalet. Resultatene legges frem for skolens rådsorganer.	Rektor Kontaktlærere Ansatte
Foreldreundersøkelsen	Gjennomføres annet hvert år for de obligatoriske årstrinn. Det er frivillig å gjennomføre annet hvert år for de resterende årstrinn. Ledelsen analyserer resultatene og tar disse opp til drøfting i personalet. Resultatene legges frem for skolens rådsorganer.	Rektor
Ikke anonyme trivselsundersøkelse	Gjennomføres minimum en gang per skoleår i alle klasser. Kan også gjennomføres flere ganger ved hendelser og for å følge utvikling i klassemiljø/skolemiljø. Resultatet legges frem for elever, personalet og skolens rådsorganer.	Rektor Kontaktlærere Ansatte
Kartleggingsundersøkelse i regi av HINN	Gjennomføres første gang høsten 2019. Skolens personale analyserer resultatene og blir enige om tiltak. Resultat og tiltak legges frem for elever, ansatte og skolens rådsorganer.	Rektor Kontaktlærere Ansatte
Elevsamtaler	Kontaktlærer gjennomfører elevsamtaler systematisk med alle elever i klassen. Kontaktlærer følger opp det som kommer frem i samtalene.	Kontaktlærere
Utviklingssamtaler med elev og foresatte	Det skal gjennomføres minimum en forberedt utviklingssamtale per halvår. Samtalen skal inneholde tilbakemelding fra lærere om elevens progresjon i skolearbeidet, vurdering av eleven, eventuelle varsel i forhold til orden og oppførsel og elevens trivsel. Samtalen skal fremme samarbeidet mellom hjem og skole.	Kontaktlærere
Henvendelser fra elever, foresatte og andre utenfor skolen	Elever må oppfordres til å si ifra hvis noen ikke har det bra på skolen. Dette er ikke sladring. Skolen kan ikke endre på noe, hvis skolen ikke kjenner til det som elever eventuelt blir utsatt for. Foresatte oppfordres også til å ta kontakt med skolen så tidlig	Rektor Kontaktlærere Ansatte Foresatte Andre

	som mulig, når de blir usikre om et barn har det bra eller ikke.	
Helsesykepleier	Helsesykepleier samtaler jevnlig med elever. Helsesykepleier kjenner til skolens rutiner for varsling og oppfordrer elever og foresatte til å melde manglende trivsel til skolen.	Helsesykepleier
Tverrfaglig team	Skolemiljø tas opp som fast tema på skolens tverrfaglige team. Dette kan gjelde skolemiljø for enkeltelev, grupper av elever, klasse, trinn eller hele skolen.	Rektor

4.1.5 Håndtering av krenkende handlinger

I retningslinjene til kommunen redegjøres det for hvilken prosedyre skolen har når de får kjennskap til eller mistanke om krenkende handlinger.

Det første punktet er at den ansatte som ser en slik hendelse skal gripe inn og stoppe krenkende handlinger. Deretter skal rektor varsles, og ved alvorlige hendelser skal rektor straks varsles. Saken skal deretter undersøkes. Dette skal ifølge prosedyren gjøres ved at det gjennomføres en forundersøkelse. Denne skal avklare om det er behov for en aktivitetsplan. Forundersøkelsen skal ifølge prosedyren bestå av samtale med eleven som opplever seg krenket, samtale med eleven som har krenket, samtale med andre elever eller ansatte som har observert hendelsen, oppfølgingssamtale med eleven som opplever seg krenket og oppfølgingssamtale med eleven som krenker.

Hvis det gjennom forundersøkelsene avdekkes at det er behov for å opprette en aktivitetsplan, skal aktivitetsplan opprettes. Dette ansvaret er det rektor ved skolen som har. Rektor skal deretter vurdere informasjonen som er kommet frem gjennom forundersøkelsen og eventuelt varsle til skoleeier. De neste punktene i prosedyren er samtale med elev som opplever seg krenket, og samtale med elev som har krenket. Foresatte skal involveres. Det er fire punkter som skal inngå i disse samtalene; informasjon om rettigheter, saksgang, hendelsen og avklare tidspunkt for evaluering av tiltak. I samtalen med eleven som har blitt krenket inngår også punkt om å bli enige om hvilke tiltak som iverksettes, av hvem og hvor lenge de skal vare.

Det følger videre av prosedyren at tiltak skal iverksettes og følges opp, og at de skal være i tråd med det som er avtalt med elever og foresatt, og som er beskrevet i aktivitetsplanen. Evaluering skal finne sted, og det fremgår at elevens stemme skal komme klart frem i evalueringen. Det skal også fortløpende gjøres vurderinger om det skal iverksettes flere tiltak for å sikre eleven som opplever krenkelser et trygt og godt arbeidsmiljø.

Som vedlegg til retningslinjene er mal for aktivitetsplan. Malen er inntatt i vedlegg I i denne rapporten.

4.1.6 Henvendelser og klageadgang

Under punkt 8 i retningslinjene er det blant annet informasjon om at elever og foresatte kan melde saken til Statsforvalteren i Troms og Finnmark dersom de ikke er fornøyd med hvordan skolen følger opp saken. Det gis også informasjon om at elever og foresatte kan henvende seg til mobbeombudet i Troms og Finnmark. Det er i retningslinjene lenket til hjemmesidene til både mobbeombudet og Fylkesmannen/Statsforvalteren.

I tillegg står det i retningslinjene at når skolen mottar henvendelse fra elev eller foresatte, skal det gis informasjon om kommunens rutiner. Det står videre at skolen innen en uke skal respondere på henvendelsen, og at den som mottar en henvendelse straks skal varsle rektor.

4.1.7 Evaluering og revisjon

I retningslinjenes punkt 9 under overskriften revisjon fremgår det at den enkeltes skoles sosialpedagogiske plan årlig skal evalueres i personalet og i skolens rådsorganer.

Retningslinjene inneholder også informasjon om hvordan de skal evalueres. Det fremgår av punkt 9 i retningslinjene at:

Evaluering skal gjennomføres bredt, slik at elever, foresatte, ansatte og skolens rådsorganer involveres i prosessen.

Ved avslutning av skoleåret skal skolen evaluere skolens praksis angående

- *Det generelle skolemiljøet*
 - *Forebygging*
 - *Status i elevmiljøet*
 - *Tiltak i den sosialpedagogiske planen*
 - *Tiltak for neste skoleår i forhold til skolemiljø*
 - *Oppfølging av eventuelle tilfeller av krenkende handlinger*

I evalueringen skal skolens praksis analyseres i forhold til retningslinjene i denne planen og skolens mål for skolearbeidet. Evaluering gjøres skriftlig og eventuelle avvik meldes skoleeier.

Revisjon

Retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø i Tjeldsund kommune skal revideres årlig i rektormøte.

Skolens sosialpedagogiske plan skal evalueres årlig i personalet og i skolens rådsorganer. Rektor er ansvarlig for evaluering og revisjon.

4.1.8 Årshjul for arbeid med skolemiljøet

Det er også utarbeidet et årshjul som viser hvordan arbeidet med skolemiljø skal foregå gjennom året. Innholdet i årshjulet presenteres i det videre.

Når:	Tiltak:	Hvordan:	Ansvar:	Gjennomført
Hele året	Fokus på klasseledelse og systematisk arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø		Rektor Alle ansatte	
August	Opplæring og informasjon til ansatte om <i>retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø.</i>	Planleggingsdager og fellestid	Rektor	
	Informasjon og gjennomgang av ordensreglementet og sosialpedagogisk plan med ansatte.	Planleggingsdager og fellestid	Rektor	

	Gjennomgang av tilsynsordning Bevisstgjøre de ansatte på viktigheten av å følge opp tilsynsordningen og prinsippet om å følge med, gripe inn og varsle.	Planleggingsdager og fellestid	Rektor	
	Informere elever og foresatte om <i>retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø</i>	Undervisning Foreldremøter Visma Flyt Skole	Rektor Avdelingsledere Kontaktlærere	
	Fokus på god oppstart og reetablering av klassemiljøet. Utarbeide klasseregler og arbeide for å sikre gode relasjoner. Eks. Lærer bestemmer plassering i klasserommet/gruppeinndelinger	Undervisning	Kontaktlærere Faglærere	
September	Valg av representanter til Elevrådet.	Undervisningen	Kontaktlærere Elevrådskontakt	
	Konstituering av Elevrådet	Møte	Elevrådskontakt Rektor	
	Konstituering av FAU	Møte	Rektor	
	Konstituering av SU	Møte	Rektor	
	Konstituering av SMU	Møte	Rektor	
	Gjennomgang av <i>retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø</i> , Ordensreglementet og Sosialpedagogisk plan i rådsorganene.	Møte	Rektor	
	Elevsamtaler med fokus på faglig fremgang og trivsel.	Samtale	Kontaktlærer Faglærer	
Oktober	Utviklingssamtaler der elevens trivsel skal tas opp.	Møte	Kontaktlærere	
	Gjennomføre Elevundersøkelsen	Spørreundersøkelse på udir.no	Rektor Kontaktlærere Rådgiver	
	Gjennomføre foreldreundersøkelsen	Spørreundersøkelse på udir.no	Rektor	
	Analyse av resultater fra elevundersøkelsen og foreldreundersøkelsen.	Analyse Møte	Rektor Avdelingsledere	
	Oppfølging av elevundersøkelsen og foreldreundersøkelsen i personalet. Bli enige om hvilke tiltak som skal iverksettes og når tiltakene skal evalueres.	Fellestid Teamtid	Rektor Avdelingsledere Ansatte	
November	Gjennomføre kartleggingsundersøkelsen	Undervisningen Fellesmøter Planleggingsdag	Rektor Avdelingsleder Kontaktlærer	

	faglig og sosialt – samarbeid med HINN		Ansatte	
Januar	Resultater fra elevundersøkelsen og foreldreundersøkelsen legges fram for skolens rådsorganer.	Møter	Rektor	
	Ikke anonym spørreundersøkelse om mobbing gjennomføres.	Undervisning	Kontaktlærere Sosiallærer Rådgiver	
	Analyse av resultater fra ikke anonym spørreundersøkelse om mobbing. Tiltak velges og iverksettes. Tid for evaluering på tiltak avtales.	Teammøter Klasselærermøter	Avdelingsledere Kontaktlærere Rektor	
	Starte analyse av resultater fra kartleggingsundersøkelsen i regi av HINN	Ledermøter		
	Presentasjon av resultater fra kartleggingsundersøkelsen til saksbehandler ved PPT og skoleeier	Møte	Rektor	
Februar/ Mars	Veiledningsmøte fra HINN vedrørende skolens arbeid med resultater fra kartleggingsundersøkelsen. Gjennomføring av pedagogisk analyse.	Møter	Rektor HINN Skoleeier	
	Elevsamtaler med fokus på faglig utvikling og trivsel.	Møter	Kontaktlærere Faglærere	
	Utviklingssamtaler der elevens trivsel skal tas opp.	Møter	Kontaktlærere	
Mai/Juni	Evaluering av <i>retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø</i> i personalet og i skolens rådsorganer.	Møter	Rektor	
	Evaluering og eventuell revisjon av skolens sosialpedagogiske plan i personalet og i skolens rådsorganer.	Møter	Rektor	
	Evaluering av arbeidet i skolens rådsorganer. Eventuelle tiltak for neste skoleår avklares.	Møter	Rektor.	
Hele året	Skolemiljø skal tas jevnlig opp i personalet på teammøter, klasselærermøter og på fellesmøter.	Møter	Rektor Avdelingsledere Kontaktlærere	
	Skolemiljø skal være fast tema på møter i skolens rådsorganer.	Møter	Rektor	
	Skolemiljø skal være fast tema på møter i tverrfaglig team.	Møte	Rektor	
	Elever involveres i planleggings av	Undervisning Klassens time	Kontaktlærere Faglærere	

	undervisningen faglig og sosialt.			
	<i>retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø tas jevnlig opp i møter med de ansatte og i undervisningen til elevene.</i>	Fellesmøter Undervisning	Rektor Avdelingsledere Kontaktlærere Ansatte	
	<i>retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø og annen aktuell informasjon om skolemiljø skal være tilgjengelig på kommunens hjemmeside</i>	Hjemmeside	Skoleeier	
	Bistand fra PPT ved behov for observasjon og veiledning.	Observasjon Veiledning	Rektor	

4.2 Revisors vurderinger

På bakgrunn av våre funn som er beskrevet i kapittel 4.1.1 – 4.1.8 er revisors vurdering at Tjeldsund kommune **har oppfylt** revisjonskriteriet om *å ha utarbeidet rutiner og prosedyrer for hvordan skolene skal arbeide for å innfri rettigheter og plikter til elevenes skolemiljø.* Kommunens retningslinjer omtaler sentrale rettigheter og plikter jf. opplæringslovens kapittel 9 A. Herunder er aktivitetsplikten og dens delplikter – følge med, varsle, gripe inn og undersøke – omtalt. Rutinene gir føringer for hvordan skolen skal arbeide med det psykososiale skolemiljøet, og hvordan skolene skal agere i konkrete saker hvor en elev opplever å ikke ha det trygt og godt på skolen. Rutinene omhandler dermed også delplikten om å sette inn tiltak.

Videre er det revisors vurdering at Tjeldsund kommune **har oppfylt** revisjonskriteriet om at *kommunen bør ha rutiner for å evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll.* I retningslinjene som kommunen har utarbeidet inngår det rutiner og prosedyrer som omtaler når og hvordan disse skal evalueres. Både retningslinjene og skolenes sosialpedagogiske planer skal revideres årlig. Av årshjul som inngår som en del av rutinene fremgår det hvilken periode av året rutiner, planer o.l. skal revideres på, og hvilke organer som skal involveres i prosessen.

De ovennevnte vurderingene gjelder formaliserte rutiner og prosedyrer. I kapittel 5 omtaler vi skolenes arbeid med skolemiljø og våre funn fra skolenes praksis i enkeltsaker.

5 SKOLENES ARBEID MED SKOLEMILJØ OG ENKELTSAKER

Er Tjeldsund kommunes arbeid med grunnskoleelevenes psykososiale miljø i tråd med gjeldende regelverk og anbefalinger på området?

Revisjonskriterier

Tjeldsund kommune bør

- Kunne dokumentere at rutiner og prosedyrer for hvordan skolene skal arbeide for å innfri rettigheter og plikter til elevenes skolemiljø blir fulgt
- Kunne dokumentere at rutiner for å evaluere og eventuelt forbedre internkontrollen blir fulgt

Grunnskolene i Tjeldsund kommune skal

- Ha samarbeidsutvalg med korrekt sammensetning og forholdstall
- Ha skolemiljøutvalg med korrekt sammensetning og forholdstall
- Ha oppnevnt elevråd med representanter fra elevene. Representantene skal senest velges tre uker etter at skoleåret begynner
- Informere elever og foreldre om deres rettigheter etter opplæringsloven kapittel 9A og om skolens aktivitetsplikt og muligheten til å melde en sak til statsforvalteren

Grunnskolene i Tjeldsund kommune må, i saker hvor tiltaksplikten er utløst:

- Sørge for at saken undersøkes og at en skriftlig plan utarbeides så snart som mulig
- Lage en skriftlig plan hvor det skal fremgå:
 - Hvilke problem tiltakene skal løse
 - Hvilke tiltak skolen har planlagt
 - Når tiltakene skal gjennomføres
 - Hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene
 - Når tiltakene skal evalueres
- Sørge for at involvert(e) elev(er) blir hørt
- Dokumentere hva som faktisk er gjort for å oppfylle tiltaksplikten, herunder hvordan skolen følger opp tiltak, evaluerer virkningen av tiltak og eventuelt legger til/endrer tiltak dersom det er nødvendig

5.1 Innledning

I kapittel 4 redegjorde vi for kommunens egne rutiner og retningslinjer, herunder hvilke oppgaver skolene har. Kommunens retningslinjer inneholder informasjon om aktivitetsplikten, og delpliktene om å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak – og hvordan kommunen mener at skolene skal ivareta disse. Den enkelte skole skal også utarbeide egen sosialpedagogisk plan og det følger av kommunens retningslinjer hva denne skal inneholde. I dette kapitlet redegjør vi for våre funn tilknyttet skolenes praksis i arbeidet med skolemiljø, herunder også våre funn fra gjennomgang av enkeltsaker.

5.2 Skolenes sosialpedagogiske planer

Som redegjort for i kapittel 4, står det under punkt 4 i «Retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø i Tjeldsund kommune» at:

Rektor har ansvar for forebyggende tiltak som skal forhindre at elever blir utsatt for krenkende handlinger. Hver skole skal ha en sosialpedagogisk plan der skolens forebyggende arbeid og rutiner er beskrevet på følgende områder:

- *Hvordan utvikle og ivareta et godt læringsmiljø*
- *Skole – hjem samarbeid*
- *God klasseledelse*
- *Tilsyn i friminutt*
- *Systematisk internkontroll og dokumentasjon av elevenes psykososiale miljø*
- *Elev- og foreldremedvirkning gjennom rådsorganer som elevråd, FAU, SU, SMU.¹⁴*
- *Trivselsfremmende og inkluderende tiltak*

Sosialpedagogisk plan skal dekke skolenes forebyggende arbeid og revisor oppfatter at den er det sentrale dokumentet skolene skal ha for arbeidet etter opplæringslova kapittel 9A. Revisor har derfor gjennomgått sosialpedagogisk plan for alle skolene. I desember 2021 opplyste flere av skolene at slik plan var under arbeid, med frist 1.3.2022. I juni 2022 etterspurte revisor de oppdaterte planene og har fått tilsendt disse. Administrasjonen opplyste ved oversendelsen av disse at alle skolene har revidert sine planer. I juni ble det arbeidet med å ferdigstille disse, slik at planene er i tråd med kommunens felles retningslinjer, har felles innledning og rom for lokale aktiviteter. Videre opplyste de at det hadde vært en hektisk arbeidsperiode for rektorene og skoleeier og at arbeidet ikke var sluttført. Det var mål om at de nye reviderte planene skulle være på plass til nytt skoleår (2022/2023). I det videre er informasjon fra og om planene som vi har mottatt fra den enkelte skole.

Skånland skole

Revisor har mottatt sosialpedagogisk plan for Skånland skole. Av dokumentet fremgår det at det er revidert i 2020. Revisor har også mottatt dokumentet «plan for sosialpedagogisk arbeid på Skånland skole». Denne er ikke datert, men rektor har opplyst at planen ble revidert i 2020 og var per desember 2021 under revidering med bakgrunn i lovendringer og endringer i læreplanen. Revisor fikk da tilsendt uferdig utkast til ny plan, og har i ettertid fått tilsendt den nye planen per 1.3.2022.

I Skånland skoles sosialpedagogiske plan inngår informasjon om følgende tema:

- Forventninger til foreldre/foresatte og elever
- Hjem/skole samarbeid
- Ordensreglementet og generelle trivsels- og klasseromsregler
- Sosial kompetanse
- Verktøy i det sosialpedagogiske arbeidet – tiltak for et godt læringsmiljø, trivsel og sosial kompetanse
- Handlingsplan mot mobbing
- Årshjul for sosialpedagogiske tiltak
- Aktivitetskalender for 1. – 4. trinn, 5. – 7. trinn og 8. – 10. trinn
- Oversikt over faste turer for de ulike trinnene

¹⁴ Foreldrerådets arbeidsutvalg, samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg.

I skolens plan er det ikke konkret informasjon om god klasseledelse, tilsyn i friminutt eller systematisk internkontroll og dokumentasjon av elevenes psykososiale miljø. Det er informasjon om FAU. Andre organer som elevråd, SU og SMU er det ikke informasjon om – utover at disse skal konstitueres.

Grov skole:

På forespørsel om å oversende skolens sosialpedagogiske plan skrev rektor ved Grov skole at:

«Grov skole utarbeidet for flere år siden et dokument som hadde som mål å utvikle elevenes sosiale kompetanse. Dette ligger vedlagt. Grov skole startet arbeidet med sosialpedagogisk plan høsten 2020. Denne jobbet vi med forrige skoleår, men er ikke ferdig med den enda. Vi oversender utkastet vårt, og skal i gang med ferdigstilling av denne på nyåret. Vi vil ha fokus på følgende når vi jobber videre med planen:

- *Elever, ansatte og rådsorganene skal være med i arbeidet*
- *Beskrive hvilke tiltak som planlegges gjennomført for alle elever på skolen, fokus på konkrete tiltak for de ulike klassene*
- *Tiltak i tråd med gratisprinsippet*
- *Tiltak som inkluderer alle elevene, uansett behov for tilrettelegging*
- *Tiltak som kan gjennomføres innenfor skolens økonomiske rammer»*

Videre står det i egenerklæringen at Grov skole har fått frist fra kommunalsjefen til 1. mars 2022 med å ferdigstille den sosialpedagogiske planen. Vi har mottatt sosialpedagogisk plan fra Grov skole i etterkant av fristen 1. mars 2022.

Revisor har fra Grov skole fått oversendt dokumentet «Opplæring i sosial kompetanse». Dette inneholder informasjon om verdier, holdninger, hva elevene må lære og målsetninger for hva elevene skal kjenne til og ha forståelse for. Det inngår en oversikt over hva elevene bør mestre ved utgangen av hvert trinn, fordelt på 1.-4., 5.-7. og 8.-10. trinn. Læringsmålene er fordelt på åtte kategorier; sunn selvhevdelse, å være positiv og ha godt humør, respekt/høflighet, empati, toleranse, impuls kontroll, regler og normer samt å ta instruksjon.

I skolens sosialpedagogiske plan inngår informasjon om formålet med planen, forventninger til foresatte/ansatte/elever, tips til foreldre, skole-hjem samarbeid, ordens- og oppførelsesreglement, utvikling av sosial kompetanse, sosialpedagogisk kompetanse Grov skole (inndelt etter tema og klasstrinn), verktøy i sosialpedagogisk arbeid, handlingsplan mot mobbing og årshjul for skolen.

I Grov skoles plan er det ikke konkret informasjon om god klasseledelse, tilsyn i friminutt eller systematisk internkontroll og dokumentasjon av elevenes psykososiale miljø. Det er informasjon om FAU, men ikke andre organer/råd som elevrådet, SU og SMU.

Sandstrand oppvekstsenter:

I slutten av 2021 opplyste rektor at arbeidet med planen pågikk, og at frist for ferdigstilling var 1.3.2022. Vi fikk da tilsendt foreløpig utkast til plan, og kompetanseplan for sosiale ferdigheter. Sistnevnte oppfatter revisor var gjeldende frem til ny sosialpedagogisk plan var på plass. Revisor har i ettertid fått den ferdige planen for Sandstrand oppvekstsenter. Det fremgår av planens forside at den skal behandles i SU og SMU.

Sandstrand oppvekstsenters plan inneholder informasjon om retningslinjene den bygger på og overordnede prinsipper for skolemiljø og skolens praksis. Videre inneholder planen sosialpedagogiske mål innenfor ulike tema og aktivitetsplan for skolen. Sistnevnte inneholder oversikt over aktiviteter som skal gjennomføres ved skolen høsten 2021 og våren 2022.

I Sandstrand oppvekstsenters plan er det ikke konkret informasjon om rutiner for skole-hjem samarbeid, god klasseledelse, tilsyn i friminutt, systematisk internkontroll og dokumentasjon av elevenes psykososiale miljø eller elev- og foreldremedvirkning gjennom rådsorganer som elevråd, FAU, SU og SMU. Sistnevnte er nevnt i planens innledning med henvisning til at dette fremgår av retningslinjer, men det er ikke nærmere informasjon om skolens rutiner for dette i planen.

Kongsvik skole:

Av egenerklæringen fra rektor ved Kongsvik skole fremgår det at skolen ikke har hatt en egen sosialpedagogisk plan tidligere. Plan og tiltak har inngått i virksomhetsplanen for skolen. Virksomhetsplanen godkjennes årlig i skolemiljøutvalget og samarbeidsutvalget ved skolen, og den er tatt opp i FAU.

Revisor har fått oversendt «Virksomhetsplan 2021/2022 for Kongsvik skole». Av dokumentet fremgår at det ble vedtatt i samarbeidsutvalget 30.11.2021. I planen vises det til at verktøy i arbeidet med å nå målet om nulltoleranse for mobbing er: *«god klasseledelse, nettvettavtale, aktiv bruk av tilgjengelige nettsteder og ressurspersoner på området, den gode samtalen, elevsamtalen, veilednings- og refleksjonssamtalen brukes aktivt, systematisk bruk av digital portfolio/mappemetodikk, veisøker-veileder-refleksjon-egenvurdering-portfolien brukes i elevsamtaler og konferansetimer, pedagogisk analyse, veisøker-veileder, systemarbeid – brukes i teamene, i klassen og sammen med foreldrene, trivselsprosjektet med inkluderende aktiviteter i pausene, felles samlinger og felles aktivitetsdager, mot-mobbing-dag og politiet i skolen – forebyggende enhet».*

Under verktøy i arbeidet med digitaliseringen i alle fag trekkes også frem god klasseledelse, og felles fagdager på tvers av klassetrinnene. I dokumentet er det også tatt med en aktivitetskalender, ordensregler og trivselsregler.

Revisor har også fått tilsendt sosialpedagogisk plan som er utarbeidet for Kongsvik skole per 1.3.2022. Denne inneholder de samme temaene som planen for Sandstrand oppvekstsenter som er omtalt ovenfor. I årshjulet inngår tidspunkt for elevrådsmøte ved valg og oppsetting av møteplan. Det fremgår også av planen til Kongsvik skole at denne er tatt opp i FAU, SU og SMU.

Ramsund skole:

Revisor har fått tilsendt sosialpedagogisk plan for Ramsund skole. I denne fremgår det informasjon om opplæringslova §§ 9 A-1 og 9 A-3. Innledningsvis står det videre at:

«Ved vår skole ønsker vi at sosialpedagogisk plan skal sikre et systematisk arbeid med elevenes psykososiale miljø, slik at alle elever får mulighet til å utvikle både faglige og sosiale ferdigheter. Et trygt læringsmiljø er helt avgjørende for elevenes mulighet for positiv utvikling faglig og personlig. Planen beskriver trinnvise aktiviteter med sosiale ferdigheter, vennskap og relasjoner noe som i sin tur kan gi elevene evne til empati, samarbeid, selvhverdelse, selvkontroll og ansvarlighet – sosial kompetanse!»

Skolen definerer videre at å ha sosial kompetanse dreier seg om: «å ha evne til å vurdere, for så å handle sosialt kompetent i ulike situasjoner der man samhandler med andre. En elev som er sosialt kompetent mestrer elevrollen, både de aspektene som omhandler det å fungere i en undervisningsgruppe og å arbeide på egen hånd. De utvikler et positivt forhold og gode relasjoner til både medelever og lærere».

Det redegjøres for hvilke tiltak som gjøres opp mot personalet, herunder:

- Jevnlig kompetanseheving for personalet i kommunikasjon, klasseledelse og relasjonsbygging
- Jevnlig oppfølging fra ledelsen; støtte i det daglige arbeidet, veiledning, medarbeidersamtaler
- Fokus på skolemiljøet i samarbeid mellom lærere og SFO-personalet
- Halvårlig gjennomgang av planer og rutiner for skolemiljøet
- Halvårlig gjennomgang av resultater av trivselsundersøkelser og igangsetting av tiltak
- Mentorordning for nytilsatte og nyutdannede

I tillegg inngår det i planen en opplisting av fellesaktiviteter for elevene på 1.-10, trinn. Det inngår også en oversikt over trivselsfremmende tiltak og miljøtiltak.

I Ramsund skoles plan er det ikke konkret informasjon om rutiner gjeldende for skole-hjem samarbeid, tilsyn i friminutt, systematisk internkontroll og dokumentasjon av elevenes psykososiale miljø eller elev- og foreldremedvirkning gjennom rådsorganer.

Våre funn viser at alle skolene har utarbeidet sosialpedagogisk plan. Det har i løpet av gjennomføringen av denne forvaltningsrevisjonen vært arbeidet med planene ved skolene. Revisor har fått tilsendt planer som har blitt ferdigstilt innen de frister som kommunen selv hadde satt for revidering og ferdigstillelse. Kommunens «Retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø i Tjeldsund kommune angir på hvilke områder skolens sosialpedagogiske planer skal ha beskrivelser og rutiner. Vår gjennomgang viser at ikke alle skolens planer inneholder informasjon innenfor alle de nevnte områdene.

5.3 Brukermedvirkning: Informasjon og formelle organer

I «Retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø i Tjeldsund kommune» er det under punkt om brukermedvirkning informasjon om hjem-skole samarbeid, skolens rådsorganer, elevmedvirkning og informasjon til brukerne (ansatte, elever, foresatte og rådsorganer). I egenerklæringene revisor har bedt rektorene ved de fem skolene i Tjeldsund kommune å fylle ut inngikk dette spørsmålet: *«Hver høst skal det gis informasjon om rutiner, plikter og rettigheter vedrørende kapittel 9 A i opplæringsloven for ansatte, elever, foresatte og rådsorganer. Hvordan løser dere dette ved din skole? Vi ber også om eventuell dokumentasjon på at dette gjennomføres, f.eks. referater fra møter i rådsorganer, foreldremøter og møter blant de ansatte hvor skolemiljø har vært tema.»* Vi ba også om at referater fra alle møter avholdt i elevråd, FAU, SU og SMU skoleåret 20/21 og første halvdel av skoleåret 21/22 ble oversendt.

Skånland skole:

Rektor har gjennom egenerklæringsskjema opplyst følgende:

«Referater fra foreldremøter viser hvordan Plan for trygt og godt skolemiljø i Tjeldsund kommune og Ordensreglementet tas opp i første foreldremøte på høsten. I tillegg orienteres foresatte på første utviklingssamtale. Dette dokumenteres ved at foresatte signerer på et eget skjema (vedlegg Skjema for bruk på foreldrekonferanse – 9A) Kontaktlærer for elevrådet tar opp planen og Ordensreglementet rett etter elevrådet er konstituert på høsten. Skolemiljøet er stort sett på dagsorden i alle elevrådsmøter. Rektor har en gjennomgang av styringsdokumenter med personalet hver høst – sentrale styringsdokumenter er bl.a. Plan for trygt og godt skolemiljø og Ordensreglementet. I tillegg til muntlig informasjon legges dokumentene tilgjengelig for foresatte og elever på Visma Flyt Skole. De andre ansatte på skolen – renholdere og vaktmester – har fått utlevert planen, og er særlig gjort kjent med varslingsplikten. Det har i år vært gjennomført Allmøte med ungdomsskolen der skolemiljø og ordensregler var eneste sak (se vedlagte power-point). Forrige skoleår var det ikke mulig å gjennomføre slik Allmøte pga. koronarestriksjoner. Rektor har ansvar for å ta opp skolemiljø saker i FAU og Skolemiljøutvalget (Se vedlagte møtereferat).» Revisor oppfatter fra rektors svar at Tjeldsund kommunes rutiner for trygt og godt skolemiljø, som ble vedtatt i kommunestyret i mai 2020, gis informasjon om til ansatte og foresatte.

I dokumentasjonen Skånland skole har oversendt revisor fant vi følgende:

- I FAU-møte 19.10.2020 var skolemiljøet tema, og det ble vist til at skolen jobbet kontinuerlig med trygt og godt skolemiljø, og at det har vært gjennomgang av klasseregler og ordensreglement. Det ble stilt spørsmål i møtet rundt inspeksjon i friminuttene, og det fremgår at trivselslederne ikke var kommet i gang. Tilsynet Fylkesmannen¹⁵ hadde gjennomført ved skolen var også tema og det fremgikk at skolen har sendt svar på de punktene som var påpekt fra Fylkesmannen.
- Lærerpersonealmøte 25.11.2021. I møtet var resultater fra elevundersøkelsen som var gjennomført i 7. og 10. klasse ved skolen tema. Resultatene for klassene ble presentert av rektor. Resultatene viste at trivselen ved Skånland skole lå noe under nivået i fylket og opp mot resultatene nasjonalt sett. Mobbing lå på samme nivå ved Skånland skole som i fylket og nasjonalt.
- Lærerpersonealmøte 26.01.2021. I møtet var et tidligere møte mellom kommuneledelsen og samisk foreldreforening tema. Bakgrunnen for dette møtet var en bekymringsmelding om samehets i etterkant av at kommunen ble samisk forvaltningsområde. Det inngår også informasjon om at ungdomsskolene i Tjeldsund kommune skal gjennomføre Ungdataundersøkelsen i uke 5-7.
- Vi har mottatt referater fra foreldremøter høsten 2020 og høsten 2021. I referatene vises det til at skolen har informert om rettigheter og plikter etter opplæringslova § 9 A, ordensreglementet og kommunens retningslinjer for et trygt og godt skolemiljø.
- Referater fra fem møter i elevrådet:
 - o 08.09.2020 – Fremgår at det ble gitt informasjon om trygt og godt skolemiljø. Dette var det første møtet i elevrådet dette skoleåret.
 - o 04.05.2021 - Fremgår av referatet at skolen for skoleåret 2020/2021 ikke fikk etablert trivselsledere. Elevrådet diskuterte om de kunne stå ansvarlig for noen trivselstiltak: Kohortvise aktiviteter i uteområdet og turneringer. Trafikksikker skole var også tema i dette møtet.

¹⁵ Daværende Fylkesmannen førte tilsyn ved Skånland skole høsten 2019. Informasjon om tilsynet kan finnes her: <https://www.statsforvalteren.no/nb/troms-finnmark/tilsyn/2019/10/skanland-kommune-og-skanland-skole/> (hentet 20.6.2022)

- 10.06.2021 – Fremgår av referatet at en rekke saker rettet mot elevenes fysiske skolemiljø var tema i møtet.
 - 19.10.2021 – Fremgår av referatet at en rekke saker rettet mot elevenes fysiske skolemiljø var tema i møtet. Aktiviteter på skolen var også tema i møtet. Dette var det første møtet i elevrådet dette skoleåret.
 - 24.11.2021 – Fremgår av referatet at en rekke saker rettet mot elevenes fysiske skolemiljø var tema i møtet.
- Referat fra møte i skolemiljøutvalget 17.12.2020. Det fremgår av referatet at dette er det konstituerende møtet i utvalget. Skolemiljøet og nasjonal elevundersøkelse var tema på møtet. Foresatte og elever utgjorde seks av deltakerne på møtet. Kommunen, skolen og andre ansatte var representert med fem deltakere. Revisor har ikke mottatt øvrige referater fra eventuelle andre møter i skolemiljøutvalget ved Skånland skole. I egenerklæringen ba vi om at referater fra alle møter avholdt i organene i undersøkelsesperioden 2020 til og med 2021.

Grov skole:

I egenerklæringsskjema opplyste rektor ved Grov skole følgende:

«Grov skole sender hver høst ut foreldrekontakten til alle foresatte. Dette er et hefte der det er samlet en del informasjon, bla. oversikt over ansatte ved skolen, klassekontakter, kontaktinformasjon til skolen, skolerute, ordensreglement, litt historikk om skolen, og rektors side. På rektors side er det et eget avsnitt med informasjon om hvordan man skal gå fram dersom man har mistanke om mobbing. Her er også lenken til udir lagt inn. I tillegg er det en oppfordring til å ta kontakt med skolen ved mistanke om at noen ikke har det bra på skolen. Dette heftet blir gjennomgått i felles klasse av kontaktlærer, og det blir tatt opp på planleggingsmøtene som de ansatte har før skolestart. Alle elevene får dette med hjem, og det blir ofte brukt på klasseforeldremøter.»

En gjennomgang av rektors side viser at denne inneholder praktisk informasjon, og i tillegg er det redegjort for hvordan man skal gå frem dersom man har mistanke om mobbing – enten det gjelder egne eller andres barn. Det er vist til Udirs side nullmobbing.no. Skolen ber om at foresatte tar kontakt ved den minste mistanke. Det vises også til kommunens egne retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø.

Rektor har opplyst at det på grunn av pandemien har vært få møter i FAU og SU/SMU det siste året. Vi har mottatt følgende dokumentasjon fra skolen:

- Referater fra 11 møter i elevrådet. Disse er avholdt i perioden oktober 2020 til november 2021. Av referatene fremgår det at elevrådet har hatt saker om både det fysiske skolemiljøet, trivselstiltak og det psykososiale skolemiljøet. Kommunens retningslinjer for et trygt og godt skolemiljø vises også spesifikt til i et av møtene. Det fremgår ikke tydelig av referatet fra møtet i oktober 2020 at dette er det første møtet for skoleåret ved for eksempel at det avholdes valg om hvem som skal være leder eller lignende. Av referatet fra møte avholdt 15. september 2021 fremgår det at dette er det første møtet i elevrådet, det velges blant annet leder, nestleder og sekretær.
- Referater fra syv møter i FAU. Disse er avholdt i perioden februar 2020 til oktober 2021, og begge årene var det årsmøte for organet i oktober. Av referatene fremgår det at ordensreglementet og rutiner for et trygt og godt skolemiljø ble diskutert i

- møtet 22.02.2020. Utvalget har i perioden behandlet flere saker som omhandler elevenes fysiske skolemiljø, samt elevundersøkelser o.l.
- Referat fra ett møte i skolemiljøutvalget – møtet ble avholdt 06.01.2021. Av referatet fremgår det at elever og foresatte utgjør seks av utvalgets elleve representanter. På møtet ble en rekke saker som omhandlet skolemiljøet og det fysiske miljøet på skolen diskutert.
 - Vi har også fått tilsendt en rekke referater fra foreldremøter avholdt høsten 2020 og høsten 2021. Av referatene fremgår det at ordensreglementet og rutiner for et trygt og godt skolemiljø er gjennomgått.
 - Av møtereferat fra et lærerpersonalmøte 14.08.2020 fremgår det at det ble gjort en gjennomgang av retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø i lærergruppen. Det fremgår også at rutinen ble evaluert i personalmøte 03.05.2021.

Sandstrand oppvekstsenter

Gjennom egenerklærings skjema har rektor opplyst følgende:

«Kontaktlærere har fått i oppdrag å gjennomgå retningslinjer for trygt og godt skolemiljø i høstens første foreldremøte, og de skal sikre at elevene kjenner rutiner, plikter og rettigheter jf. kap 9A fra oppstart hver høst. Se aktuelle referat fra fellesmøter i personalet 2020-21 og 2021-22, samt referat fra rådsorganene og foreldremøtene i nevnte skoleår. Se referat fra fellesmøter og møter i rådsorganene for 2020-21 og 2021-22.»

Fra skolen har revisor mottatt en rekke referater fra fellesmøter i personalet. Revisor finner at ordensreglementet og retningslinjene for et trygt og godt skolemiljø i Tjeldsund kommune er tematisert i disse møtene. Det inngår også informasjon som viser hvordan skolen har arbeidet med for eksempel vedtak fra Statsforvalteren i skolemiljø saker, med utarbeidelse av sosialpedagogisk plan, evaluering av retningslinjer m.m. Av referatene fra foreldremøter fremgår det at ordensreglementet, retningslinjer for et trygt og godt skolemiljø ved skolene i Tjeldsund kommune samt det psykososiale miljøet på skolen har vært tema på møtene.

Fra skolen har revisor mottatt følgende dokumentasjon:

- Referater fra fem møter i FAU. Disse er avholdt i perioden fra september 2020 til november 2021. Det fremgår av referatene fra møtet at skolemiljøet ved Sandstrand oppvekstsenter er tema i møtene i FAU. Det fremgår videre at retningslinjene for et trygt og godt skolemiljø i Tjeldsund kommune og ordensreglementet er gjennomgått i utvalget. Det fremgår også av referatene at konkrete saker kan diskuteres – samt at FAU høsten 2021 var bekymret for skolemiljøet ved skolen. Rektor deltok i møtet og drøftet saken med FAU.
- Referater fra møter avholdt i elevrådet skoleårene 20/21 og høsten 2021. I skoleåret 20/21 var det åtte møter i elevrådet, mens det høsten 2021 var tre møter i elevrådet. Begge skoleårene ble første møte avholdt mindre enn etter tre uker etter skolestart. Av referatene fremgår det at det i møtene var fokus på både det fysiske og det psykiske miljøet ved skolen. Elevrådet har gjennomgått kommunens retningslinjer og ordensregler jevnlig. I etterkant av et elevrådsmøte hvor rektor deltok fikk elevrådet i oppdrag å informere de øvrige klassene på skolen om retningslinjene og om temaet mobbing
- Ved Sandstrand oppvekstsenter var samarbeidsutvalget og skolemiljøutvalget slått sammen. Av referatene fra møter i SU/SMU fremgår det at utvalget i 2021-22 bestod av åtte representanter. Fire av disse var foresatte og elever. En av foreldrepreressantene var valgt til leder for utvalget. Det fremgår at det fysiske og psykiske miljøet på skolene har vært tema på møtene i utvalget, og at

retningslinjer for et trygt og godt skolemiljø ved skolene i Tjeldsund har vært behandlet i flere møter. Av referatene fra møtene som ble avholdt i 2020-21 fremgikk det ikke en oversikt over hvilke representanter som deltok i møtene. Det ble avholdt møter 19.11.2020, 7.6.2021 og 13.10.2021.

Kongsvik skole

Gjennom egenerklærings skjema har rektor opplyst følgende på spørsmålet om hvordan det gis informasjon om opplæringslovens kapittel 9A til foreldre, elever, ansatte og rådsorganer:

«Vi har årlig gjennomgang i personalet, og det tas jevnlig opp på fellesmøter. Det er fast tema på alle foreldremøter. Det er lærerne som har presentert dette for foreldre. Foreldre skal også gi tilbakemelding via Visma til skolen om at de er lest og gjennomgått hjemme.»

Skolens virksomhetsplan er som tidligere nevnt godkjent i skolemiljøutvalget og samarbeidsutvalget og tatt opp i FAU. I denne er det informasjon om opplæringslova kapittel 9 A som inneholder elevenes rettigheter. Det vises til at skolen har vedtatt rutiner for å forebygge og avdekke krenkende atferd/mobbing. Det står også informasjon om aktivitetsplaner. Det inngår ikke informasjon om muligheten til å melde sak til Statsforvalteren.

Vi har gjennomgått en rekke referater fra personalmøter som er avholdt på skolen i perioden 2020-21 og 2021-22. I ett av referatene fra tidlig 2021 vises det til at retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø er gjort kjent for alle foreldre i foreldremøter og i FAU/SU. Det vises til at retningslinjene i ulik grad har vært brukt i praksis av personalet, men at det fra nå av skal gjennomføres. Revisor oppfatter også at pågående saker knyttet til skolemiljø ble tematisert i dette personalmøtet.

En oversikt over referater fra rektors time ved skolen viser også at det er løpende diskusjoner i personalet om skolemiljø og eventuelle pågående saker.

Ved Kongsvik skole er også samarbeidsutvalget og skolemiljøutvalget slått sammen. Fra Kongsvik skole har vi mottatt referat fra et møte i elevrådet den 23.09.2021 som var det første møtet dette året. Møtet ble avholdt tre og en halv uke etter skolestart og det ble valgt leder. Vi har videre dokumentasjon fra et møte i SU/SMU den 30.11.2021 hvor utvalget ble konstituert og ble bestående av til sammen åtte representanter: to elever, to foresatte, to fra kommunen, en fra undervisningspersonalet og en for andre ansatte. Representant fra kommunen er leder av utvalget. Vi har også fått referat fra FAU-møte den 10.12.2021 samt årsmøte i FAU 15.06.2021. Referatene viser at det fysiske og psykiske miljøet ved skolen har vært tema i disse møtene.

Ramsund skole:

Gjennom egenerklærings skjema har rektor opplyst følgende:

«Hver høst brukes en del av planleggingsdagene til gjennomgang av rutiner, plikter og rettigheter vedrørende kapittel 9A i opplæringsloven for de ansatte. Vi går igjennom retningslinjene for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø i Tjeldsund kommune og aktivitetsplikten. På alle foreldremøter er dette et punkt som gjennomgås hver høst. Skoleåret 2021-2021 informerte rektor om dette til alle foresatte, inneværende skoleår har kontaktlærerne hatt informasjonen klassevis. På første FAU møte på høsten er dette fast punkt på agendaen. I løpet av første skoleuke på høsten snakkes det i alle klassene om dette, og vi kobler det opp på høstens tema i alle klassene, slik at det gjøres en grundig jobb i arbeidet for å sikre et trygt og godt skolemiljø for alle elevene.»

Rektor opplyste også om at Ramsund skole ikke hadde SU og SMU møter i skoleåret 2020/2021. Referat fra SU/SMU ved Ramsund skole den 25.10.2021 viser at foresatte og elevene i utvalget i utgangspunktet ikke innehar flertall i utvalget. Men det fremgår at ved saker som det skal stemmes i har to av representantene fra kommunen ikke stemmerett – slik at foresatte og elever har stemmeflertall i utvalget. Det fremgår av referatet at både det fysiske og det psykiske skolemiljøet ved Ramsund skole var tema i utvalgets møte.

Ved oppstart av skoleåret 2020/2021 ble det 8.9.2020 konstituert elevråd ved Ramsund skole. Etter dette medførte covid-19 at det ikke ble avholdt møter i elevrådet før våren 2021. I møtet på våren ble den sosialpedagogiske planen gjennomgått, og det fremkommer i møtereferatet at alle i elevrådet er enig i handlingsplanen. Referatet synliggjør ellers at skolemiljø har vært tema herunder at fellesaktiviteter er diskutert samt regler for skolen. Skolen har sendt revisor dokumentasjon som viser hvem som har vært i elevrådet fra de ulike trinnene fra og med 5. trinn og opp til 10. trinn.

Av referat fra foreldremøter høsten 2020 og 2021 fremgår det at det ble gjort en gjennomgang av ordensreglement og retningslinjene for trygt og godt skolemiljø.

Årshjul som skolen har vist til skal anvendes for rådsorganene ved skolen viser til at skolemiljøet – herunder både det fysiske og psykiske – skal være tema på møtene som skal avholdes i de ulike organene i løpet av 2021-2022.

Både opplysninger fra rektorene og opplysninger fra gjennomførte møter i rådsorganer og med foreldre/foreldremøter på skolene viser at skolemiljø er tema. Vi har fra samtlige av skolene informasjon om at kommunens retningslinjer for trygt og godt skolemiljø blir gitt informasjon om til foreldre og dette er dokumentert gjennom referater fra møter. Når det gjelder informasjon til de ansatte, har rektorer vist til at retningslinjene og aktivitetsplikten blir gjennomgått. Vi har også fått informasjon om at retningslinjene og skolemiljø er tema i samarbeidsutvalg/skolemiljøutvalg og elevråd hvor elever er representert. I kommunens retningslinjer – som ble vedtatt av kommunestyret i mai 2020 – står opplæringslovas bestemmelser gjengitt herunder § 9 A-9 om informasjonsplikten og det står at elever og foresatte kan melde saken til Fylkesmannen i Troms og Finnmark.

5.4 Tiltak for å avdekke at elever ikke har det trygt og godt på skolen.

Som redegjort for i kapittel 4, er det i kommunens retningslinjer informasjon om handlingsplikten til de ansatte ved skolen, herunder at de skal følge med og gripe inn dersom noen blir krenket. I de sosialpedagogiske planene til skolene fant vi ikke at det inngikk informasjon om tilsyn i friminutt. Fire av skolene har opplyst at de har inspeksjonsordninger som viser hvor, hvem og når de ansatte har inspeksjoner i friminuttene på den enkelte skole. Vi har fått oversendt inspeksjonsplaner fra Ramsund skole og Sandstrand oppvekstsenter.

I egenerklæringsskjema vi sendte til rektorene stilte vi spørsmål om det var gjennomført foreldreundersøkelse, elevundersøkelse og ikke-anonym mobbeundersøkelse i skoleårene 2109/2020 og 2020/2021. Det fremgår av kommunens retningslinjer for hvem og med hvilken hyppighet dette minst skal gjennomføres. Rektorene har bekreftet at det gjennomføres foreldreundersøkelser, ikke-anonyme mobbeundersøkelser og elevundersøkelser årlig. To av

skolene – Grov skole og Kongsvik skole – viser til at de i 2019 deltok i en SePU-undersøkelse¹⁶ i regi av HINN¹⁷. Ungdomsskoleelever i Tjeldsund kommune deltok også i løpet av våren 2021 i Ungdata-undersøkelsen. Undersøkelsen resulterte i en rapport, og denne tar for seg ulike temaer, og gir en oversikt over hvordan ungdommen i kommunen har det og hva de gjør i hverdagen. Tema i Ungdata-undersøkelsen er blant annet mobbing.

I egenerklæringsskjema til rektorene inngikk også følgende spørsmål:

«Hvordan arbeider dere med å analysere resultater fra undersøkelser? (Elevundersøkelsen, foreldreundersøkelsen, ikke anonym spørreundersøkelse om mobbing). Revisor ber om at eventuell dokumentasjon på analyser oversendes.»

«I retningslinjene for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø, vises det under pkt. "Årshjul for arbeid med skolemiljø" til at det i august skal gjennomføres gjennomgang av tilsynsordningen. Hva innebærer denne tilsynsordningen?»

I det videre gjengis svarene vi fikk fra den enkelte skole.

Skånland skole:

Når det gjelder arbeid med analyse av resultater fra undersøkelser, har rektor opplyst følgende: *«Administrasjonen har ansvar for å sammenfatte ikke-anonym undersøkelse og ta opp resultatene til pedagogisk analyse i lærerpersonalmøter (se vedlegg Oppsummering Ikke-anonym undersøkelse). Kontaktlærer tar opp resultatene med klassen sin og bruker dem som utgangspunkt for samtaler om klassemiljø. Kontaktlærer setter også opp sosiogram over svarene på spørsmålet om hvem elevene vil være sammen med i klassen. Dette for å kartlegge utenforskap og ensomhet. I de klasser der elever melder om mobbing, gjennomfører kontaktlærer elevsamtaler og undersøkelser. Elevene oppfordres til [sic] Administrasjonen tar også ut rapporter på den nasjonale elevundersøkelsen, og disse er gjenstand for pedagogisk analyse i lærerpersonalet. Rapporter fra foreldreundersøkelsen likedan, men lav deltakelse de siste årene gir begrenset informasjonsverdi. Resultatene har uansett blitt sett i sammenheng med elevrapportene. Indeksene fra elevundersøkelsen tas opp i Skolemiljøutvalget. Rapporten analyseres i møtet. Referat med kopi av rapporten sendes til alle foreldre i møtereferatet (se vedlegg SU/SMU)»*

På spørsmålet om hva tilsynsordningen omfatter, har rektor opplyst følgende:

«Slik vi forstår det punktet, skal alle ansatte informeres om sin plikt til å følge med, gripe inn og varsle ved aktuelle situasjoner, mistanke eller varsel om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen skal også ha en inspeksjonsordning med tilstrekkelig antall ansatte som fører tilsyn med elevene i alle pauser. Vi har god dokumentasjon på hvordan inspeksjonen er organisert på Skånland skole.»

Som det fremgår av de ovenstående svarene, oversendte skolen også dokumentasjonen. Denne består av følgende:

¹⁶ En undersøkelse i regi av Senter for praksisrettet utdanningsforskning. Gratangen, Harstad, Ibestad, Kvæfjord og Tjeldsund kommune deltok i et prosjekt hvor målet var at alle barn og elever skal ha et inkluderende læringsmiljø hvor de har et godt læringsutbytte, både faglig og sosialt, tilpasset sine forutsetninger. Kvaliteten på opplæringen skulle styrkes gjennom å øke kompetansen hos de ansatte i skolen på å analysere og identifisere skolens sterke og svake områder innenfor praksis, og følge opp med forskningsbaserte tiltak. Som et ledd i dette arbeidet ble det gjennomført to spørreundersøkelser i løpet av prosjektperioden som var fra 2019-2022.

¹⁷ Høgskolen i Innlandet.

- Oversikt over resultatene fra elevundersøkelsen på Skånland skole for 18, 19 og 20. I elevundersøkelsen inngår en rekke spørsmål om mobbing på skolen, digitalt, av voksne, trivsel o.l.
- Referat fra lærerpersonalmøte 25.11.21 – det fremgår av referatet at resultatene fra elevundersøkelsen som var gjennomført i 7. og 10. klasse høsten 2021 ble drøftet i personalgruppen.

Grov skole

Gjennom egenerklæringsskjema har rektor ved Grov skole opplyst at skolen pleier å gjennomføre elevundersøkelsen, foreldreundersøkelsen og ikke-anonym undersøkelse for alle klasser fra 5.-10. trinn hvert år. Med bakgrunn i at skolen høsten 2019 deltok i tidligere nevnte prosjekt via HINN og undersøkelse fra SePU, valgte de å gjennomføre elevundersøkelsen kun for 7. klasse og 10. trinn. Høsten 2021 ble undersøkelsen fra SePU gjennomført på nytt, og de valgte derfor å gjennomføre elevundersøkelsen kun for 7. og 10. klasse denne høsten også.

På spørsmålet om hvordan resultater fra undersøkelser analyseres, har rektor opplyst at resultater av alle undersøkelser blir tatt opp i lærerpersonalmøte, klasselærermøter, i elevråd og SMU(SU). Dersom det er foreldremøter etter at resultatet er kommet, tas det opp der også.

På spørsmålet om hva tilsynsordningen omfatter, har rektor opplyst følgende:

«På Grov skole går vi gjennom alle styringsdokumenter på planleggingsdagene. Da går vi også gjennom retningslinjene for et godt og trygt skolemiljø. Dette gjøres slik at de ansatte skal ha god kjennskap til planen, og vite hva de skal gjøre dersom de observerer eller får melding om hendelser som har betydning/innvirkning på elevens skolemiljø. Det er også viktig at de ansatte er bevisst på at de skal gripe inn når det er nødvendig. Denne er også tatt opp i rektormøtet i juni 2021, og det er enighet om at denne videreføres et skoleår til.»

Vi har også mottatt dokumentasjon i form av møtoreferater fra lærerpersonalmøter. Det fremgår av referatene at elevundersøkelsen og ungdomsundersøkelsen var tema i møter i desember 2020 og juni 2021. Grov skole har også oversendt en oppsummering fra ikke-anonym spørreundersøkelse fra høsten 2020 og høsten 2021.

Sandstrand oppvekstsenter

Gjennom egenerklæringsskjema har rektor opplyst at undersøkelser gjennomføres årlig. Skolen har rutine for elevundersøkelse om høsten, med oppfølging av ikke-anonym undersøkelse når de ser at noen uttrykker at de ikke har det trygt og godt nok. Foreldreundersøkelsen gjennomføres om våren.

Til spørsmålet om analyse av resultater fra undersøkelser, har rektor opplyst følgende:

«Vi har ikke brukt modeller for analyser enda, men har gjennomført kritisk refleksjon omkring det vi leser/forstår av undersøkelsene. I tillegg til arbeidet i personalet ber vi om innspill fra rådsorganene om deres tanker omkring det vi leser av undersøkelsene. I fortsettelsen vil vi bruke pedagogisk analyse i vår analysearbeid, og vi ser at vi kan systematisere analysearbeidet mer. I vårt analysearbeid har vi satt søkelys på både individ - aktør og kontekst for å prøve å få forståelsen for sammenhenger, fordi alt henger sammen med alt.»

Om tilsynsordningen, har rektor opplyst at tilsynsordning (inspeksjonsplaner) revideres jevnlig og korrigeres ved behov, eksempelvis når skolen har sårbare barn som krever ekstra oppfølging. Sandstrand oppvekstsenter har oversendt inspeksjonsplaner som er utarbeidet for 2020-21 og 2021-22.

Kongsvik skole

Gjennom egenerklæringsskjema har rektor opplyst følgende om henholdsvis gjennomføring av undersøkelser og analyse av resultatene:

«SePU undersøkelse er gjennomført i 2019, blant elever og foresatte. Elevundersøkelsen er også gjennomført, men det personalet forteller er at det ikke har vært brukt mye tid på å evaluere de da vi har så få elever. Det ligger ingen dokumenter eller referater fra arbeidet med undersøkelsen, men SePU undersøkelsen har dannet grunnlag for skolens skoleutvikling gjennom pedagogisk analyse, og samarbeidet med Høgskolen i Innlandet.»

«Vi har gått gjennom nasjonale prøver i kollegiet og diskutert resultatene. På grunn av at vi er en så liten skole, og har så lave elevtall i klassene kan man kun bruke resultatene for individuell vurdering for den enkelte elev. Vi har startet et arbeid for hvordan vi skal kartlegge elever ved vår skole, og hvilke kartlegginger vi skal bruke.»

Om tilsynsordningen har rektor opplyst at de har gjennomgang av retningslinjene og inspeksjonsrutinene, og at tilsynsordningen omhandler inspeksjon i friminutter, overganger og garderobes. Videre har rektor opplyst at alle ansattes plikt til å følge med, varsle og gripe inn gjennomgås, herunder i perspektivet «hva innebærer dette for oss?»

Vi har også mottatt en virksomhetsplan for Kongsvik skole for skoleåret 2021-2022. Av planen fremgår det at tiltak for å forebygge krenkende adferd, hvordan håndtere krenkende adferd og hvordan løse saker om krenkende adferd inngår som tema på planleggingsdagene i starten av skoleåret.

Ramsund skole

Om analyse av resultatene fra undersøkelser, har rektor opplyst følgende:

«Resultatene fra de ulike undersøkelsene analyseres jevnlig. Rektor, sammen med spesialpedagog, tillitsvalgt og rådgiver går igjennom resultatene, og ser på de ulike funnene. Dette tar vi så videre med oss til resten av de ansatte, hvor vi ser på hvilke utfordringer vi har. Tar tak i noen viktige momenter, og legger en plan for hvordan vi skal jobbe videre med dette som skole. Hvert enkelt team jobber for hvordan de skal jobbe med dette i sine klasser.»

Når det gjelder tilsynsordning, har rektor opplyst at skolen har en fast tilsynsplan. Denne viser hvem som skal være på de ulike stedene til enhver tid. Revisor har også fått tilsendt planen som gjelder skoleåret 21/22. Rektor har opplyst at planen gjennomgås på høsten før oppstart av skoleåret, og hver mandag sjekkes det at de har voksne på alle tilsynene i løpet av uken. Det er alltid voksne til stede når elevene spiser, og med elevene til bussen.

Tjeldsund kommune har i de vedtatte retningslinjene gitt føringer om mange ulike tiltak som skolene skal gjennomføre i skolemiljøarbeidet. Mange av tiltakene inngår i undervisningssituasjoner og vil være vanskelig for revisor å undersøke om etterleves i praksis. Det er også flere konkrete tiltak og informasjonen ovenfor er fra rektorene på våre spørsmål om skolene gjør kartlegginger av skolemiljøet blant elevene gjennom ulike former for undersøkelser, samt hvorvidt resultatene av slike undersøkelser brukes i skolemiljøarbeidet. Et annet tiltak vi har etterspurt informasjon om er praksis for tilsyn. Fra alle de fem skolene er det informasjon fra rektorene og dokumentasjon for hvordan praksis er. Alle skolene gjennomfører ulike former for kartlegginger og analyserer resultatene for bruk i skolemiljøarbeidet. Alle skolene har gitt beskrivelser av sine tilsynsordninger.

5.5 Evaluering og revisjon

I egenerklæringsskjemaene som rektorene ved grunnskolene har fylt ut inngikk det spørsmål om hvorvidt den sosialpedagogiske planen var revidert årlig i personalet og i skolens rådsorganer. Vi ba også om dokumentasjon på at dette var gjort. Skånland skole viste til at planen var revidert i 2020, og var i desember 2021 under revidering for å ta inn lovendringer og endringer i læreplanen. Vi fikk oversendt et uferdig utkast til ny plan fra skolen.

Grov skole hadde ikke pr. desember 2021 utarbeidet sosialpedagogisk plan, og den var dermed heller ikke evaluert i tråd med retningslinjene til kommunen. Sandstrand oppvekstsenter oversendte referater fra fellesmøter i personalet og rådsorganer som viser at planen har vært revidert i perioden. Rektor ved Kongsvik skole viste til at virksomhetsplan blir godkjent hvert år i SU/SMU og at den var behandlet i FAU. Rektor ved Ramsund skole viste til at den sosialpedagogiske planen til skolen ble ferdigstilt våren 2021, på bakgrunn av dette hadde det ikke per årsskiftet 2021/2022 vært gjennomført revisjon av denne.

Som redegjort for, hadde skolene frist til 1.3.2022 med å ferdigstille sine sosialpedagogiske planer. Vi har fått tilsendt planer for alle skolene, og administrasjonen opplyste at det per juni 2022 pågikk arbeid med å ferdigstille disse og at målet var at de nye reviderte planene skulle være på plass til nytt skoleår.

Vi har også blitt forelagt møtereferat fra rektormøte våren 2021 som viste at evaluering og revidering av «retningslinjer for et trygt og godt skolemiljø ved skolene i Tjeldsund kommune» var gjort som forutsatt. Denne ble også revidert i juni 2022, og gjeldende retningslinjer er datert 16.6.2022.

I kapittel 5.6 presenteres funnene fra våre undersøkelser som gjelder plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak. Her presenteres også funn fra vår gjennomgang av saker hvor elever har opplevd ikke å ha det trygt og godt på skolen, og aktivitetsplikten er aktivert.

5.6 Varsler, undersøkelser og aktivitetsplaner

Som redegjort for i kapittel 4, har kommunen/skolene prosedyrer for hva som skal gjøres ved kjennskap til eller mistanke om krenkende handling. Ansatte skal varsle rektor om de observerer hendelser. Undersøkelse skal gjennomføres og dersom denne gir grunnlag for det, skal aktivitetsplan eventuelt opprettes. I kapittel 4.1.5 er prosedyrene nærmere beskrevet.

I egenerklæringsskjemaene som ble sendt til rektorene, stilte revisor blant annet spørsmål om dokumentasjon av varsler, forundersøkelser, samtaler med elever og foresatte, iverksettelse av tiltak, evaluering av tiltak og avslutning av saker om skolemiljø. Vi stilte også spørsmål om hvor mange ganger det er gjennomført undersøkelser i 2021 og 2021 uten at det resulterte i aktivitetsplan. Beskrivelsene i det videre baserer seg på disse opplysningene fra rektorene samt funn fra vår gjennomgang av elevmapper, som er nærmere beskrevet i kapittel 3.

Skånland skole

Ved Skånland skole var det satt opp ti elevmapper på listen fra rektor. Rektor ved Skånland skole opplyste at det hadde vært sju tilfeller hvor en sak var undersøkt – uten at det ble opprettet aktivitetsplan. I sin redegjørelse i egenerklæringen viste rektor til at når rektor får muntlige varsler bes den ansatte eller foresatte om å fylle ut skjemaet «Melding for brudd på – eller mistanke om brudd på – opplæringslovens kapittel 9 A.» Ved gjennomgang av de sju

elevmappene hvor det ikke var opprettet aktivitetsplan fant revisor i seks av sakene ingen dokumentasjon av varselet og skolens undersøkelser av varselet. I den siste forelå det et referat fra et møte hvor detaljer om saken fremgikk. I møtet ble det avtalt tiltak, men en ønsket å avvente å opprette aktivitetsplan.

Én av de tre sakene hvor aktivitetsplan var opprettet var klaget inn til Statsforvalteren. I de to andre sakene fant revisor følgende:

I begge sakene var det foresatte som hadde varslet skolen om at en elev ikke hadde et trygt og godt skolemiljø. Bakgrunnen for en av disse var bekymring tilknyttet en tidligere sak hvor blant annet daværende Fylkesmannen hadde vært involvert. Saken fremsto i dokumentasjonen revisor har gjennomgått som en enkeltsak. Skolen har ved varsel undersøkt bakgrunnen for elevens opplevelse, og kartlagt situasjonen. Den andre saken ved Skånland skole omhandler handlingene til en lærer overfor en elev, som har resultert i at eleven har opplevd at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Det fremgår at en annen lærer har vært klar over situasjonen, men kanskje ikke elevens opplevelse av saken. Da foresatte varslet rektor, ble skoleeier varslet og det ble igangsatt undersøkelser.

Aktivitetsplanen i begge sakene var skriftlige og tok utgangspunkt i malen for aktivitetsplan som er vedlagt kommunens rutiner for et trygt og godt skolemiljø. I begge sakene ble aktivitetsplan ifølge dokumentasjonen som foreligger opprettet samme dag som det ble varslet. Videre fant vi følgende:

- I en av aktivitetsplanene var det ikke tatt inn informasjon om hvilke utfordringer/problemer som skulle løses. I den andre saken var det satt opp flere ulike problemer/utfordringer som skulle løses, men det var ikke gitt et overordnet mål.
- I aktivitetsplanene var det tatt inn informasjon om hvilke tiltak skolen hadde planlagt, hvilket tidspunkt tiltakene skulle gjennomføres, hvem som var ansvarlig for at de ble gjennomført og tidspunkt for evaluering.
- Det fremgikk informasjon om når tiltakene skulle evalueres – og det fantes dokumentasjon på at begge sakene var evaluert. I den ene saken fremgikk det informasjon om at eleven var opprørt over et annet forhold enn det saken i utgangspunktet gjaldt - men elevens sak ble på tross av dette avsluttet.
- Det fremgikk informasjon om at det var gjennomført samtaler med elevene som har opplevd at skolemiljøet ikke var trygt og godt.

I saken som ble klaget inn for Statsforvalteren, fattet Statsforvalteren vedtak om at skolen ikke oppfylte aktivitetsplikten overfor eleven. Det ble konstatert at Skånland skole ikke hadde fulgt med og undersøkt saken tilstrekkelig, og at det heller ikke var satt inn tilstrekkelige tiltak i saken. Statsforvalteren vektla videre at saken omhandlet en særskilt sårbar elev, og viste til at skolen dermed har et særlig ansvar for å følge med. Statsforvalteren viste også til at skolen bør formulere målsetninger for hvordan elevens og klassens tilstand skal være når saken er løst.

Grov skole

Rektor har opplyst at det i skoleåret 2020/2021 var to undersøkelser/oppfølging av elever over tid, som ikke resulterte i at det ble opprettet aktivitetsplan. Videre har rektor opplyst at var tett kontakt med foresatte og elever i disse to tilfellene, noe som skal være dokumentert gjennom logg. På tidspunktet egenerklæringsskjemaet ble besvart av rektor, i desember 2021, var det nylig opprettet en aktivitetsplan hvor de var i gang med undersøkelser og samtaler, opplyste rektor.

Det var opprettet aktivitetsplaner i to saker i perioden august 2020 – desember 2021, og revisor har gjennomgått disse sakene. I tidsperioden var det ingen saker som var klaget inn til Statsforvalteren. Våre funn fra gjennomgang av de to sakene gjengis i det videre.

I den ene saken fremgår at foresatte har tatt kontakt med skolen flere ganger, da de opplever at barnet deres har blitt utsatt for krenkelser over tid. Det vises til at det er sagt ifra om disse forholdene til skolen ved flere anledninger. I undersøkelsene av den andre saken er det vist til at eleven har oppfattet å ha blitt mobbet over lengre tid. Det er i undersøkelsene også vist til at skolen har jobbet med klassemiljøet generelt og elevens sak spesielt uten at ting har løst seg. Revisor fant i elevmappen ikke dokumentasjon på at elevens sak har vært arbeidet med tidligere.

I sakene er det foresatte og eleven selv som har varslet skolen. I aktivitetsplanene inngår det informasjon om undersøkelsene skolen har foretatt seg i disse sakene. Det er dokumentert at skolen har gjennomført samtaler med elev som opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt på skolen i begge tilfellene. Det er også dokumentert at det er gjennomført samtaler med eventuelle andre elever som er involvert i saken. Undersøkelsene skolen har gjennomført har resultert i at en har fått frem fakta og bakgrunnen om situasjonen, og hvilke forhold det er i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven oppfatter sitt skolemiljø. Eventuelle forhold tilbake i tid eller utenfor skoleområdet og skoletiden er også avdekket i skolens undersøkelser. Av aktivitetsplanene fremgikk det også at det var gjennomført samtaler med samtlige foresatte til elever som var involvert i sakene.

Begge aktivitetsplanene var skriftlige og tok utgangspunkt i malen for aktivitetsplan som er vedlagt kommunens rutiner for godt og trygt skolemiljø. I en av sakene fremgår det at aktivitetsplan ble opprettet samme dag som varsel ble mottatt. I den andre saken fremgår det ikke hvilket tidspunkt det var varslet om at eleven ikke hadde det trygt og godt på skolen. Videre fant vi at:

- Det i begge aktivitetsplanene fremgikk hvilke problemer/utfordringer som skulle løses.
- Det i aktivitetsplanene var informasjon om hvilke tiltak skolene hadde planlagt, hvilket tidspunkt tiltakene skulle gjennomføres og hvem som var ansvarlig for at de ble gjennomført.
- Det ikke i noen av aktivitetsplanene fremgikk informasjon om evaluering. Herunder var det heller ikke oppgitt konkrete tidspunkter for når evaluering skulle finne sted.
- Det fremgikk informasjon om at det var gjennomført samtaler med elevene som har opplevd at skolemiljøet ikke var trygt og godt.

Sandstrand oppvekstsenter

Rektor har opplyst at det i perioden august 2020 – desember 2021 var to tilfeller hvor det ble gjennomført undersøkelser uten at ble opprettet aktivitetsplan. I begge sakene viste det seg å bli enighet/ro mellom elevene umiddelbart, og sakene handlet om kortvarig konflikt heller enn krenkelser som vedvarte.

Vi fikk informasjon om at det totalt var opprettet seks aktivitetsplaner ved Sandstrand oppvekstsenter. I listen vi fikk til gjennomgang var det registrert totalt 14 saker. Ved gjennomgang av listen fant revisor totalt ti aktivitetsplaner. Blant de øvrige fire sakene i oversikten var det en som falt utenfor vår undersøkelsesperiode, en annen fremstod som dobbeltføring, en tredje inneholdt ingen sak og den siste inneholdt ikke aktivitetsplan – kun en

henvendelse om skolebytte. Revisor har således gjennomgått ti saker hvor det var opprettet aktivitetsplan ved skolen. I én av disse sakene var det klaget til Statsforvalteren. I denne saken har vi kun sett hen til Statsforvalterens vurderinger og ikke på selvstendig grunnlag gjennomgått saken.

I de ni sakene hvor det var opprettet aktivitetsplan fant vi følgende:

I åtte av ni saker var det foresatte som hadde varslet om at en elev ikke hadde det trygt og godt på skolen. Den siste saken var meldt til rektor av en ansatt. Det var gjennomført undersøkelser i alle ni sakene, og det inngår informasjon om bakgrunnen for sakene i aktivitetsplanene vi har gjennomgått. I en av sakene hvor foresatte hadde varslet fant vi informasjon som tydet på at ansatte ved skolen har observert hendelser mellom elever uten at det var meldt videre til rektor. Det var ikke igangsatt undersøkelser basert på disse observasjonene. Undersøkelser fant først sted i etterkant av at foresatte varslet skolen.

Alle ni aktivitetsplanene var skriftlige, men ikke alle tok utgangspunkt i malen for aktivitetsplan som er vedlagt kommunens rutiner for et trygt og godt skolemiljø. I de gjennomgåtte aktivitetsplanene fant vi at sju av dem var datert enten samme dag eller dagen etter at varselet var datert. I de to resterende sakene var ikke aktivitetsplanene daterte. Videre fant vi følgende:

- Det forelå dokumentasjon av at det var gjennomført samtaler med elevene som hadde opplevd å ikke ha det trygt og godt på skolen.
- Det var redegjort for hva en ønsket å oppnå med aktivitetsplanene i de undersøkte mappene. I flertallet av elevmappene var det redegjort for et overordnet mål. I de øvrige var det redegjort for hvilke problemer som påvirket eleven eller hva en var blitt enig om på møter.
- Det var redegjort for hvilke tiltak skolen hadde planlagt i alle de undersøkte sakene. Hvem som var ansvarlig for de ulike tiltakene – samt tidspunkt for gjennomføring fremkom også i aktivitetsplanene vi har undersøkt.
- I flere av de undersøkte aktivitetsplanene inngikk det ikke konkret informasjon om når og hvor evaluering av tiltakene skulle finne sted. Det var tatt stilling til om flere av sakene kunne avsluttes – og det var dokumentert at dette var skjedd i disse tilfellene. Noen av aktivitetsplanene vi undersøkte var enda «åpne» på undersøkelsestidspunktet.

En av ti saker var i undersøkelsesperioden påklaget til Statsforvalteren. I denne saken ble det vedtatt at skolen ikke hadde oppfylt aktivitetsplikten, fordi skolen ikke hadde undersøkt saken og satt inn egnede tiltak. Statsforvalteren fant også at det var sannsynliggjort at skolen over lang tid hadde vært kjent med at eleven ikke hadde det trygt og godt på skolen på grunn av elevens atferd som tydelig hadde signalisert dette. Det vises videre til at skolen hadde vært kjent med behovet for tilpasninger, at det var gjennomført flere møter og at det hadde vært mye kontakt med foresatte.

Kongsvik skole

Rektor har opplyst at i den undersøkte perioden ikke er gjennomført noen undersøkelser uten at det har ledet til skriftlig aktivitetsplan. Revisor har gjennomgått 17 saker hvor det var varslet om at elev opplevde å ikke ha trygt og godt skolemiljø. Av disse 17 knytter 13 seg til én og samme konkrete hendelse, mens fire av de 17 sakene er enkeltstående saker. Av de fire enkeltstående sakene, var det tre av dem som var klaget inn til Statsforvalteren. Disse tre sakene har ikke revisor gjennomgått, men vi gjengir vurderinger av sakene.

Statsforvalteren kom i de tre sakene til at skolen hadde brutt aktivitetsplikten og med følgende begrunnelser for hver av de tre sakene:

- De ansatte på skolen ikke fulgte tilstrekkelig med
- De ansatte på skolen hadde ikke varslet skoleeier og ikke undersøkt saken tilstrekkelig
- Det var ikke opprettet en skriftlig aktivitetsplan da det ble satt inn tiltak for å forbedre elevens skolemiljø.

Revisor omtaler ikke innholdet i disse nærmere som følge av at Statsforvalteren har vurdert og konkludert på etterlevelse av aktivitetsplikten for disse tre elevene. Blant de fire enkeltstående sakene var det én som ikke var klaget inn til Statsforvalteren. Denne har vi gjennomgått og fant følgende: Det ble varslet den 9. i en måned. Deretter ble det gjennomført samtaler med elevene. I denne saken var det møte med foresatte i saken den 4. i påfølgende måned og planen var datert den 6. altså to dager etter møtet. Det er beskrevet hvilke problemer som skal løses, samt redegjort for ulike tiltak som er rettet både mot klassemiljøet generelt, men også spesifikke elever. Det var redegjort for hvem som var ansvarlig for tiltakene – og når tiltakene skulle iverksettes. Av aktivitetsplanen fremgikk det at tiltakene skulle evalueres i teammøter og personalmøter – på tross av dette fremgikk det dokumentasjon om at eleven hadde deltatt i evalueringsmøter. Vi fant ikke dokumentasjon på at saken var avsluttet. I dokumentasjonen i mappen vises det til at det er gjennomført samtale med eleven som opplever å ikke ha det trygt og godt på skolen.

Ved denne skolen var det som nevnt for 13 elever varslet om at elev ikke opplevde å ha trygt og godt skolemiljø. For alle disse elevene knytter varselet seg til én og samme hendelse. I alle sakene som stammet fra denne hendelsen fant vi dokumentasjon på at varselet var kommet til skolen før neste skoledag. At disse elevene ble utrygge etter hendelsen ble meldt til skolen av de foresatte. Det fremgår av samtlige av disse 13 sakene at skolen har undersøkt hendelsen. I vår gjennomgang av elevmappene fant vi utarbeidet aktivitetsplan for 12 av elevene. Vi fant også informasjon om at det ble gjennomført møter med foresatte og elever, samt gjennomført møte mellom PPT og elevene som var blitt utrygge. Skolen har brukt malen for aktivitetsplan for alle de 12 planene. Informasjon om bakgrunnen for aktivitetsplanene og datoen på planene viser at det gikk noen få dager mellom hendelsen og utarbeidelse av plan. I planen er det informasjon fra undersøkelsene herunder hvem som har bidratt til å belyse saken, hva som er fremkommet og hvem som er hørt. Det fremkommer at elev er hørt i forbindelse med undersøkelse. I aktivitetsplanene er det informasjon om utfordring/problem som skal løses og planlagte tiltak. Det er informasjon om når tiltakene skal gjennomføres, om ansvarlig for tiltak og hvem som skal evaluere. Det fremkommer ikke dato for evaluering, men det er noen av tiltakene som er angitt med tidsramme. Aktivitetsplanene inneholder logg, som er forklart å være dokumentasjon over sakens gang. Her redegjøres det for hendelsen som er bakgrunnen for planen og innholdet i varselet. Det er også informasjon om eleven og oppfølging i etterkant. Det fremkommer informasjon i planene om informasjon som eleven har gitt i skolens oppfølging av hendelsen/gjennomføring av tiltak i planene. Det kommer også frem informasjon om skolen mener at tiltak som er satt inn har fungert bra eller har hatt ønsket effekt. Det er ikke informasjon i planene om sakene er avsluttet.

Saken ble også meldt videre til Statsforvalteren fem ganger. I mars 2022 hadde Statsforvalteren avsluttet fire av sakene som ble opprettet. Bakgrunnen var at foresatte ønsket å trekke saken – de var fornøyde med skolens oppfølging i etterkant av situasjonen.

Ramsund skole

Rektor har opplyst at det ikke er gjennomført undersøkelser som ikke har ledet til aktivitetsplaner i den aktuelle tidsperioden.

I egenerklæringen har rektor svart at det ved Ramsund skole er opprettet fem aktivitetsplaner fra starten av skoleåret 2020/2021 til dags dato¹⁸. Revisor har gjennomgått fem elevmapper med tilhørende dokumentasjon fra Ramsund skole. I alle elevmappene fant revisor aktivitetsplaner. I en av elevmappene fant revisor også en aktivitetsplan som var datert 3.1.2022. Denne har revisor også gjennomgått, slik at det samlet er seks aktivitetsplaner. Vi fant at fire saker om elevers skolemiljø var klaget inn til Statsforvalteren. Ved Ramsund skole har således revisor undersøkt to aktivitetsplaner og fire vedtak fra Statsforvalteren.

I de to sakene som ikke er klaget inn til Statsforvalteren, er det foresatte som har varslet skolen. I den ene saken fremgikk det at det var avholdt flere samarbeidsmøter med aktører rundt eleven, men det var ikke dokumentasjon på at skolen hadde utarbeidet aktivitetsplan eller foretatt undersøkelser av elevens opplevelse av skolemiljøet før foresatte varslet i starten av 2022. Den andre saken omhandler at en elev har stort fravær fra skolen, og faglige utfordringer. I disse to sakene er det ikke egen dokumentasjon på at det er varslet, men det inngår informasjon om varselet i aktivitetsplanen, herunder om hvem som har varslet og om hva. I sakene viser dokumentasjon av undersøkelsene at det er snakket med involverte elever. Bakgrunnen for elevenes opplevelse og hvilke forhold som påvirker elevens opplevelse av skolemiljøet fremgår også av dokumentasjonen.

Begge aktivitetsplanene revisor har gjennomgått var skriftlige og tok utgangspunkt i malen for aktivitetsplaner som er vedlegg til kommunens rutiner for et godt og trygt skolemiljø. Det fremkom ikke av disse to sakene på hvilket tidspunkt det var varslet om at elevene opplevde ikke å ha det trygt og godt på skolen. Videre fant vi følgende i vår gjennomgang:

- Av aktivitetsplanene fremgikk det ikke et overordnet mål som tiltakene skulle bidra til å oppnå, men det var skissert opp problemer/utfordringer i begge elevenes aktivitetsplaner med tilhørende tiltak.
- Det fremgikk av aktivitetsplanene hvilke tiltak skolen har planlagt, hvilket tidspunkt tiltakene skulle gjennomføres på, hvem som var ansvarlig for at de ble gjennomført og tidspunkt for evaluering.
- Av dokumentasjonen i elevmappene fremgikk det at tiltakene i begge sakene var evaluert.
- Det fremgikk informasjon om at det var gjennomført samtaler med elevene som har opplevd at skolemiljøet ikke var trygt og godt.

Som nevnt ble fire saker klaget inn til Statsforvalteren. Statsforvalteren har fattet vedtak om at Ramsund skole har brutt aktivitetsplikten i samtlige av de fire sakene som var klaget inn. Statsforvalteren har begrunnet sine vedtak med at Ramsund skole ikke har fulgt godt nok med, ikke undersøkt sakene, og/eller ikke satt inn egnede tiltak.

I flere av vedtakene fra Statsforvalteren er det også vist til at eleven er særskilt sårbar¹⁹. Samtlige av sakene var meldt direkte til statsforvalteren fra foresatte, og på tidspunktet skolen og kommunen mottok henvendelse fra statsforvalteren forelå det ikke en aktiv aktivitetsplan.

¹⁸ Oversendelsen fra kommunen til revisor er datert 10.12.2021.

¹⁹ Sårbarhet kan være knyttet til for eksempel elevens religion, seksuelle orientering, kjønnsuttrykk, funksjonsevne, at eleven har atferdsvansker eller sosio-emosjonelle vansker eller forhold ved elevens familie og

Ved gjennomgangen av elevmapper og aktivitetsplaner som var utarbeidet ved skolene i undersøkelsesperioden fant revisor at det ikke i alle tilfeller inngikk skriftlig informasjon i aktivitetsplanene om klageadgangen. Malen som skolene har bekreftet skal brukes inneholder informasjon om klageadgangen. Ved vår gjennomgang fant vi at denne informasjonsteksten i noen tilfeller var fjernet.

5.7 Revisors vurderinger

Brukermedvirkning: formelle organer og informasjon

Samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg

Av opplæringslova §§ 11-1 og 11-1a har vi utledet revisjonskriterium om at skolene skal ha henholdsvis samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg med sammensetning som beskrevet i bestemmelsene. Det står i opplæringslova § 11-1a at samarbeidsutvalget kan selv være skolemiljøutvalget. Når samarbeidsutvalget fungerer som skolemiljøutvalg, må det oppnevnes tilleggsrepresentanter for elevene og foreldrene slik at de samlet får flertall. Våre undersøkelser viser at ved alle skolene i Tjeldsund kommune er samarbeidsutvalget og skolemiljøutvalget samme organet. Vi anser det derfor kun relevant å gjøre vurdering opp mot revisjonskriteriet om at grunnskolene i Tjeldsund kommune skal ha skolemiljøutvalg med korrekt sammensetning og forholdstall.

Samtlige skoler har i undersøkelsesperioden hatt skolemiljøutvalg som påkrevd. Revisors vurdering knytter seg derfor til om lovens bestemmelse om sammensetning av representanter har vært i tråd med loven.

For skolene *Grov* og *Skånland* er det dokumentasjon som viser at elevene og foreldrene var i flertall noe som er i tråd med lovens krav. For *Ramsund skole* er ikke forholdstallet i orden slik som foreskrevet i loven, men revisor ser at intensjonen er ivaretatt fordi det er innført en stemmeregel som gjør at elever og foreldre har stemmeflertall i utvalget. Ved *Sandstrand oppvekstsenter* og *Kongsvik skole* er ikke elever og foreldre i flertall i utvalget.

På bakgrunn av ovennevnte vurderinger er revisors samlede vurdering at grunnskolene i Tjeldsund kommune **i stor grad – men ikke fullt ut – har oppfylt** revisjonskriteriet om å ha skolemiljøutvalg med korrekt sammensetning og forholdstall.

Elevråd

Ifølge opplæringslova § 11-2 skal det ved hver grunnskole for årstrinnene 5-7 og 8-10 være et elevråd med representanter for elevene. Representantene skal velges senest tre uker etter at skolen har startet på høsten. Alle grunnskolene i Tjeldsund kommune har dokumentert at det har vært oppnevnt elevråd. Det har ikke ved alle skolene blitt valgt representanter innenfor fristen som gjelder. For skolene hvor valg av representanter har skjedd innen tre uker etter skoleårets begynnelse blir revisors vurdering at revisjonskriteriet om elevråd er oppfylt, mens hvor fristen ikke er overholdt er revisors vurdering at kriteriet ikke er fullt ut oppfylt.

Skolene *Sandstrand*, *Ramsund* og *Kongsvik* har oppnevnt elevråd med representanter fra elevene og representantene har ifølge foreliggende opplysninger blitt valgt senest tre uker etter

hjemmesituasjon. At en elev tidligere har vært utsatt for krenkelser, kan også gjøre en elev særskilt sårbar. Hentet fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/skolemiljotiltak-elever-med-sarskilt-sarbarhet/> 12.04.2022

at skoleåret begynner. For skolene *Grov* og *Skånland* er ikke dette fullt ut ivaretatt slik som loven forespeiler.

På bakgrunn av ovennevnte er revisors samlede vurdering at grunnskolene i Tjeldsund kommune **i stor grad – men ikke fullt ut – har oppfylt** revisjonskriteriet om å ha oppnevnt elevråd med representanter fra elevene og at elevene skal senest velges tre uker etter at skoleåret begynner.

Informasjon

Skolene har ifølge opplæringslova § 9A-9 informasjonsplikt. Elevene og foreldre skal ha informasjon om rettighetene etter opplæringslova, det skal gis informasjon om aktivitetsplikten og om muligheten til å melde sak til Statsforvalteren. De ulike rådene skal holdes informert om alt som er viktig for skolemiljøet og så tidlig som mulig tas med i arbeidet med skolemiljøtiltak.

Tjeldsund kommune har utarbeidet retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø. Disse retningslinjene inneholder informasjon om elevenes rettigheter herunder om muligheten til å melde sak til statsforvalteren. Alle skolene i Tjeldsund kommune har for revisor dokumentert at disse retningslinjene er gjort kjent og gjennomgått i møter med foreldre. Gjennomgang har vært både på foreldremøter og i møter i FAU. Det er også dokumentert at det er informasjon om trygt og godt skolemiljø i elevrådet og at skolemiljø har vært tema i avholdte møter i skolemiljøutvalg. Revisor har ikke undersøkt hvordan den enkelte elev eventuelt får informasjon om sine rettigheter og vi har ikke detaljer om hvordan den aktuelle informasjonen faktisk er gitt. Med disse to nevnte forbehold viser vår undersøkelse at skolene *Grov*, *Skånland*, *Sandstrand oppvekstsenter*, *Ramsund* og *Kongsvik* synes å informere elever og foreldre om deres rettigheter etter opplæringslova kapittel 9A og om skolens aktivitetsplikt samt muligheten til å melde en sak til statsforvalteren.

Revisors samlede vurdering er at grunnskolene i Tjeldsund kommune **har oppfylt** revisjonskriteriet om å informere elever og foreldre om deres rettigheter etter opplæringslova kapittel 9A og om skolens aktivitetsplikt samt muligheten til å melde en sak til statsforvalteren.

Varsler, undersøkelser og aktivitetsplaner

Når skolen blir kjent med at en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt, skal skolen så langt det finnes egnede tiltak sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse viser at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. I opplæringslova § 9A-4 inngår krav til den skriftlige aktivitetsplanen som skal lages. Det er krav til at involverte elever blir hørt. For å vurdere skolenes oppfyllelse av revisjonskriteriet utledet fra opplæringslovas bestemmelse om tiltaksplikt har vi undersøkt dokumentasjon i elevmapper som inneholder sak om at elev har opplevd at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Dette utgjorde til sammen 29 saker. Skolene har i det klare flertallet av sakene brukt malen for aktivitetsplan som er utarbeidet og ligger i rutiner for trygt og godt skolemiljø. I det følgende presenterer vi våre vurderinger for hver av skolene.

Grov skole

Revisor gjør vurderinger av skolen i to saker hvor det var skriftlig aktivitetsplan.

I den ene av de to sakene var det opplysninger i elevmappen som ga informasjon om hvor lang tid det hadde gått fra varsel om skolemiljøet til den skriftlige aktivitetsplanen var utarbeidet. For den saken vurderer revisor at Grov skole **har oppfylt** revisjonskriteriet om å sørge for at saken undersøkes og at en skriftlig plan utarbeides så snart som mulig. Vi vurderer ikke dette for saken hvor vi ikke har informasjon om tidsbruken.

For de to aktivitetsplanene er revisors vurdering at skolen **ikke fullt ut har oppfylt** revisjonskriteriet om hva som skal fremgå av den skriftlige planen. De skriftlige planene inneholdt informasjon om hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt og hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene. At kriteriet er vurdert som ikke fullt ut oppfylt er en følge av at planene ikke inneholdt informasjon om når tiltakene skal evalueres. Revisors vurdering er også at Grov skole **ikke har oppfylt** revisjonskriteriet om å dokumentere hva som faktisk er gjort for å oppfylle tiltaksplikten, herunder hvordan skolen følger opp tiltak, evaluerer virkningen av tiltak og eventuelt legger til/endrer tiltak dersom det er nødvendig.

På bakgrunn av foreliggende dokumentasjon er revisors vurdering at Grov skole i de to sakene **har oppfylt** revisjonskriteriet om å sørge for at involverte elever blir hørt.

Skånland skole

Revisor gjør vurderinger av skolen i to saker hvor det var skriftlig aktivitetsplan.

For begge sakene er revisors vurdering at Skånland skole **har oppfylt** revisjonskriteriet om å sørge for at saken undersøkes og at en skriftlig plan utarbeides så snart som mulig.

Den ene planen inneholdt ikke informasjon om hvilke problemer som skulle løses. Planen inneholdt for øvrig informasjon om hvilke tiltak skolen har planlagt, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene og når tiltakene skal evalueres. For denne saken er revisors vurdering at skolen **ikke fullt ut har oppfylt** revisjonskriteriet om hva den skriftlige planen skal inneholde informasjon om. Revisjonskriteriet er vurdert som **oppfylt** for den andre undersøkte saken.

For begge sakene er revisors vurdering at skolen **har oppfylt** revisjonskriteriet om å sørge for at involverte elever blir hørt. Som følge av at vi fant informasjon i mappene om at sakene var evaluert er revisors vurdering at Skånland skole **har oppfylt** revisjonskriteriet om å dokumentere hva som faktisk er gjort for å oppfylle tiltaksplikten, herunder hvordan skolen følger opp tiltak, evaluerer virkningen av tiltak.

Sandstrand oppvekstsenter

Revisor gjør vurderinger av skolen i ni saker hvor det var skriftlig aktivitetsplan.

Vi har med bakgrunn i skolens dokumentasjon grunnlag for å belyse tidsbruk fra varsel til skriftlig plan i syv av sakene. For disse syv sakene er revisors vurdering at Sandstrand oppvekstsenter **har oppfylt** revisjonskriteriet om å sørge for at saken undersøkes og at en skriftlig plan utarbeides så snart som mulig. For de to øvrige sakene gjør vi ikke vurdering opp mot revisjonskriteriet om tidsbruk.

Revisors vurdering er at Sandstrand oppvekstsenter for de undersøkte aktivitetsplanene **ikke fullt ut har oppfylt** revisjonskriteriet om hva som skal fremgå av den skriftlige planen. I planene er det informasjon om hvilke problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt og når tiltakene skal gjennomføres og av hvem. Bakgrunnen for trekk i vurderingen er at det i flere av de undersøkte planene ikke var informasjon om evaluering av tiltakene. Som følge av dette har vi også vurdert at skolen **ikke for alle sakene har oppfylt** revisjonskriteriet om å dokumentere hva som faktisk er gjort for å oppfylle tiltaksplikten, herunder hvordan

skolen følger opp tiltak og evaluerer virkningen av tiltak. Det var noen saker hvor vi fant slik dokumentasjon og noen vi ikke gjorde det, og det er bakgrunnen for vurderingen.

Revisors vurdering er at Sandstrand skole **har oppfylt** revisjonskriteriet om å sørge for at involverte elever blir hørt.

Ramsund skole

Revisor gjør vurderinger av to saker fra Ramsund skole. Det var ikke informasjon i saksmappene som ga oss grunnlag for å belyse tidsbruk fra varsel kom inn og til aktivitetsplan var utarbeidet. Vi gjør derfor ikke vurderinger opp mot revisjonskriteriet om å sørge for at saken undersøkes og at en skriftlig plan utarbeides så snart som mulig.

Skolen har for de to planene **oppfylt** revisjonskriteriet om å lage en skriftlig plan hvor det skal fremgå, hvilke problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene og når tiltakene skal evalueres. Revisors vurdering er også at skolen **har oppfylt** revisjonskriteriet om å sørge for at involverte elever blir hørt.

Som følge av ovennevnte og at saksmappene inneholdt informasjon om evaluering av tiltak er revisors vurdering at Ramsund skole for de to undersøkte sakene **har oppfylt** revisjonskriteriet om å dokumentere hva som faktisk er gjort for å oppfylle tiltaksplikten.

Kongsvik skole

For de undersøkte aktivitetsplanene ved Kongsvik skole er revisors vurdering at skolen **har oppfylt** revisjonskriteriet om å sørge for at saken undersøkes og at en skriftlig plan utarbeides så snart som mulig. I samtlige undersøkte planer var det informasjon som gjør at revisors vurdering er at skolen **har oppfylt** revisjonskriteriet om å lage en skriftlig plan hvor det skal fremgå hvilke problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene og når tiltakene skal evalueres. Vi vurderer også at skolen for de undersøkte planene **har oppfylt** revisjonskriteriet om å sørge for at involverte elever blir hørt. Det er revisors vurdering også at skolen for de undersøkte sakene **har oppfylt** revisjonskriteriet om å dokumentere hva som er gjort for å oppfylle tiltaksplikten.

Revisor har for denne delen av undersøkelsen gjort vurderinger av de utledete revisjonskriteriene for hver av skolene. Revisors samlede vurdering er at grunnskolene i Tjeldsund kommune **i stor grad – men ikke fullt ut – har oppfylt** revisjonskriteriet:

«Grunnskolene i Tjeldsund kommune må, i saker hvor tiltaksplikten er utløst:

- Sørge for at saken undersøkes og at en skriftlig plan utarbeides så snart som mulig
- Lage en skriftlig plan hvor det skal fremgå:
 - Hvilke problem tiltakene skal løse
 - Hvilke tiltak skolen har planlagt
 - Når tiltakene skal gjennomføres
 - Hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene
 - Når tiltakene skal evalueres
- Sørge for at involverte elever blir hørt
- Dokumentere hva som faktisk er gjort for å oppfylle tiltaksplikten, herunder hvordan skolen følger opp tiltak, evaluerer virkningen av tiltak og eventuelt legger til/endrer tiltak dersom det er nødvendig».

Dokumentere at rutiner og prosedyrer følges, dokumentere rutiner for evaluering og forbedring

I kapittel 4.1 redegjorde vi for Tjeldsund kommunes formaliserte internkontroll, rutiner og retningslinjer for å sikre at elevenes rettigheter etter opplæringslova kapittel 9 A blir ivaretatt og reglene fulgt. Det sentrale dokumentet er **Retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø** som ble vedtatt av kommunestyret i mai 2020. Retningslinjene har blitt revidert i 2022. Revisors vurdering av de formaliserte rutiner og prosedyrer er i rapportens kapittel 4.2. Der fremkom at etter revisors vurdering har *Tjeldsund kommune* oppfylt revisjonskriteriene om:

- Å ha utarbeidet rutiner og prosedyrer for hvordan skolene skal arbeide for å innfri rettigheter og plikter til elevenes skolemiljø
- Å ha rutiner for å evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll

I kapittel 5 er revisors funn tilknyttet skolenes etterlevelse av retningslinjene. I retningslinjene for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø som er vedtatt av kommunestyret er de ulike delene av aktivitetsplikten beskrevet; følge med, undersøke, gripe inn, varsle og iverksette tiltak. For å sikre seg at skolene og den enkelte med ansvar for å ivareta disse delpliktene gjør dette, må kommunen og skoleledelsen påse at forpliktelsene er gjort kjent for de som arbeider ved skolen. I retningslinjene står det at skolen skal sikre at alle ansatte kjenner til aktivitetsplikten og følger den opp ved mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Fra alle skolene har revisor fått opplyst at retningslinjene er tema blant skolens ansatte. Revisor legger derfor til grunn at denne delen av kommunens retningslinjer følges opp i praksis. Retningslinjene til kommunen inneholder også krav om at hver skole i Tjeldsund kommune har en sosialpedagogisk plan og rutiner. Det står på hvilke områder planen og rutineene skal omhandle.

Våre funn viser at alle skolene har utarbeidet sosialpedagogisk plan slik som de nevnte retningslinjene bestemmer. Det har i løpet av gjennomføringen av denne forvaltningsrevisjonen vært arbeidet med planene ved skolene. Revisor har fått tilsendt planer som har blitt ferdigstilt innen de frister som kommunen selv hadde satt for revidering og ferdigstilling. Vår gjennomgang viser at ikke alle skolenes planer inneholder all informasjon som bestemt i de overordnede retningslinjene. Vi oppsummerer dette i det følgende for hver av skolene:

- *Skånland skoles* plan har ikke konkret informasjon om god klasseledelse, tilsyn i friminutt eller systematisk internkontroll og dokumentasjon av elevenes psykososiale miljø. Det er informasjon om FAU. Andre organer som elevråd, SU og SMU er det ikke informasjon om – utover at disse skal konstitueres. Det inngår informasjon om blant annet hjem/skole-samarbeid, reglementer for orden og trivsel, årshjul, aktiviteter etc.
- I *Grov skoles* plan er det ikke konkret informasjon om god klasseledelse, tilsyn i friminutt eller systematisk internkontroll og dokumentasjon av elevenes psykososiale miljø. Det er informasjon om FAU, men ikke andre organer/råd som elevrådet, SU og SMU. Det inngår informasjon om formålet med planen, forventninger til foresatte/ansatte/elever, tips til foreldre, skole-hjem samarbeid, ordens- og oppføreselsreglement, utvikling av sosial kompetanse, sosialpedagogisk kompetanse Grov skole (inndelt etter tema og klassetrinn), verktøy i sosialpedagogisk arbeid, handlingsplan mot mobbing og årshjul for skolen.
- I *Sandstrand oppvekstsenter*s plan er det ikke konkret informasjon om rutiner for skole-hjem samarbeid, god klasseledelse, tilsyn i friminutt, systematisk internkontroll og dokumentasjon av elevenes psykososiale miljø eller elev- og foreldremedvirkning

gjennom rådsorganer som elevråd, FAU, SU og SMU. Sistnevnte er nevnt i planens innledning med henvisning til at dette fremgår av retningslinjer, men det er ikke nærmere informasjon om skolens rutiner for dette i planen. Skolens plan inneholder informasjon om retningslinjene den bygger på og overordnede prinsipper for skolemiljø og skolens praksis. Videre inneholder planen sosialpedagogiske mål innenfor ulike tema og aktivitetsplan for skolen.

- *Kongsvik skoles* plan inneholder samme opplysninger som Sandstrand oppvekstsenters plan.
- I *Ramsund skoles* plan er det ikke konkret informasjon om rutiner gjeldende for skole-hjem samarbeid, tilsyn i friminutt, systematisk internkontroll og dokumentasjon av elevenes psykososiale miljø eller elev- og foreldremedvirkning gjennom rådsorganer. Det inngår informasjon om aktiviteter og tiltak opp mot personalet.

Brukermedvirkning i form av formelle organer og informasjon er ikke fullt ut beskrevet i skolens planer slik som bestemt i de overordnede retningslinjene. Våre undersøkelser viser at i praksis er i all hovedsak dette ivaretatt. Dokumenter fra skolen viser hvilke organer som er opprettet, hvem de består av og hvilke saker som er behandlet.

Tjeldsund kommunes retningslinjer for trygt og godt skolemiljø inneholder også føringer til skolene om tiltak de skal ha. Ikke alle skolene har dokumentert hvordan tilsynsordningen praktiseres, men vi har fått informasjon som synliggjør at dette blir gjennomgått blant personalet. Når det gjelder ulike former for undersøkelser blant elever er det dokumentert fra alle skolene at dette gjennomføres og at resultatene blir gjennomgått blant elever, foreldre og personalet på ulike måter.

Revisors vurdering er at Tjeldsund kommune **ikke fullt ut har oppfylt** revisjonskriteriet om å kunne dokumentere at rutiner og prosedyrer for hvordan skolene skal arbeide for å innfri rettigheter og plikter til elevens skolemiljø blir fulgt. Tjeldsund kommune har politisk forankret hvilke rutiner og retningslinjer som gjelder for kommunens arbeid på området. I dette dokumentet gis det føringer til hver enkelt av skolene i kommunen. Bakgrunnen for at vi har vurdert at revisjonskriteriet ikke er fullt ut oppfylt er at skolene ikke kan dokumentere å ha fulgt opp alle føringene i de overordnede retningslinjene. Våre undersøkelser viser at skolene sikrer at ansatte, foreldre og elever får informasjon og det er opprettet organer for å sikre brukermedvirkning. Vår undersøkelse viser enkelte avvik fra regelverket når det gjelder tiltaksplikten og dette har vi også vektlagt i vår vurdering under revisjonskriteriet om å dokumentere at rutiner og prosedyrer blir fulgt.

Som redegjort for vedtok kommunestyret «Retningslinjer for et trygt og godt skolemiljø ved skolene i Tjeldsund kommune» i 2020. Disse retningslinjene har gitt føringer for skolene i deres skolemiljøarbeid. Vår undersøkelse viser at skolene bruker disse retningslinjene, jf. våre redegjørelser for at retningslinjene gjøres kjent for ansatte, foreldre og elever. Vi er forelagt møtereferat fra rektormøte våren 2021 som viste at evaluering og revidering av «retningslinjer for et trygt og godt skolemiljø ved skolene i Tjeldsund kommune» var gjort som forutsatt. Denne ble også revidert i juni 2022, og gjeldende retningslinjer er datert 16.6.2022. Revisors vurdering er at Tjeldsund kommune **har oppfylt** revisjonskriteriet om å kunne dokumentere at rutiner for å evaluere og eventuelt forbedre internkontrollen blir fulgt.

5.8 Revisors konklusjon

Med henvisning til revisors funn og vurderinger er revisors konklusjon på problemstilling 1 at **Tjeldsund kommunes arbeid med grunnskoleelevenes psykososiale miljø i stor grad er i tråd med gjeldende regelverk og anbefalinger på området.**

6 ARBEIDSMILJØET VED GRUNNSKOLENE

Hvordan opplever de ansatte ved Tjeldsund kommunes grunnskoler arbeidsmiljøet?

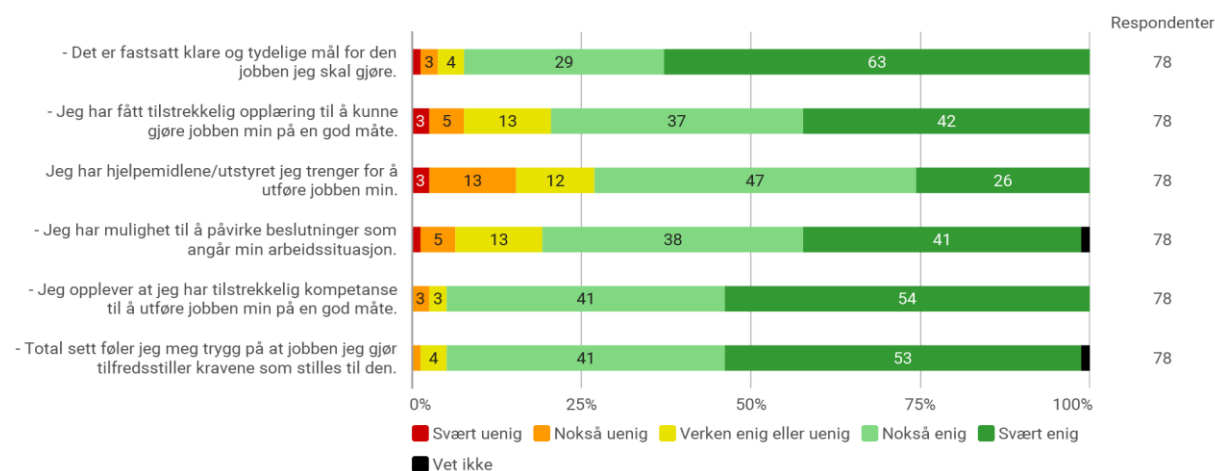
Som redegjort for i kapittel 3, har vi gjennomført en spørreundersøkelse blant ansatte med tjenestested ved grunnskolene i Tjeldsund kommune. Totalt var det 83 av 96 inviterte som besvarte undersøkelsen, noe som gir en svarprosent på 81.

I dette kapittelet presenterer vi resultatene fra spørreundersøkelsen. Vi presenterer samlet svarfordeling blant alle respondenter, og gjennomsnittskåren ved det enkelte tjenestested (skole). Det kan være forskjeller i resultatene mellom tjenestestedene, og der det er relevant kommenterer vi slike forskjeller.

I spørreundersøkelsen ble respondentene bedt om å besvare de fleste spørsmålene med svaralternativer. Hvert svaralternativ er tilordnet en tallverdi, som danner grunnlaget for gjennomsnittskåren. I tillegg var det mulighet til å utdype svarene gjennom fritekstkommentarer i spørreundersøkelsen.

I spørreundersøkelsen ble respondentene bedt om å angi om de var enige eller uenige i seks forskjellige påstander om sin arbeidshverdag. Påstandene og hvordan respondentene svarte fremgår av tabell 3.

Tabell 3: Angi hvorvidt du er enig eller uenig i følgende påstander om din arbeidshverdag:

Svarene til respondentene som fremgår av tabell 3, viser at et stort flertall var *nokså enig* eller *svært enig* i samtlige av påstandene. Flertallet av respondentene var dermed *nokså enige* eller *svært enige* i at det er fastsatt klare og tydelige mål for jobben de skal gjøre, at de har fått tilstrekkelig opplæring til å gjøre jobben på en god måte, at de har hjelpemidlene de trenger for å utføre jobben sin, at de har mulighet til å påvirke beslutninger som omhandler sin arbeidssituasjon, at de opplever å ha tilstrekkelig kompetanse til å utføre jobben sin på en god måte og at de føler seg trygge på at jobben de gjør tilfredsstillende kravene som stilles til jobben.

Resultatene i tabell 3 viser at alle svaralternativer ble brukt av respondentene i besvarelsen av de fire første påstandene. På de to siste påstandene har ingen oppgitt at de er *svært uenig*, mens øvrige svaralternativer er benyttet. Flertallet var altså nokså enige eller svært enige, men det er også respondenter som har svart med de andre svaralternativene. Det er dermed ikke alle som

opplever at det er fastsatt klare og tydelige mål for jobben, opplever å ha fått tilstrekkelig opplæring, at de har hjelpemidlene/utstyret de trenger for å utføre jobben eller har mulighet til å påvirke beslutninger som angår sin arbeidssituasjon.

Gjennomsnittskåren på de seks påstandene, både samlet blant alle respondentene og ved den enkelte skole, fremgår av tabell 4. Skalaen er 1,0 til 5,0 og 5 er den høyeste skåren. Bakgrunnsfargen i oversikten indikerer hvilket svaralternativ gjennomsnittet ligger nærmest, hvor en sterk grønnfarge indikerer at gjennomsnittet er svært enig i påstanden, en svakere grønnfarge indikerer at respondentene er nokså enig og en gul farge indikerer at respondentene verken er enig eller uenig i påstanden.

Tabell 4: Gjennomsnittskår for de ulike påstandene per skole

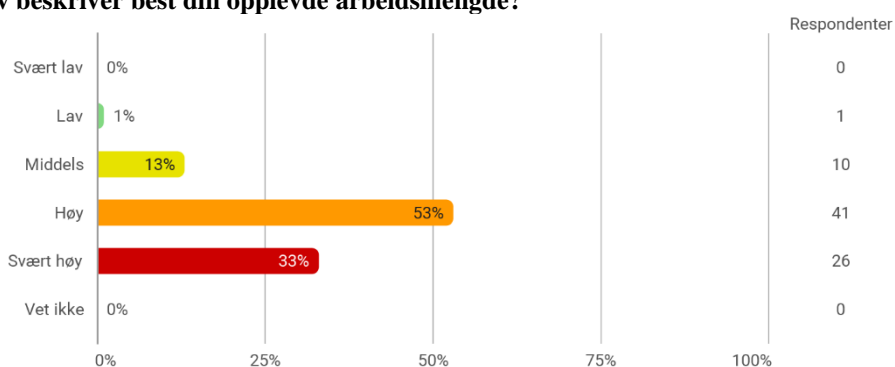
Påstand	Kongsvik skole	Grov skole	Ramsund skole	Sandstrand oppvekstsenter	Skånland skole	Totalt gjennomsnitt
<i>Det er fastsatt klare og tydelige mål for jobben jeg skal gjøre</i>	4,7	4,8	4,3	4,3	4,5	4,5
<i>Jeg har fått tilstrekkelig opplæring til å kunne gjøre jobben min på en god måte</i>	4,5	4,5	4,0	4,7	3,7	4,1
<i>Jeg har hjelpemidlene /utstyret jeg trenger for å utføre jobben min</i>	4,5	3,7	3,4	4,3	3,7	3,8
<i>Jeg har mulighet til å påvirke beslutninger som angår min arbeidssituasjon</i>	4,5	4,3	3,6	3,8	4,3	4,1
<i>Jeg opplever at jeg har tilstrekkelig kompetanse til å utføre jobben min på en god måte</i>	4,5	4,6	4,6	4,3	4,4	4,5
<i>Totalt sett føler jeg meg trygg på at jobben jeg gjør tilfredsstillende kravene som stilles til den</i>	4,4	4,6	4,7	4,7	4,3	4,5

Ved Kongsvik og Grov skole lå gjennomsnittskåren nærmest svaralternativet *svært enig* på de fleste påstandene. For Skånland skole, Ramsund skole og Sandstrand oppvekstsenter lå gjennomsnittskåren på de fleste påstandene nærmest svaralternativet *nokså enig*. Som tabellen viser, har Ramsund skole den laveste gjennomsnittskåren tilknyttet en påstand: «*Jeg har hjelpemidlene /utstyret jeg trenger for å utføre jobben min*». På denne påstanden var gjennomsnittskåren 3,4, som ligger nærmest svaralternativet *verken enig eller uenig*.

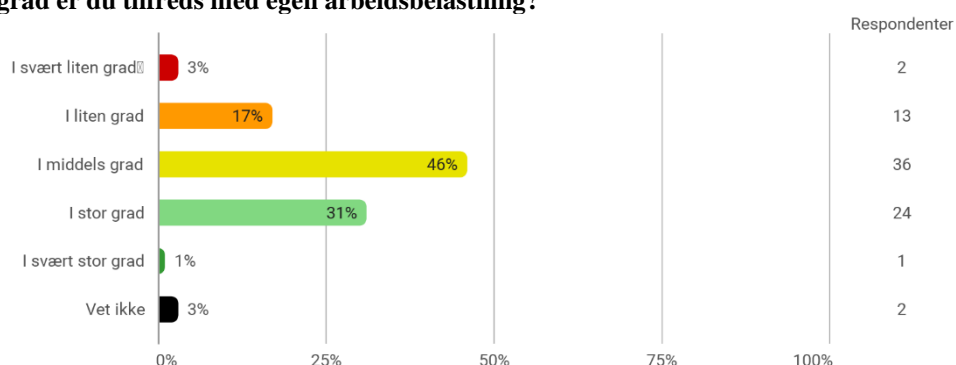
Respondentene kunne gjennom fritekstkommentarer utdype svarene sine på spørsmålene som fremgår av tabell 3. Revisor gjengir ikke konkrete fritekstkommentarer, men videreformidler budskapet fra disse. Det ble totalt gitt 13 fritekstkommentarer, og ni av disse omhandler mangel på lærebøker, tilstrekkelig utstyr, kursing og problemer med IKT-utstyr eller annen utdatert hardware på skolene. Enkelte viste til at det er økonomiske årsaker til at det ikke er tilstrekkelig utstyr. Andre forhold som benevnes av respondentene, er at det hender at ansatte underviser i fag en ikke besitter kompetanse i og at en opplever at skolen styres fra kommunenivå med lite rom for å bestemme på den enkelte arbeidsplass.

Svarfordelingen på spørsmål om opplevd arbeidsmengde og tilfredshet med egen arbeidsbelastning fremgår av tabell 5 og 6.

Tabell 5: Hvilket alternativ beskriver best din opplevde arbeidsmengde?

Tabell 6: I hvor stor grad er du tilfreds med egen arbeidsbelastning?

Gjennomsnittskåren blant respondentene på spørsmålet om hvilket alternativ som best beskriver deres arbeidsmengde var 4,2 av 5. Gjennomsnittskåren ligger nærmest svaralternativet *høy*. Av svarene til respondentene på spørsmålet som fremgår av tabell 5 ser vi at 86 % av respondentene opplever sin arbeidsmengde som *høy* eller *svært høy*. 13 % av respondentene opplever at deres arbeidsmengde er *middels* og en prosent opplever sin arbeidsmengde som *lav*. Respondentene ble også stilt spørsmålet *I hvor stor grad er du tilfreds med egen arbeidsbelastning?* Svarene til respondentene på dette spørsmålet fremgår av tabell 6. Som det fremgår av tabellen, var *i middels grad* det hyppigst valgte svaralternativet og gjennomsnittsskåren på 3,1 tilsvarer også dette svaralternativet. I tabellen nedenfor er samlet gjennomsnittsskår blant respondentene og gjennomsnittskåren ved den enkelte skole på de to spørsmålene presentert.

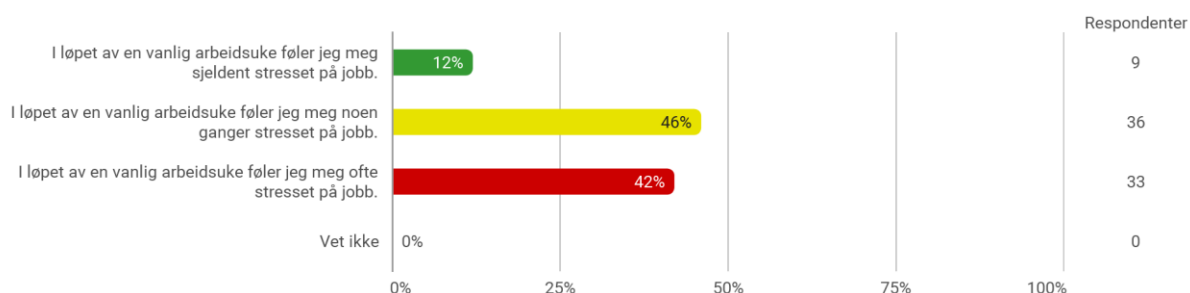
Tabell 7: Oversikt gjennomsnittskår fra tabell 5 og 6:

Spørsmål	Kongsvik skole	Grov Skole	Ramsund skole	Sandstrand oppvekstsenter	Skånland skole	Totalt gjennomsnitt
Hvilket alternativ beskriver best din opplevde arbeidsmengde?	3,9	4,1	4,4	4,7	4,1	4,2
I hvor stor grad er du tilfreds med egen arbeidsbelastning?	3,6	2,9	3,1	2,8	3,1	3,1

Respondentene ved fire av fem skoler opplever gjennomsnittlig arbeidsmengden som *høy*. Videre viser gjennomsnittsskåren at respondentene ved Sandstrand oppvekstsenter opplevelse av arbeidsmengden er nærmest svaralternativet *svært høy*. Ved Kongsvik skole ligger gjennomsnittsskåren nærmest svaralternativet *i stor grad* på spørsmål om i hvor stor grad respondentene er tilfredse med egen arbeidsbelastning, samtidig som de opplever arbeidsmengden som *høy*. De øvrige skolenes gjennomsnitt ligger nærmest svaralternativet *i middels grad* på spørsmålet om i hvilken grad de er tilfredse med egen arbeidsbelastning. Dette gjelder også for Sandstrand oppvekstsenter hvor gjennomsnittet på det foregående spørsmålet om opplevd arbeidsmengde var nærmest svaralternativet *svært høy*.

Videre i spørreundersøkelsen fikk respondentene spørsmål om opplevd stress i løpet av en vanlig arbeidsuke.

Tabell 8: Hvilket utsagn passer best?

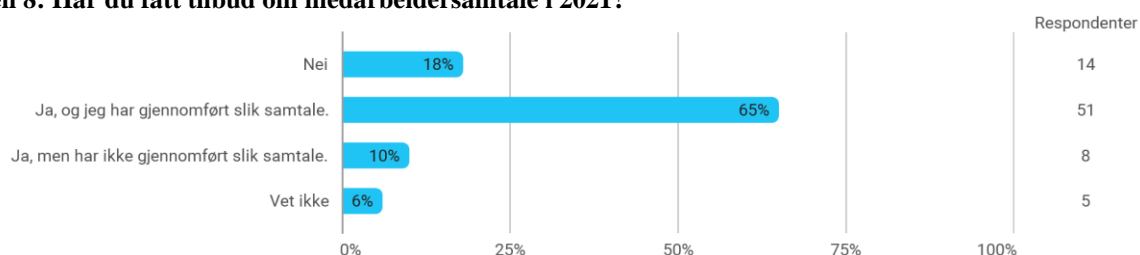
12 % av respondentene valgte svaralternativet «I løpet av en vanlig arbeidsuke føler jeg meg sjeldent stresset på jobb.» Det hyppigst valgte svaralternativet var at respondentene noen ganger føler seg stresset på jobb i løpet av en vanlig arbeidsuke, og 42 % føler seg ofte stresset på jobb i løpet av en vanlig arbeidsuke.

Gjennomsnittet fra Kongsvik skole lå på 2,1. Ramsund skole og Sandstrand oppvekstsenter hadde begge gjennomsnitt på 2,3. Skånland skoles gjennomsnitt var på 2,4. For disse fire skolene ligger gjennomsnittet nærmest svaralternativet «I løpet av en vanlig arbeidsuke føler jeg meg noen ganger stresset på jobb». Gjennomsnittet fra Grov skole var på 2,5, og er nærmest svaralternativet «I løpet av en vanlig uke føler jeg meg ofte stresset på jobb».

Respondentene fikk anledning til å utdype sine svar til spørsmålene som er presentert i tabell 6, 7 og 8 som omhandler opplevd arbeidsmengde, arbeidsbelastning og stress. 15 respondenter benyttet muligheten til å utdype sine svar. Tolv av dem har i sine svar pekt på at det er en høy arbeidsmengde, og flere av dem trekker frem ulike aspekter ved arbeidsoppgavene som er stressende eller belastende. I grove trekk er inspeksjoner, sykefravær og mangel på vikarer samt økt arbeidsmengde som følge av dette trukket fram av respondentene. Noen av respondentene melder om at deres arbeidssituasjon er svært krevende, og at det ikke er nok tid til å gjennomføre alle arbeidsoppgavene som en har. Enkelte viste til at en i læreryrket må være klar til å ta ting på sparket, og en respondent ga uttrykk for at stresset var overkommelig og at det alltid er hjelp å få ved behov.

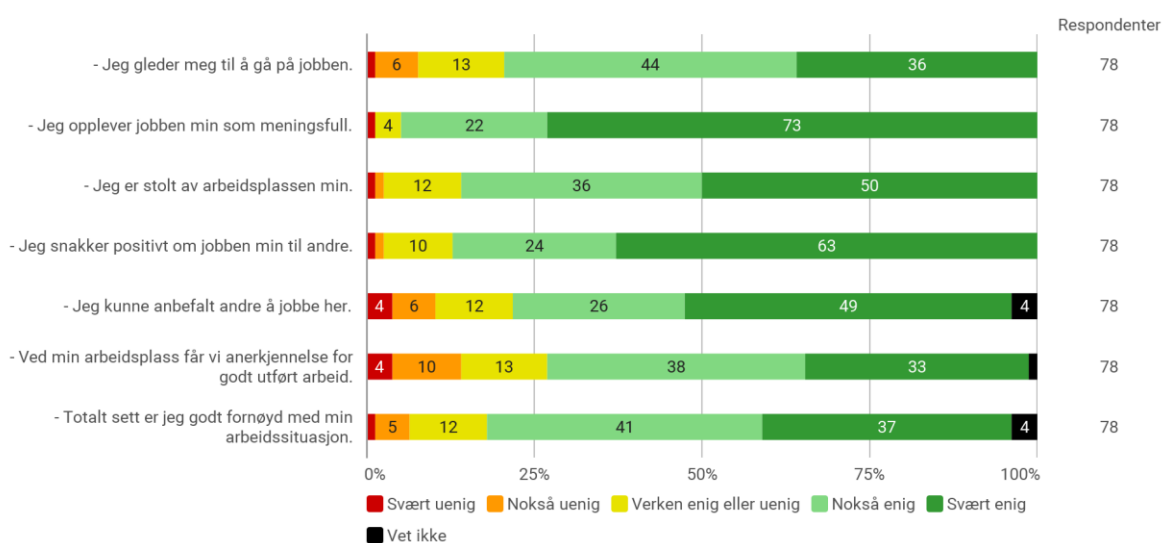
Respondentene fikk videre i undersøkelsen spørsmål om de har fått tilbud om medarbeidersamtale i 2021. Svarene fremgår av tabell 8.

Tabell 8: Har du fått tilbud om medarbeidersamtale i 2021?

18 % av respondentene svarte at de ikke har hatt det, og 10 % svarte at de har fått tilbud om å gjennomføre medarbeidersamtale, men hadde ikke gjort det. Flertallet av respondentene, har gjennomført medarbeidersamtale i løpet av 2021. 6 % av respondentene benyttet seg av svaralternativet *vet ikke*. Spørreundersøkelsen har blitt sendt til alle ansatte ved grunnskolene i Tjeldsund kommune. Dette innebærer at også vikarer har kunnet besvare arbeidsmiljøundersøkelsen. Revisor vet ikke hvorvidt de ansatte som ikke har fått tilbud om medarbeidersamtale er faste ansatte, vikarer eller tilkallingsvikarer e.l. Det er også ansatte som har jobbet ved skolen i mindre enn to år, og blant disse kan det være ansatte som har jobbet i mindre enn et år/for kort tid til at det hadde vært aktuelt med medarbeidersamtale på tidspunktet de besvarte spørreundersøkelsen.

Videre i spørreundersøkelsen ble respondentene bedt om å angi hvor enige de var i seks påstander knyttet til arbeidsglede og arbeidssituasjon. Tabell 10 viser svarfordelingen blant respondentene for disse seks påstandene.

Tabell 10: Angi hvorvidt du er enig eller uenig i følgende påstander:

Svarfordelingen i tabell 10 viser at flertallet av respondentene har valgt svaralternativene *nokså enig* eller *svært enig* på alle påstandene. Gjennomsnittskåren viser at respondentene gjennomsnittlig er *svært enige* i påstandene om at de opplever jobben sin som meningsfull og at de snakker positivt om jobben sin til andre. For de andre påstandene tilsvare gjennomsnittskåren svaralternativet *nokså enig*.

Det var noe variasjon i hvor enig respondentene var i de ulike påstandene. Til påstanden om en opplever jobben sin som meningsfull ser vi at det bare er fem prosent av respondentene som valgte et annet alternativ enn *nokså enig* og *svært enig*. Påstanden om at en får anerkjennelse for godt utført arbeid er det en litt større andel av respondentene som ikke kjenner seg igjen i.

I oversikten nedenfor har revisor gjengitt gjennomsnittsskåren²⁰ på de ulike spørsmålene fra tabell 10.

Tabell 11: Oversikt gjennomsnittsskår fra tabell 10

Påstand	Kongsvik skole	Grov skole	Ramsund skole	Sandstrand oppvekstsenter	Skånland skole	Totalt gjennomsnitt
<i>Jeg gleder meg til å gå på jobben</i>	4,4	3,9	3,7	4,2	4,2	4,1
<i>Jeg opplever jobben min som meningsfull</i>	4,7	4,5	4,6	4,8	4,7	4,7
<i>Jeg er stolt av arbeidsplassen min</i>	4,7	4,5	4,1	4,8	4,1	4,3
<i>Jeg snakker positivt om jobben min til andre</i>	4,7	4,3	4,4	5,0	4,4	4,5
<i>Jeg kunne anbefalt andre å jobbe her</i>	4,4	4,2	3,7	4,6	4,1	4,1

²⁰ På en skala fra 1,0 til 5,0. Fem er den høyest mulige skåren. Bakgrunnsfargen i oversikten indikerer hvilket svaralternativ gjennomsnittet ligger nærmest, hvor en sterk grønnfarge indikerer at gjennomsnittet er svært enig i påstanden og en svakere grønnfarge indikerer at respondentene er nokså enig.

Ved min arbeidsplass får vi anerkjennelse får godt utført arbeid	4,1	3,9	3,6	4,3	3,9	3,9
Totalt sett er jeg fornøyd med min arbeidssituasjon	4,4	4,2	4,1	4,0	4,0	4,1

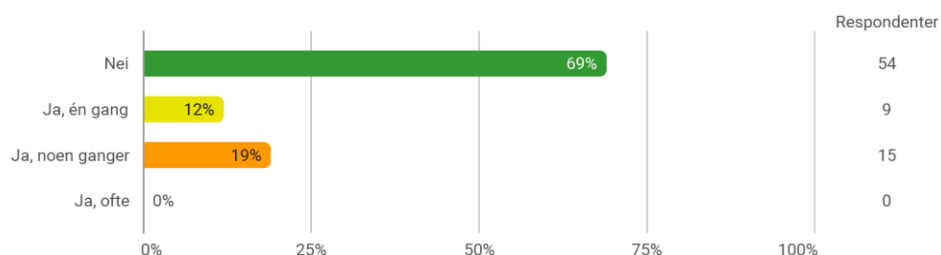
Som oversikten ovenfor viser er det samlede gjennomsnittet for alle respondentene totalt sett mellom 3,9 og 4,7 på de ulike påstandene. Dette viser at de aller fleste respondentene kjente seg igjen i, og var enige i, de ulike påstandene som ble fremmet om deres arbeidssituasjon. Svarene fra respondentene viser også at det er et lite mindretall av respondentene som var svært uenige i noen av påstandene som ble fremmet om sin arbeidssituasjon.

Gjennomsnittsskåren blant respondentene ved den enkelte skole ligger nærmest svaralternativene *nokså enig* og *svært enig* på samtlige av påstandene. Som oversikten viser, var det noe variasjon i gjennomsnittsskåren mellom de enkelte skolene på påstandene. Ramsund skole har lavest gjennomsnittsskår på påstandene om å glede seg til å gå på jobben, anbefale andre å jobbe ved skolen og at ansatte får anerkjennelse for godt utført arbeid.

Dersom respondentene ønsket å utdype svarene sine til de ulike utsagnene hadde de mulighet til å gjøre dette i form av fritekstkommentar. Totalt benyttet 15 av respondentene seg av denne muligheten. Flere av respondentene skriver i sine utdypninger om at det er ulike situasjoner som påvirker arbeidssituasjonen deres enten i positiv retning eller i negativ retning. Forhold som er kommentert som negative eller utfordrende i arbeidssituasjonen er dårlig samarbeid med ledelsen, mangel på dialog og/eller anerkjennelse fra skoleeier-nivå og ressursmangel. Belastningen den enkelte arbeidstaker har ved oppgaver som inspeksjon trekkes også frem. Dette viser en respondent til reduserer tiden ansatte har til pause og til å treffe kollegaer. En annen respondent viser til et behov for forutsigbarhet med tanke på administrativ tid. I sine svar har andre respondenter trukket frem at jobben som har blitt gjort med å løfte det samiske har hatt betydning for at en trives bedre på jobb. Andre har igjen vist til at arbeidsmiljøet på skolen sin er godt, men at jobben medfører mye stress. Enkelte har vist til at mangel på forutsigbarhet kan være utfordrende og at når arbeidssituasjonen er stabil er trivselen god.

Respondentene fikk videre i undersøkelsen spørsmål om de har opplevd vold i sin arbeidshverdag. I undersøkelsen definerte revisor vold slik: *Ulike typer vold og trusler kan være fysisk vold, psykisk vold, seksuell vold og latent vold. Latent vold handler om redselen for at en potensiell vold- eller trusselsituasjon kan oppstå. Vi ber deg her tenke på både ansatte, ledelsen, foresatte og elever.* Resultatene på spørsmålet er presentert i tabell 12.

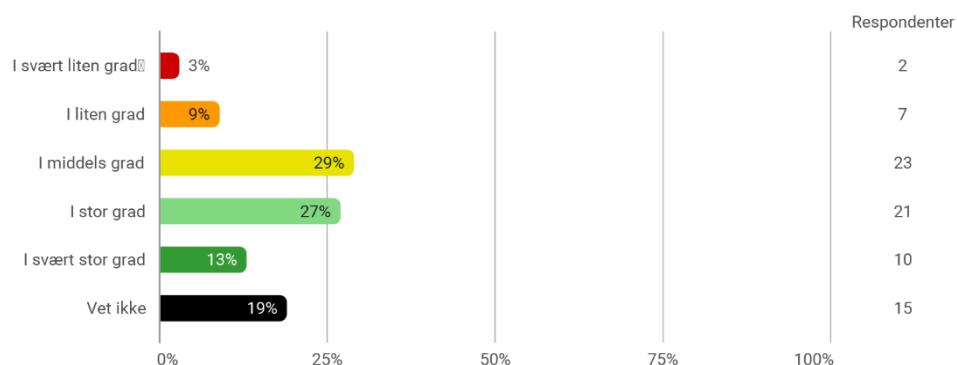
Tabell 12: Har du i løpet av de to siste årene opplevd slik vold jf. definisjonen over i din arbeidshverdag?

Det store flertallet av respondentene, 69 %, har svart at de ikke har opplevd vold i sin arbeidshverdag de siste to årene. Samtidig har 31 % av respondentene svart at de har opplevd dette, hvorav 19 % har opplevd det flere ganger. Ingen har svart at de ofte har opplevd vold.

Revisor har også gjennomgått resultatene for den enkelte skole. Disse viser at respondentene ved Kongsvik skole i størst grad har opplevd vold, mens ansatte ved Grov skole i minst grad har opplevd vold i sin arbeidshverdag.

Tabell 13: Opplever du at din arbeidsgiver arbeider forebyggende for at du som arbeidstaker skal beskyttes mot slik vold jf. definisjonen øverst?

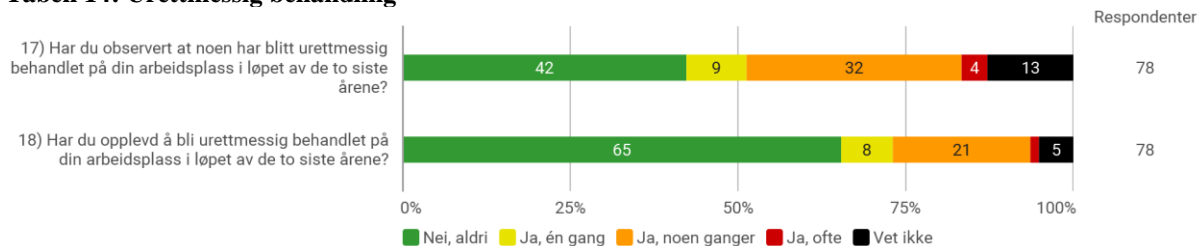

Av tabell 13 fremgår oppfølgingsspørsmålet som vi stilte til respondentene. Gjennomsnittskåren på dette spørsmålet, om i hvor stor grad respondentene opplever at arbeidsgiver arbeider forebyggende for at de som arbeidstakere skal beskyttes mot vold, endte på 3,5 av 5. Gjennomsnittet er således nærmest svaralternativet *i stor grad*. Hele 19 % av respondentene har valgt svaralternativet *vet ikke*. Revisor anser at en mulig forklaring på den høye andelen som svarte *vet ikke* kan være at ikke alle ansatte er involvert i HMS og ikke har gode nok forutsetninger for å svare. Det var 29 % som oppga å oppleve at arbeidsgiver *i middels grad* arbeider forebyggende, og 27 % opplever at arbeidsgiver *i stor grad* arbeider forebyggende.

Gjennomsnittsskåren per skole er presentert nedenfor, med svaralternativet denne ligger nærmest i parentes:

- Grov skole: 3,7 (i stor grad)
- Sandstrand oppvekstsenter: 3,6 (i stor grad)
- Skånland skole: 3,6 (i stor grad)
- Ramsund skole: 3,4 (i middels grad)
- Kongsvik skole: 2,9 (i middels grad)

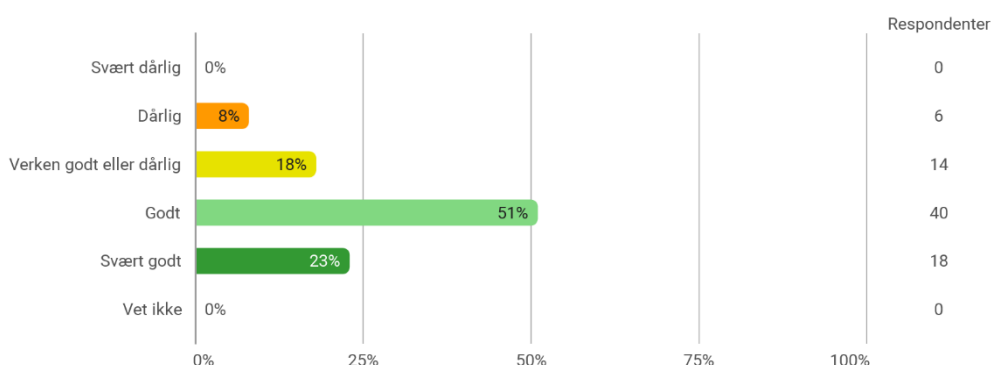
Gjennomsnittet på Kongsvik skole på spørsmål presentert i tabellene 12 og 13 ovenfor viser at de både opplever mer vold og ikke opplever at sin arbeidsgiver arbeider forebyggende i like stor grad som de andre respondentene ved øvrige skoler i kommunen.

Tabell 14: Urettmessig behandling

Respondentene ble spurt om de noen gang har observert at noen har blitt behandlet urettmessig på sin arbeidsplass i løpet av de to siste årene, og om de selv har opplevd å bli urettmessig behandlet på arbeidsplassen i løpet av de to siste årene. Revisor hadde i spørreundersøkelsen gitt følgende definisjon av urettmessig behandlet: *Her tenker vi på negativ og urettmessig forskjellsbehandling enten fra ledelse eller andre ansatte. Dette inkluderer ikke misnøye rundt lønnsoppgjør eller andre sentralt forhandlede problemstillinger.* Tretten prosent av respondentene valgte svaralternativet *vet ikke* på det første spørsmålet som fremgår av tabell 14. Fem prosent valgte svaralternativet *vet ikke* på det andre spørsmålet som fremgår av tabell 14.

På spørsmål om respondentene selv har opplevd å bli urettmessig behandlet på sin arbeidsplass i løpet av de to siste årene har 65 % av dem valgt svaralternativet *nei, aldri*. Åtte prosent valgte svaralternativet *ja, én gang* og 21 % valgte svaralternativet *ja, noen ganger*.

Respondentene fikk også mulighet til å utdype sine svar på disse spørsmålene med et fritekstspørsmål. Det var totalt tolv respondenter som benyttet seg av denne muligheten. Noen av disse har benyttet seg av muligheten til å redegjøre for sine syn på sine arbeidssituasjoner, og påpeker at det er flere forhold som oppleves som uheldig. Enkelte har oppgitt konkrete situasjoner hvor de selv har opplevd å bli forskjellsbehandlet, eller har sett andre bli det. Dårlige prosesser og manglende medvirkning er også forhold som blir poengtert av noen av respondentene. En respondent viser til at vedkommende har opplevd forskjellsbehandling, og en annen viser til at uklarheter i kommunens permisjonsregler fører til urettferdig behandling av de ansatte som ikke får innvilget permisjoner. To av respondentene som har valgt å skrive utdypende kommentarer er fornøye med situasjonen slik den er på sin arbeidsplass nå.

Tabell 15: Hvordan opplever du det psykososiale arbeidsmiljøet på din arbeidsplass?

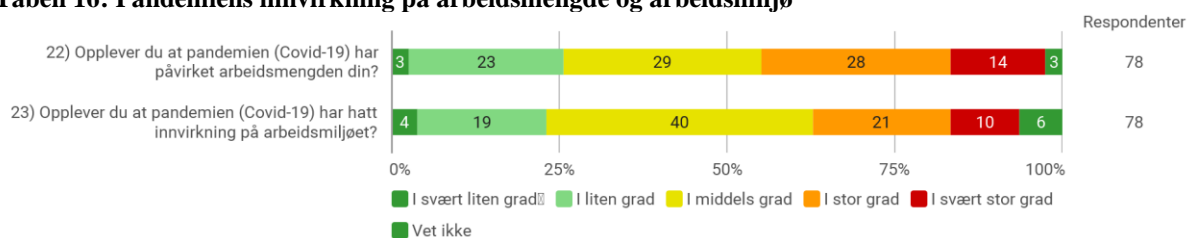
I spørreskjemaet var det tatt inn følgende tekst om psykososialt arbeidsmiljø: «*Psykososialt arbeidsmiljø dreier seg om psykologiske og sosiale forhold ved arbeidet, altså faktorer knyttet til blant annet mellommenneskelige relasjoner og trivsel.*» Gjennomsnittskåren på spørsmålet endte på 3,9. Gjennomsnittet ligger dermed nærmest svaralternativet *godt*.

Det er ingen av respondentene som har benyttet svaralternativet *svært dårlig*. Åtte prosent har valgt svaralternativet *dårlig*, 18 % har valgt *verken godt eller dårlig*, 51 % har valgt alternativet *godt* og 23 % har valgt alternativet *svært godt*. At svaralternativet *dårlig* har fått tilslutning av åtte prosent av respondentene, viser at det er noen som opplever at det psykososiale arbeidsmiljøet på arbeidsplassen har utfordringer.

På fire av skolene ligger gjennomsnittskåren nærmest svaralternativet *godt*. Dette gjelder for Kongsvik skole, Grov skole, Sandstrand oppvekstsenter og Skånland skole, som har gjennomsnittsskår på henholdsvis 4,4, 3,6, 4,3 og 4,1. Ved Ramsund skole ligger gjennomsnittskåren på 3,3 som er nærmest svaralternativet *verken godt eller dårlig*. I et påfølgende fritekstspørsmål fikk respondentene spørsmålet *Er det noe etter ditt syn som kan forbedre det psykososiale arbeidsmiljøet ved din arbeidsplass?* Nitten respondenter besvarte dette spørsmålet. Tid og midler til å gjennomføre sosiale tiltak på arbeidsplassen ble trukket frem av en respondent. Andre viste til at det er viktig at flere av de ansatte tar ansvar for trivselen på jobb, eller sagt med andre ord at flere blir med å dra lasset. Muligheten for å omgås med sine kollegaer i løpet av en arbeidsdag vises det også til av flere av respondentene. Noen av respondentene viser til at de opplever at det er lite takhøyde på sin arbeidsplass, og viser til at ledelsen på arbeidsstedet sitt er bakgrunnen for sine svar på dette spørsmålet.

I spørreskjemaet fikk respondentene også spørsmålene *Opplever du at pandemien (Covid-19) har påvirket arbeidsmengden din* og *Opplever du at pandemien (Covid-19) har hatt innvirkning på arbeidsmiljøet?* Respondentene kunne velge mellom svaralternativene i svært liten grad, i liten grad, i middels grad, i stor grad og i svært stor grad.

Tabell 16: Pandemiens innvirkning på arbeidsmengde og arbeidsmiljø

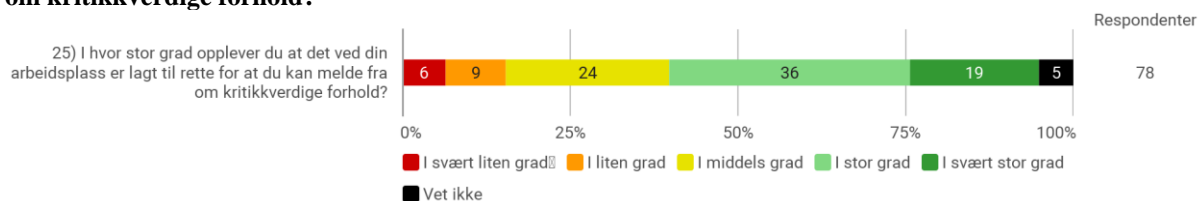
Som tabell 16 viser har respondentene delt seg i relativt jevnstore grupper rundt svaralternativene *i liten grad*, *i middels grad* og *i stor grad*. Bare tre prosent av respondentene opplever at pandemien *i svært liten grad* har påvirket arbeidsmengden, mens 14 prosent har motsatt opplevelse, altså at pandemien *i svært stor grad* har påvirket arbeidsmengden. Gjennomsnittet totalt sett ligger nærmest svaralternativet *i middels grad*. Gjennomsnittet per skole på spørsmålet om hvorvidt de ansatte opplever at pandemien har påvirket arbeidsmengden deres er som følger:

- Kongsvik 2,9
- Grov skole 3,7
- Ramsund skole 3,6
- Sandstrand oppvekstsenter 2,8
- Skånland skole 3,1.

For Kongsvik skole, Sandstrand oppvekstsenter og Skånland skole ligger gjennomsnittene nærmest svaralternativet *i middels grad*. For skolene Ramsund og Grov ligger gjennomsnittene deres nærmest svaralternativet *i stor grad*.

Respondentene fikk også mulighet til å utdype svarene sine til spørsmålene de ble stilt om pandemien. Ni respondenter benyttet seg av denne muligheten til å gi en fritekstkommentar. Åtte av dem viser til at pandemien førte til ekstra belastninger i form av økte arbeidsoppgaver eller stress tilknyttet smittesituasjon og fravær av ansatte. Den siste respondenten kommenterte at vedkommende var vikar og ikke hadde forutsetninger for å besvare spørsmålet.

Tabell 17: I hvor stor grad opplever du at det ved din arbeidsplass er lagt til rette for at du kan melde fra om kritikkverdige forhold?

Til spørsmålet som fremgår av tabellen ovenfor fikk respondentene følgende forklarende tekst: «Med kritikkverdige forhold mener vi følgende: Forhold som arbeidstakeren blir kjent med gjennom arbeidsforholdet og som er eller kan være i strid med:

-Lover og regler.

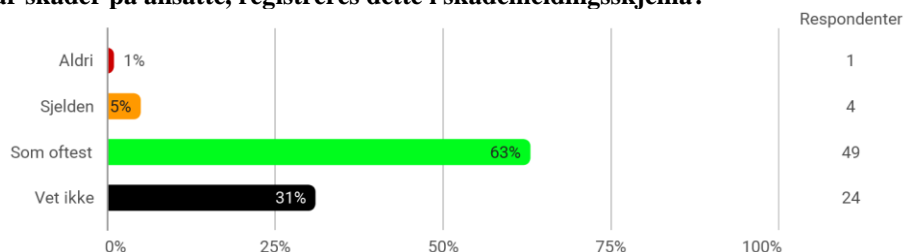
-Virksomhetens retningslinjer.

-Alminnelig oppfatning av hva som er forsvarlig eller etisk akseptabelt.»

Samlet gjennomsnitt lå på 3,6 for alle respondenter. Dette ligger nærmest svaralternativet *i stor grad*. Femten prosent av respondentene har valgt enten alternativet *i svært liten grad* eller *i liten grad*. For tre av skolene ligger gjennomsnittet nærmest svaralternativet *i middels grad*. Dette gjelder for Kongsvik skole (3,1), Grov skole (3,4) og Ramsund skole (3,4). Gjennomsnittet til både Skånland skole og Sandstrand oppvekstsenter er 3,8, og nærmest svaralternativet *i stor grad*.

Respondentene fikk mulighet til å utdype svaret sitt i fritekstfelt. Det var seks av respondentene som valgte å benytte seg av denne muligheten. En av dem opplever i varierende grad at det er lagt til rette for å melde fra om kritikkverdige forhold, og at det ikke er tydelig hvordan en skal gå frem for å varsle. En viste til at avvikssystemet er operativt, og en annen viste til at det er fokus på dette flere ganger i løpet av et skoleår i kollegiet. To respondenter viste til at det ikke er lagt til rette for å melde slike saker, eller at det ikke finnes rutiner for å melde slike saker. To av respondentene viste til at det ikke var takhøyde for å gi slike tilbakemeldinger på sine arbeidsteder.

Tabell 18: Hvis det oppstår skader på ansatte, registreres dette i skademeldingsskjema?

Ved en inkurie har svaralternativet *alltid* falt ut fra spørsmålet som fremgår av tabell 18. Dette innebærer at en ikke kan utelukke at respondenter som ville valgt dette svaralternativet enten har valgt å benytte seg av svaralternativet *Som oftest* eller *Vet ikke*. Som oversikten viser var det bare en respondent som valgte svaralternativet *aldri* og fire respondenter som valgte

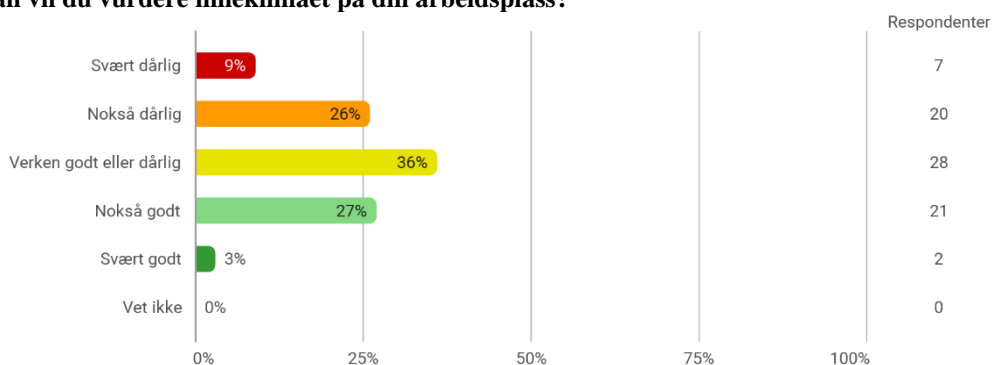
svaralternativet *sjelden*. At en så stor andel som 31 prosent har valgt svaralternativet *vet ikke* kan indikere at rutiner for å anvende skademeldingsskjema ikke er kjent, eller at dette er en problemstilling som sjelden materialiserer seg.

Videre i spørreundersøkelsen fikk respondentene spørsmål om inneklimate. I spørreskjemaet fikk respondentene presisering av hva som menes med inneklimate i denne sammenheng: «Inneklimate er sammensatt av flere målbare fysiske, kjemiske og biologiske faktorer. Verdens helseorganisasjon (WHO) har definert «inneklimate» til å omfatte:

- Termisk miljø (Varme, kulde og luftfuktighet)
- Atmosfærisk miljø (forurensning, luftkvalitet og friskluftmengde)
- Akustisk miljø (støy, oppfattelse av tale og lyd)
- Aktinisk miljø (belysning, stråling og elektriske- og magnetiske felt)

Her ber vi deg ta med både klasserom og kontorfasiliteter som du i din arbeidshverdag benytter deg av.»

Tabell 19: Hvordan vil du vurdere inneklimate på din arbeidsplass?

Det samlede gjennomsnittet for alle respondenter var 2,9, som er nærmest svaralternativet *verken godt eller dårlig*. Gjennomsnittsskårene ved de ulike skolene var slik:

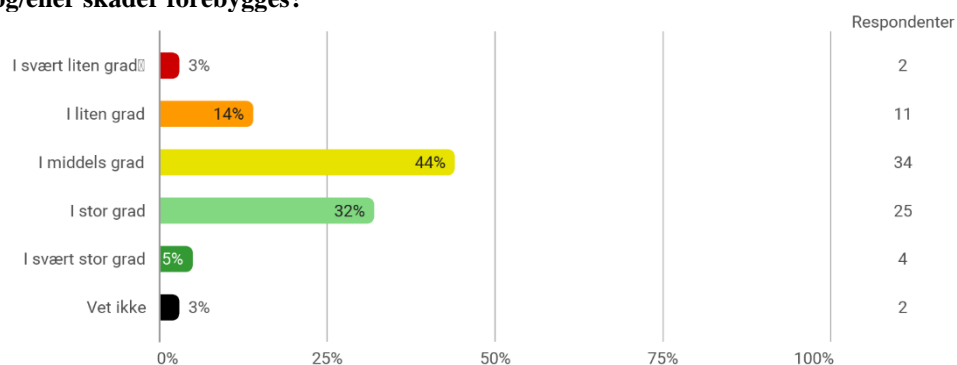
- Kongsvik skole 3,0
- Grov skole 2,9
- Ramsund skole 2,2
- Sandstrandoppvekstsenter 3,8
- Skånland skole 3,0

Som oversikten viser, ligger tre av skolenes gjennomsnitt nærmest svaralternativet *verken godt eller dårlig*. Sandstrand oppvekstsenter skiller seg ut ved at gjennomsnittsskåren blant respondentene som har oppgitt dette som sitt arbeidssted ligger nærmest svaralternativet *nokså godt*. Med et gjennomsnitt på 2,2 ligger Ramsund skoles gjennomsnitt nærmest svaralternativet *nokså dårlig*. Resultatene viser altså at respondentene ved Ramsund skole gjennomsnittlig opplever inneklimate som dårligere enn den gjennomsnittlige respondenten ved de andre skolene.

Videre i spørreundersøkelsen fikk respondentene spørsmål knyttet til fysisk arbeidsmiljø. I undersøkelsen fikk respondentene følgende informasjonstekst:

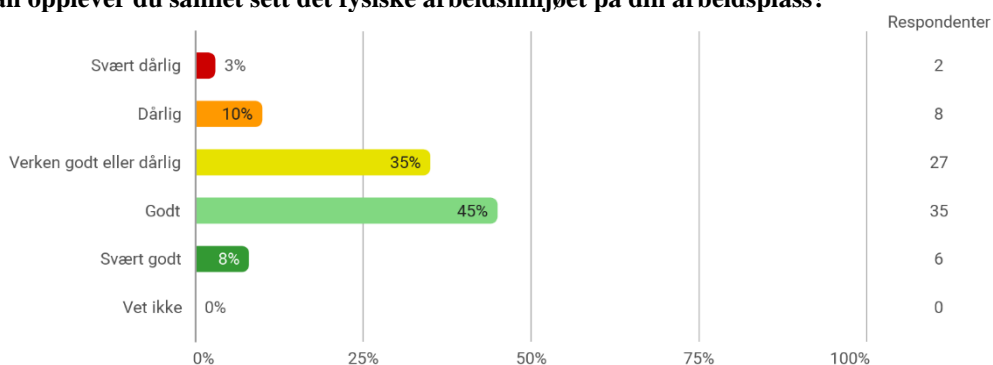
«Med «fysisk arbeidsmiljø» mener vi lokaler, utstyr, hjelpemidler, pauserom, inneklimate osv. der du har din arbeidsplass, f.eks. i klasserommene og på kontoret.»

Tabell 20: I hvor stor grad opplever du at din arbeidsplass er utformet fysisk på en slik måte at uheldige fysiske belastninger og/eller skader forebygges?

Samlet gjennomsnittskår blant respondentene på spørsmålet presentert i tabell 20 var 3,2. Dette ligger nærmest svaralternativet *i middels grad*. Tre av skolenes gjennomsnitt ligger nærmest svaralternativet *i middels grad*: Kongsvik skole (3,1), Skånland skole (3,1) og Ramsund skole (3,1). For de to andre skolene ligger gjennomsnittet nærmest svaralternativet *i stor grad*: Grov skole (3,5) og Sandstrand oppvekstsenter (4,1).

Tabell 21: Hvordan opplever du samlet sett det fysiske arbeidsmiljøet på din arbeidsplass?

Samlet gjennomsnittskår for alle respondenter på spørsmålet som fremgår av tabell 21 var 3,4. Dette er nærmest svaralternativet *verken godt eller dårlig*. Tre skolers gjennomsnitt ligger nærmest svaralternativet *verken godt eller dårlig*, dette gjelder for Grov skole (3,4), Ramsund skole (3,1) og Skånland skole (3,4). Respondentenes gjennomsnitt ved både Kongsvik skole (3,6) og Sandstrand oppvekstsenter (4,3) lå nærmest svaralternativet *godt*.

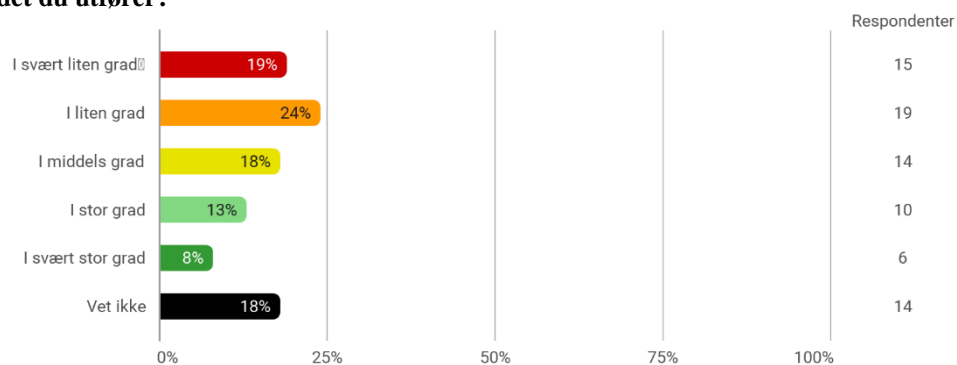
For begge spørsmålene som fremgår av tabellene ovenfor hadde Skånland skole og Ramsund skole et gjennomsnitt som lå nærmest svaralternativet *verken godt eller dårlig*. Sandstrand oppvekstsenters gjennomsnitt lå på begge spørsmålene nærmest svaralternativet *Godt*.

Respondentene ble også stilt spørsmålet: «*Finnes det sider ved det fysiske arbeidsmiljøet som du opplever som uforsvarlige?*» Totalt valgte 21 av respondentene å svare på dette spørsmålet. Fem av disse svarte at de ikke hadde noe å tilføye. Noen respondenter trakk frem at det var utfordringer med akustikk og støy på for eksempel arbeidsrom, personalrom og sløydofasilitetene ved skolene. At det var dårlig/ikke lydisolert mellom klasserom ble også nevnt av en av respondentene. Ved Ramsund skole trakk flere respondenter frem at det var

utfordringer med ventilasjonsanlegget, og at det på grunn av dette var mye støy og dårlig luftkvalitet.

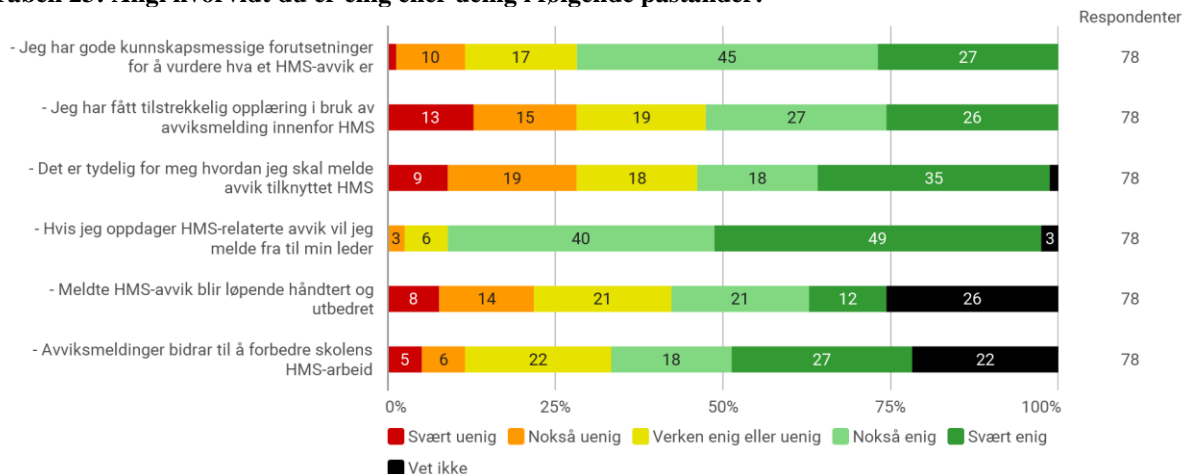
Respondentene ble også stilt spørsmålet: «*Er det noe som etter ditt syn kan forbedre det fysiske arbeidsmiljøet på din arbeidsplass?*». 28 respondenter besvarte dette spørsmålet. Ni respondenter etterlyste bedre tilrettelegging på kontor/arbeidsplass, eksempelvis i form av heve- og senke-pult, bedre kontorfasiliteter og/eller tilpasninger av arbeidsrom og pauserom. Lydisolering er også nevnt av flere respondenter, det samme er ventilasjonsanlegget ved skolen.

Tabell 22: I hvor stor grad opplever du at arbeidsgiver har gjort deg kjent med ulykkes- og helsefarer forbundet med arbeidet du utfører?

På dette spørsmålet har respondentene spredt seg relativt jevnt utover svaralternativene *i svært liten grad*, *i liten grad*, *i middels grad*, *i stor grad* og *vet ikke*. Samlet gjennomsnittskår for alle respondentene var på 2,6. De største grupperingene av respondenter finner vi nederst på skalaen, ved svaralternativene *i svært liten grad* og *i liten grad*. Gjennomsnittet til de ulike skolene viser at to av dem ligger nærmest svaralternativet *i liten grad*: Ramsund skole (2,2) og Sandstrand oppvekstsenter (2,2). De øvrige gjennomsnitt ligger nærmest svaralternativet *i middels grad*: Kongsvik skole (2,7), Grov skole (2,8), og Skånland skole (2,7). Respondentene fikk anledning til å utdype svaret sitt i fritekstkommenter om de ønsket dette. Fire respondenter valgte å gjøre dette. En respondent viste til at vedkommende kjente godt til dette fra tidligere Tjeldsund kommune. To viste til at det i utgangspunktet var få reelle ulykkes- og helsefarer forbundet med arbeidet ved skolene. En respondent viste til at vedkommende ikke hadde deltatt på gjennomgang av brannrutinene.

Av tabell 23 fremgår svarfordelingen blant respondentene for seks påstander om HMS-avvik.

Tabell 23: Angi hvorvidt du er enig eller uenig i følgende påstander:

Revisor har utarbeidet en oversikt som viser samlet gjennomsnittskår og den enkelte skoles gjennomsnittskår for påstandene som fremgår av tabell 23.

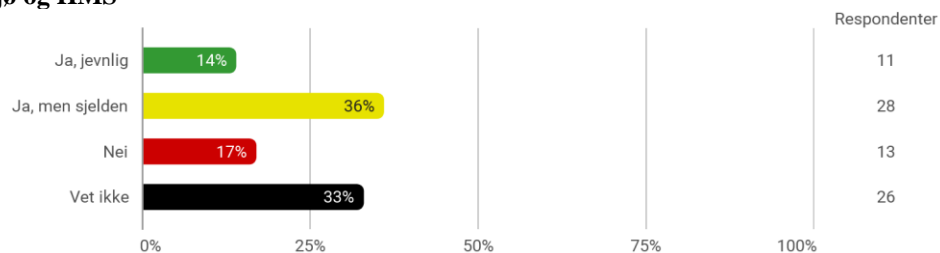
Tabell 24: Oversikt gjennomsnittskår fra tabell 23

Påstand	Kongsvik skole	Grov skole	Ramsund skole	Sandstrand oppvekstsenter	Skånland skole	Totalt gjennomsnitt
<i>Jeg har gode kunnskapsmessige forutsetninger for å vurdere hva et HMS-avvik er</i>	4,0	3,9	4,1	4,2	3,6	3,9
<i>Jeg har fått tilstrekkelig opplæring i bruk av avviksmelding innenfor HMS</i>	2,9	4,6	3,3	3,0	3,1	3,4
<i>Det er tydelig for meg hvordan jeg skal melde avvik tilknyttet HMS</i>	3,1	4,6	3,5	3,2	3,2	3,5
<i>Hvis jeg oppdager HMS-relaterte avvik vil jeg melde fra til min leder</i>	4,5	4,3	4,5	4,7	4,3	4,4
<i>Meldte HMS-avvik blir løpende håndtert og utbedret</i>	3,0	3,3	2,7	3,2	3,5	3,2
<i>Avviksmeldinger bidrar til å forbedre skolens HMS-arbeid</i>	3,8	3,8	3,2	3,8	3,9	3,7

Som oversikten viser ligger gjennomsnittet til alle skolene nærmest svaralternativet *nokså enig* til den første påstanden om at respondentene har gode kunnskapsmessige forutsetninger for å vurdere hva et HMS-avvik er. Gjennomsnittet til de ulike skolene viser at respondentene ved

Grov skole lå nærmest svaralternativet *svært enig* på påstanden om at det er gitt tilstrekkelig opplæring i bruk av avviksmeldinger innenfor HMS. Dette skiller seg fra resten av skolene i kommunen, hvor gjennomsnittet lå nærmest svaralternativet *verken enig eller uenig* til denne påstanden. Til påstanden om at hvis en oppdager HMS-relaterte avvik vil en melde fra til sin leder lå gjennomsnittet til de fleste skolene nærmest svaralternativet *svært enig*. Dette var påstanden med høyest gjennomsnitt blant påstandene i tabell 23.

Tabell 25: Har det vært en systematisk gjennomgang av systemet for avviksmeldinger for de ansatte når det gjelder arbeidsmiljø og HMS

Ca. hver tredje respondent har valgt svaralternativet *vet ikke* for å besvare det ovenstående spørsmålet om det har vært systematisk gjennomgang av system for avviksmeldinger. Dette innebærer at gjennomsnittskåren for alle skolene samlet sett og hver for seg mangler hver tredje respondent. Det er ikke sikkert at respondentene har kjent seg igjen i spørsmålet, eller det kan være respondentene ikke er klar over om det har vært gjennomført en slik systematisk gjennomgang av systemet for avviksmeldinger. Som tabellen viser, svarte 17 % av respondentene at det ikke har vært systematisk gjennomgang av systemet for avviksmeldinger, mens 14 % svarte *ja, jevnlig*. Det er altså ulike oppfatninger blant respondentene.

Respondentene fikk så spørsmål om de hadde noe å tilføye når det gjelder avviksmeldinger. Her kunne respondentene gi svar i en fritekstkommentar. Ti respondenter utdypet sine svar, og to av disse viser til at de enten ikke har noe å tilføye eller at de nylig er tilsatt. Tre respondenter viser til at skolen deres nettopp har tatt i bruk et nytt digitalt avvikssystem. Disse er fordelt på tre forskjellige skoler. Administrasjonen har i møte informert om at kommunen nylig har tatt i bruk et nytt avvikssystem. To respondenter viser til at meldte avvik ikke lukkes og at det heller ikke gis tilbakemeldinger på avviksmeldinger, og at dette gjør at det føles fånyttet å melde avvik. To respondenter viser til at det er gitt oppskrifter for hvordan en skal bruke det nye systemet, men at det ikke har vært gitt opplæring eller kurs i disse. En respondent viste til at det kan være ulike oppfatninger av hva som regnes som avvik, mellom dem som melder avvik og dem som behandler dem.

Avslutningsvis i spørreskjemaet fikk respondentene mulighet til å gi kommentarer til temaene som spørreundersøkelsen omhandlet. Det var sju respondenter som gav avsluttende kommentarer.

En av respondentene benyttet muligheten til å påpeke at et av spørsmålene manglet et svaralternativ. To respondenter var fornøyde med å få muligheten til å svare på undersøkelsen, og poengterte at det er viktig med et godt fysisk og psykisk arbeidsmiljø for god trivsel på arbeidsplassen. En av disse viste til at den håper at ting på arbeidsplassen som er meldt ifra om blir tatt tak i. En annen respondent var ikke enig i styringsstrukturen fra rådmannsnivå. En respondent viste til at den var bekymret for mangelen på samarbeidstid med øvrig personal, og viste til at det ikke var en god kultur på arbeidsplassen for informasjonsflyt fra ledelsen, som ofte kan føre til at en føler seg utenfor fellesskapet. Noen respondenter viste til at det er viktig

at skoleeier viser interesse for skolene og legger opp til møtepunkter, og andre fremhevet at det er viktig med en god og tydelig leder på arbeidsplassen.

Oppsummering

De samlede resultatene viser at respondentene gjennomsnittlig er *svært enige* i påstandene:

- Det er fastsatt klare og tydelige mål for jobben jeg skal gjøre
- Jeg opplever at jeg har tilstrekkelig kompetanse til å utføre jobben min på en god måte
- Totalt sett føler jeg meg trygg på at jobben jeg gjør tilfredsstillende kravene som stilles til den
- Jeg opplever jobben min som meningsfull
- Jeg snakker positivt om jobben min til andre

På spørsmål om opplevd arbeidsmengde var gjennomsnittsskåren svaralternativet *høy*. Respondentene var i gjennomsnitt *i middels grad* tilfredse med egen arbeidsbelastning. På spørsmål om opplevd stress, var det hyppigst valgte svaralternativet «I løpet av en arbeidsuke føler jeg meg noen ganger stresset på jobb». 42 % av respondentene valgte svaralternativet «I løpet av en vanlig arbeidsuke føler jeg meg ofte stresset på jobb». Det var 12 % av respondentene som svarte at de i løpet av en vanlig arbeidsuke føler jeg meg sjeldent stresset på jobb, 46 % svarte at i løpet av en vanlig arbeidsuke føler jeg meg noen ganger stresset på jobb mens 42 % svarte å føle seg stresset ofte.

Gjennomsnittsskåren på spørsmål om hvordan respondentene opplever det psykososiale arbeidsmiljøet tilsvarte svaralternativet *godt*. Vi stilte også spørsmål om respondentenes opplevelser av pandemiens innvirkning på arbeidsmengde og arbeidsmiljø, og svarene viser at respondentene gjennomsnittlig opplever at pandemien har hatt innvirkning. På spørsmålene om inneklima og fysisk arbeidsmiljø tilsvarte den samlede gjennomsnittsskåren blant respondentene svaralternativet *verken godt eller dårlig*.

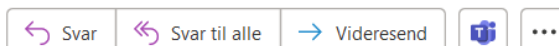
7 UTTALELSE

Revisor sendte utkast til rapport til Tjeldsund kommune v/rådmann 27.10.2022. Vi mottok uttalelse fra kommunen 15.11.2022. Uttalelsen er inntatt i sin helhet nedenfor.

SV: Forvaltningsrevisjonsrapport for uttalelse

Torbjørn Simonsen <torbjorn.simonsen@tjeldsund.kommune.no>
Til Margrete Mjølhus Kleiven
Kopi Grete Synnøve Jacobsen

tir. 15.11.2022 08:57

Hei,

Beklager at vi ikke rakk å svare innen fristen 10.11.!

Vi takker for en fyldig og grundig rapport. Rådmannen konstaterer av rapportens konklusjoner at denne bekrefter at vi som kommune er på vei, og på riktig vei!

Det er viktige områder som belyses i foreliggende forvaltningsrevisjon, og rapporten gir nødvendige og gode holdepunkter for oss til å jobbe videre med i utviklingen av et godt og trygt skolemiljø for våre elever og et godt arbeidsmiljø for våre ansatte.

Utover dette har vi ingen konkrete merknader eller kommentarer til innholdet i rapporten.

Ustitlaš dearvuodaiguin | Med vennlig hilsen

Torbjørn Simonsen

Ráđđeolmmái

Rådmann

Mobil +4794812250

torbjorn.simonsen@tjeldsund.kommune.no

www.tjeldsund.kommune.no

Dieiddanuori
suohkan

Ollálahkii

Tjeldsund
kommune

Sammen for hverandre

8 ANBEFALINGER

På bakgrunn av revisors funn, vurderinger og konklusjon på problemstilling 1 anbefaler revisor Tjeldsund kommune v/skolene

- å påse at samtlige organer for elev- og foreldremedvirkning blir opprettet i henhold til regelverket
- å videreutvikle det systematiske arbeidet med elevenes psykososiale skolemiljø herunder påse at føringer som er gitt i kommunens overordnede retningslinjer for skolenes arbeid for et trygt og godt skolemiljø blir fulgt
- å påse at det i saker hvor aktivitetsplikten er utløst, sikres at aktivitetsplanene tilfredsstillende krav til minimumsinhold
- å påse at det i saker hvor aktivitetsplikten er utløst, sikres dokumentasjon for hva som faktisk er gjort for å oppfylle aktivitetsplikten samt at tiltak evalueres i alle saker

Under problemstilling 2 inngår resultater fra spørreundersøkelse om opplevd arbeidsmiljø. Revisor har vi ikke gjort vurderinger, men vi anbefaler Tjeldsund kommune å se hen til resultatene fra spørreundersøkelsene i arbeidet med de ansattes fysiske og psykososiale arbeidsmiljø.

9 REFERANSER

- Lov av 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova).
- Lov av 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).
- Prop. 57 L (2016-2017) Endringer i opplæringslova og friskolelova (skolemiljø)
- Prop. 46 L (2017-2018) Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- NOU 2016:4 Ny kommunelov
- Utdanningsdirektoratets rundskriv: Skolemiljø (3-2017)
- Nullmobbing.no
- Udir.no
- Tjeldsund kommunes «Retningslinjer for trygt og godt skolemiljø i Tjeldsund kommune»
- Sosialpedagogiske planer for skolene i Tjeldsund kommune
- Fylkesmannen i Troms og Finnmark sin tilsynsrapport av 2019, Skånland skole: <https://www.statsforvalteren.no/nb/troms-finnmark/tilsyn/2019/10/skanland-kommune-og-skanland-skole/>

VEDLEGG

Vedlegg 1: Mal for aktivitetsplan

Mal for aktivitetsplan er vedlegg til Tjeldsund kommunes retningslinjer for skolens arbeid med et trygt og godt skolemiljø i Tjeldsund kommune. Malen er gjengitt nedenfor.

Aktivitetsplan for elever som ikke opplever å ha det trygt og godt på skolen i tråd med opplæringsloven § 9A -2.

Dato:	
Elevens navn:	
Planen er utarbeidet av:	

Hvem observerte eller meldte saken (ansatt, elev, andre elever, foresatte til eleven eller foresatt til andre elever):	Kommentarer/beskrivelse av det som ble observert/meldt:

Saken er undersøkt nærmere. Følgende har bidratt til å belyse saken og følgende er hørt (eleven, ansatte, andre elever, foresatte til eleven eller foresatte til andre elever):	

Skolens oppsummering:

Det settes inn tiltak og utarbeides en plan der elev og foresatte er delaktig i valg av tiltak. Tiltakene skal være til barnets beste jfr. FNs barnekonvensjon. Planen deles med foresatte og legges i elevens mappe.

Elev og foresatte skal orienteres om muligheten til å kontakte skoleeier eller Fylkesmannen i Troms og Finnmark hvis de ikke er tilfredse med løsninger som velges eller progresjon i saken.

Utfordring/problem som skal løses:	Planlagte tiltak:	Når skal tiltakene gjennomføres – tidsramme:	Ansvarlig for tiltak:	Evaluerings:

Logg (Dokumentasjon av sakens gang):

Dato:	Hendelse – aktivitet:

Avslutning av sak:

Saken avsluttes når elev eller foresatte sier at eleven nå har et skolemiljø i tråd med opplæringsloven § 9A-2.

Ferdigstilt aktivitetsplan legges i elevens mappe og sendes foresatte.

Om selskapet og vår forvaltningsrevisjonskompetanse

KomRev NORD IKS utfører helhetlig revisjon av kommuner og fylkeskommuner, kommunale foretak, interkommunale selskaper, offentlige stiftelser, kirkeregnskap og legater. Selskapets eiere og oppdragsgivere er Troms og Finnmark fylkeskommune, Nordland fylkeskommune, tolv kommuner i Nordland og 28 kommuner i Troms og Finnmark.

Vårt hovedkontor ligger i Harstad, og vi har avdelingskontorer i Tromsø, Narvik, Finnsnes, Bodø, Sortland, Sjøvegan, Leknes og Svolvær.

Vi har 45 medarbeidere som samlet innehar lang erfaring fra og god kunnskap om offentlig sektor og revisjon.

Selskapet er uavhengig i forhold til kommuner, stat, privat næringsliv og andre institusjoner i samfunnet.

Vårt forvaltningsrevisjonsteam består av 14 medarbeidere med høyere utdanning innen ulike fag:

- Rettsvitenskap
- Sosiologi
- Statsvitenskap
- Samfunnsøkonomi

